

Aylık Gençlik Dergisi

Genç Öncüler

144

Temmuz '19

16. yıl

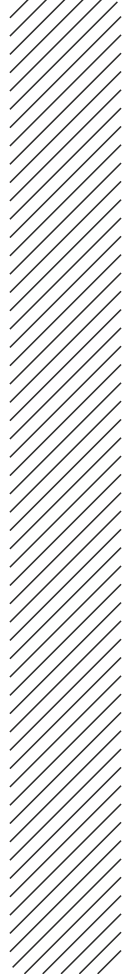

**Cennetin Çocukları
Var Olduğu Sürece**
Vahap Yaman

Sevincimiz Nerede
Recep Aylık

Gündelik Şeyler
Uğur Demirel

Bir Gece Dağıldı Şehir
Begüm Kıtay

**Mağluptan Ötekiye,
Misafirden Emanetçiye;
Sistem İçi İslamcılık Heyecanı**
Yavuz Selim Sancak

**Hak Adalet Tevhid Kavramları
Siyasette Boğuldu Mu?**
Düccane Demirtaş

Gereksiz Mevcudiyet
Osman Zinnur Aksı

Prof. Dr. Mustafa Aydın ile Röportaj

DOSYA /

Kazanırken Kaybettiklerimiz

“Kirlenmedik diye temiz kaldık mı?”

ISSN 1307-8263

Fiyatı: 12 Lira

KKTC: 14 Lira

**doğacaktır
sana vadettiği günler
hakkın**

kim bilir; belki yarın
belki yarından da yakın

Mehmed Akif Ersoy

gençöncüler

Sahibi

Pınar Yayınları A.Ş. adına
Şemseddin Özdemir

Genel Yayın Yönetmeni

Uğur Demirel

Yayın Sorumlusu

Düccane Demirtaş

Yayın Kurulu

Düccane Demirtaş, Osman Zinnur Aksu
Tuğba Şahin, Mahinur Özdemir
Burak İdi, Halil İbrahim Şahin
İbrahim Enes Bulut, Begüm Kitay
Feyzanur Karaman, Meryem Sena Öztürk
Ayşe Afife

Bu Sayıya Katkıda Bulunanlar

Yavuz Selim Sancak, Düccane Demirtaş,
Osman Zinnur Aksu, Merve Mahitapoğlu,
Zeynep Güzel, Gökhan Adıgüzel,
Ömer Faruk Kırbaşoğlu, Ali Emre Yıldırım,
Recep Ayık, Talha Ulukır, Vahap Yaman,
Mahmud Zahid Candemir,
Zülfiye Zeynep Bakır, Mehmet Zahid Başak,
Mehmed Eşref, Uğur Demirel, Esra Akgül,
Begüm Kitay, Feride Çatal

Grafik Tasarım

MAHALLE BASKICISI

@mahallebaskicisi

Baskı

Şenyıldız Yayıncılık ve Matbaacılık
Gümüş Suyu Caddesi Işık Sanayi Sitesi
Numara: 19 C Blok 102 Topkapı / İstanbul
Tel: 0 (212) 483 47 91 - 483 48 23

genconculer.com
dergigenconculer@gmail.com
İskenderpaşa Mahallesi Yeşiltekte Sokak
Numara: 4/1 Fatih / İstanbul

Abonelik

Yıllık Abonelik | 6 Aylık Abonelik
140 Lira | 70 Lira
dergigenconculer@gmail.com

Hesap Numaraları

KuveytTürk
Eminönü Şubesi / Pınar Yayınları
Hesap Numarası: 8515535-4
IBAN: TR46 0020 5000 0085 1553 5000 02

Kazanırken Kaybettiklerimiz

“Kirlenmedik diye temiz kaldık mı?”

Müslümanlar bugün Türkiye’de, daha önceki devletlerinde yaşamak zorunda kalmadıkları bir pratiği tecrübe ediyor. Müslümanlar vahyi bu topraklarda bin seneye yakın bir dönemde devletin gölgesinde dile getirmişti. 1000’li yılların hemen başından 1900’lü yılların başına kadar her türlü devlet yapısının “dini mübini İslam”ı merkeze alarak şekillenmesi, Müslümanların başka bir sistemde ne yapacağı konusunda hazırlıksız olmasını da beraberinde getirecekti. I. Cihan Harbi’nde parçalanmış vatan İstiklal Harbi’nde son şeklini alırken yeni kurulan Cumhuriyet’in anayasası da bilinen ibareyle başlıyordu: “Türkiye Devletinin dini, dini İslâm’dır. Resmî dili Türkçedir; makarrı Ankara şehridir.” 1928 yılına gelindiğinde ise aynı ibare önce “Devletinin resmî dili Türkçedir; makarrı Ankara şehridir.” halini alacak, 1937’de ise “Türkiye Devleti cumhuriyetçi, milliyetçi, halkçı, devletçi, laik ve devrimcidir. Devlet dili Türkçedir. Başkent Ankara’dır.” güncellenmesiyle bugüne kadar gelecekti.

30’larda iyice kendini belli eden İslam’ın sosyal hayatın dışına atılması ve buna karşı çıkan Müslümanlara kurulan baskı, 60 darbesiyle iyice yerini perçinledi ve millet ile sistem arasında derin bir çukur kazıldı. Ezanın, Kur’an’ın ve Hacc’ın yasaklanması, İslam’a ait şiarların horlanması; Müslümanları, devletlerini işgal eden sisteme karşı mevzilenmeye sevk etti. 2000’li yıllara kadar geçen süreçte, 70 yılın muhalefeti ve İslam devleti ideali –Müslümanlar açısından kendilerinin olanı geri alma çabası olarak da bakabiliriz-, İslami duruşları olan insanlar iktidara geldikten sonra ayrı bir imtihan sürecine evrilecekti. O zamana değin en büyük ideal olan yeryüzündeki halifelik vazifesinin en mühim parçasından olan “devlet” –Alparslan’ın, Süleyman’ın, Abdülhamid’in, İstiklal Harbi’nin devleti-, hakkını geri alma, 1924 Anayasası’nın değiştirilmemiş 2. maddesini şerefle ve faziletle kucaklama emeli, kimi Müslüman cemiyetler içinde birden bire akamete uğramış bulundu.

Şimdi şunu kabul etmeliyiz: 2000’den sonra muhalefetten iktidara yürüyen siyasi hareketimizle –bizden olan ve bizden olmayan yönleriyle bizim içimizden-, kimi vakıflarımız, derneklerimiz, cemaatlerimiz ve cemiyetlerimizle yola çıktığımız günkü amacımızın çok uzağındayız. Devletin içine sızan Amerikalılık ne kadar bizden, biz ne kadar oradayız; başka kültürle, mesela Avrupa Birliği değerleriyle İslam’ın mukaddesleri aynı çatı altında nasıl buluşacak; iktidara eklenilerek, siyasetin arka bahçesi olarak hakkı ayakta tutma görevi nasıl icra edilecek; sahaya indiğimizde arkamızda kalacak ve tehlikelere karşı bizi uyarıp gözetecek gruplar nerede duracak; bunlar hala büyük bir soru işareti olarak duruyor. Merhum Akif Emre’nin sözünü ettiği, kimi Müslümanın artık sistemi geri alma hayali kurmadığı, işin kötüsü buna ihtiyaç da duymadığı gerçeğini ne yapacağız?

Genç Öncüler dergisi olarak bu ay “Kazanırken Kaybettiklerimiz” dosyasıyla okuyucularımızın karşısına çıkıyoruz. Son yılların siyasi rüzgârını biraz ensemizde hissedeceğiz.

Dosya dışı konularda hikaye, deneme, film analizi, ders notları, objektifimden yansıyanlar köşeleri mevcut. Mustafa Aydın Hoca ile de bazı kavramlar üzerine bir mülakat gerçekleştirdik. Gündelik şeyler köşesi yine devam ediyor. Artık “10 Soru” köşesi de yerini aldı. Bu ay; “10 Soruda Kime Güvenilir Kime Güvenilmez”. Arka kapakta bu ayki iktibasımız İsmail Kara Hoca’dan: İçimizde Dolaşan Yabancılar

Genç Öncüler’in genç yazarları olarak gayemiz; toplumsal yaşamımızda karşılaştığımız iyilikleri, kötülükleri, kolaylıkları ve zorlukları, siz değerli okurlarımıza en anlaşılır şekilde aktarmaktır. Kadromuz, adaletle şahitlik vazifesini unutmuyarak yazılarını kaleme alma gayretindedir. Çünkü bu bize Rabbimizin vahiyle sabit kaldığı bir görevdir. Bütün sayılarımızı bu bilinçle çıkarıyoruz. Çalışmamızın hayırlara vesile olmasını diliyoruz, keyifle okumanızı temenni ediyoruz.

Dergide yayımlanan yazılar yazarlarını bağlar.
Derginin görüşünü yansıtmayabilir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Uğur Demirel

İçindekiler

04

**Mağluptan Ötekiye,
Misafirden Emanetçiye;
Sistem İçi İslamcılık Heyecanı**
Yavuz Selim Sancak

08

**Hak Adalet Tevhid Kavramları
Siyasette Bozuldu Mu?**
Dücan Demirtaş

10

Gereksiz Mevcudiyet
Kerim Dorukoğlu

14

Röportaj;
Prof. Dr. Mustafa Aydın

20

**Mü'minin Yitik Malı:
Takve ve Züht**
Merve Mahitapoğlu

23

İçi Boşalan Kelimeler
Zeynep Güzel

24

**Siyasete Bakış Noktamız
Ne Olmalı?**
Gökhan Adıgüzel

26

**Hak Etmek
Pay Kapmak Değildir.**
Akif Emre

28

İslam Teslimyet Dinidir
Ömer Faruk Kırbaşoğlu

30

26 Haziran'ın Ardından
Yavuz Selim Sancak

32

**Kitap Tahlil;
Bernard Russell ve
Mutlu Olma Sanatı**
Ali Emre Yıldırım

34

**Kitap Tahlil;
Sevincimiz Nerede?**
Recep Ayık

36

İlme ve Tekniğe Önem Vermek
Mahmud Esad Çoşan
Derceden: Gönendi Mehmed Efendi

38

Film Tahlil; Hayat Renktir
Talha Ulukır

40

**Cennetin Çocukları
Ver Olduğu Sürece!**
Vahap Yaman

42

Srebrenitsa

44

**-İsviçre mi?
-Yok yok, İsveç**
Mahmud Zahid Candemir

46

İyi Bir Rol Model Ol!
Vahap Yaman

48

İlk Manzara
Burhan Felek

50

**Beton, Rüzgâr,
İyi Yürekli Kalabalıklar**
Muhammet Kaymaz

52

**Ders Notları 3;
Mimesis Mukaddimesi**
Mehmet Zahid Başak

56

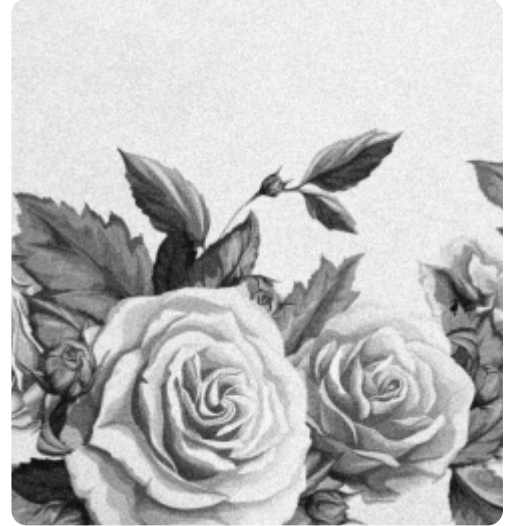
**10 Soruda
Kime Güvenilir
Kime Güvenilmez**
Mehmed Eşref

58

Gündelik Şeyler
Uğur Demirel

60

Objektifimden Yansıyanlar
Feride Çatal

62

**Alnında Parlayan Secde;
Harflerim**
Esra Akgül

63

Bir Gece Dağıldı Şehir
Begüm Kıtay

64

Tebdilimekân
Uğur Demirel

Mağluptan Ötekiye, Misafirden Emanetçiye: Sistem İçi İslamcılık Heyecanı

Yavuz Selim Sancak

İsmet Özel şöyle der:
"Daha gençken hiçbir şey bilmiyordum ve
bilme arzusu bende büyük bir taşkınlık
yaratıyordu. Şimdi her şeyi yine
BİLMİYORUM, ama ANLIYORUM."

Türkiye'de bugün İslamcı vakıf, dernek, fikir adamları ve siyasal organizasyonlara yönelik eleştirilerde "iktidara eklemleme", "iktidarın kuyruğu olma", "fikri bağımsızlığı kaybetme" gibi ithamlar öne çıkıyor. Şüphesiz İslamcılığı veya geniş manada Türkiye'de İslami hassasiyete sahip kitleyi tek bir renk veya desen olarak algılamak büyük bir hata olacaktır. Fakat değişimle birlikte çok yönlü bir kriz ile muhatap olduğumuz gerçeğini de es geçemeyiz.

Aslında hikâye biraz göç toplumunun krizlerinden ilham almaktadır. İslamcılık dediğimiz cereyan yerinde duramayan, fazlasıyla dinamik, renkli, sesi yüksek bir fikir korosuna benzetilebilir. 19. yüzyıl sonları itibarıyla şehirde çok dar bir çevrenin "imparatorluğun çöküşünü" engellemek amacıyla ortaya attığı fikirler modern anlamda bu cereyanın başlangıç noktasını bize tarif edebilir. Fakat bugün tüm dinamikler değişmiştir. İnsan, insanın yaşadığı mekân, zaman ve imkânlar farklılaşmıştır. Dolayısıyla dünü bugünle eşitleyip suçlamalara veya övgülere girişmek sağlıklı olacaktır. Yazımızın girişinde biraz hikâyeyi hatırlamayı faydalı görüyorum. Bu yüzden biraz bölük pörçük gideceğiz.

Peki argo tabirle "iktidarın yancısı" olarak suçlamalara maruz kalan İslami hareketleri doğal olarak "muhalif" olarak kodlayan düşüncenin temelinde ne var? "İlahi referansların evrimsel sürecinde göklerdeki krallığı yeryüzüne indiren İslâm olur. Seleflerinin aksine, açık siyasal hükümleriyle İslâm, bağlılarına yoğun bir siyasal sorumluluk empoze etmektedir. Apolitik yanları bir tarafa, "tecdid" sorumluluğuyla birlikte İslâm seleflerinin aksine siyasal bilinç etrafındaki dinamizmini korumuştur. İslâm, bağlılarına "emaneti ehline vermelerini" buyurmaktadır (Nisa:58). "Muhalif" olma konumu bu noktada Müslüman zihne siyasal kurgulamaların yolunu açmakta/buyurmaktadır."

Yani eleştirel düşüncüyü besleyen, Kur'an'ın Müslümanlara biçtiği misyondur diyebiliriz. İslamcı hareketler genel itibarıyla Sultan Abdülhamid iktidarından Ak Parti Türkiye'sinin ikinci yarısına kadar büyük oranda muhalif bir pozisyondadır. Fakat bu süreç içerisinde İslami hareketler giderek kitleselleşmiştir. Potansiyel kitleler ise kentlileşmiştir.

Çıkış itibarıyla İslamcılık için bir "mağlubiyet ideolojisi" tanımlaması yapabiliriz. Çünkü büyük oranda Müslümanların çok ciddi güç kaybettiği son 200 yılın meselesidir. Toprak kaybeden, işgale uğrayan, katliamlarla muhatap olan İslam toplumlarının derdine çare arayan ve bu yüzden dünyada var olan "gücün" karşısında olmak zorunda olan bir "çirpınış" hali.

Devlet imtihanı kuşkusuz zor bir imtihandır. İslamcıların bu imtihandan geçtiği veya kaldığına dair bir yorum yapamayız. Çünkü kendi devletlerinden imtihan edilmediler. Mağluptan ötekiye, ötekiden misafire, misafirden emanetçiye evrildiler. Kendi sahalarında mücadele etmediler. Bu yüzden acımasız değerlendirmek veya çok pembe bir tablo çizmek doğru değil. Fakat yaşanması gerekenler yaşandığı için bir nebze mutlu olabiliriz. Çünkü artık daha yere basan, gerçek, uygulanabilir konular üzerine konuşabileceğiz.

Türkiye'de İslami düşüncenin Cumhuriyet dönemiyle birlikte "öteki" konumuna düşüşünü de görmezden gelemeyiz. Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte Türkiye genelinde "İslam'ın" payı devlet otoritesi tarafından belirlenmiştir. Genç Cumhuriyet'in bizzat kendisi ciddi bir kimlik krizidir. Radikal devrimler sonrası afallayan Türkiye dindarları devlet merkezli çok kutuplu bir "deislamizasyon" süreci ile karşı karşıya kalmıştır. Nüfusun büyük oranda taşrada olması bu sürecin daha hafif atlatılmasını sağlamıştır. Çünkü taşrada geleneksel yaşam tarzı güçlüdür ve devletin geleneksel olana müdahale şansı daha azdı diyebiliriz. Bu yüzden kırsalda da kent yaşamında da olağanüstü durumlarda İslami olana yönelik operasyonlarda en az hırpalanan "geleneksel" olan olmuştur. Hâlbuki Cumhuriyet doğuşu itibarıyla reformisttir ve bazı uygulamalarıyla İslam'ı da dönüştürmeyi hedeflemiştir. Muhtemelen geleneksel olanın kolay kitleselleşebileceği kaygısıyla hareket edilmiş olabilir.

Türkiye'de İslamcılığın ve kitlesel muhafazakarlaşmanın ana kırılma noktası Milli Görüş'ün ortaya çıkışı ve köyden kente göçün 70'lerde yoğunlaşmasıdır diyebiliriz. Çünkü dağınık halde çareler arayan dar oluşumlar Milli Görüş ile politikleşip sisteme entegre olmuştur. Bu tarihten itibaren taşıyıcı güç Milli Görüş hareketi ve onun etrafında gelişen siyasal, sosyal organizasyonlar olmuşlardır. Belki de diğer İslam coğrafyalarında olduğu gibi Türkiye'de Müslümanlar arasında radikal-silahlı hareketlerin peyda olmamasının en büyük sebebi demokrasi ve legal siyasetle çok erken bulaşmaları ve ödemeleri gereken bedeli de çok erken ödemeleridir.

Doksanlara gelindiğinde İslamcılığın artık legal-politik sınırlara dahil edilmesi ve siyasal İslâm kavramı ile birlikte anılmasıyla, Refah Partisi çatısı altında "çoğulcu" gibi bir etiketi aşarak "kompleks" hatta "karmakarışık" bir yapı içerisinde sarmalandı. Değişen sosyoekonomik koşullarda İslamcılık yepyeni temeller üzerinde yükseliyordu: MSP'nin milliyetçi muhafazakar oy mirasının yanı sıra kente göçün etkisiyle ortaya çıkan "sistem-dışı" topluluklar, ekonomik anlamda sistemden dışında bırakılan küçük ve orta ölçekli Anadolu işletmecisi, geç modernleşme sürecinin kaskacındaki varoş sakinleri ve etnik platformda Kürtler.

Egemenler ve Batı dünyası bu noktada daha uzlaşılabilir, kapsayıcı, kucaklayıcı yeni bir form arayışına girdiler. Malum balans ayarının akabinde derin bir ekonomik bunalım peyda oldu ve bizler bir sabah Ak Parti Türkiye'sine uyandık. 17 yıllık iktidar süreci de sürekli tekrarlayan krizleri ile bizleri bugünlere getirdi. Şunu çok net ifade edebiliriz: 17 yıllık iktidar süreci bir anlamda gerçeklikten kopuk toplulukları kendi gerçeği, pratiği ile yüzleştirdi. Hesap soran değil hesap vermek zorunda olan bir topluluğa dönüştürdü. 17 yıllık bir birikimi toptan çok kötü veya toptan mükemmel diye sunamayız. Fakat ekonomik ve sosyal alanlarda yapılan yatırımlar ile 17 yıl öncesi Türkiye'sinden çok daha iyi olduğumuz gerçeğini kabul edebiliriz.

17 yıllık iktidar deneyimi bizlere iktidar olmak ile muhalif olmak arasındaki derin farkı hadiseler ile açıkladı. Doğuştan gelen "muhalif" olma arzusu ile icracı pozisyonda sorumluluk alma gerçeği çoğu zaman çatıştı. Bu yüzden bazen "hayali düşmanlar" üretilmek zorunda kalındı. Suni gerilimler ile kitleler taraftarlaştırıldı. Taraftar olan kitleler bir süreden sonra sorgulama yetilerini kaybetmeye başladılar.

Birilerinin sistemin dışında kalması gerekiyordu ki sistemin dışından gidişatın tam olarak fotoğrafını çekip nasihat edebilen bir pozisyonda kalabilsinler. Fakat sürekli kaos üreten düzen herkesi sistemin tam ortasında açılmış çukurun içine doluşmak zorunda bıraktı. Bu yüzden dün hayali ve ütöpik olan düşünceler bugün tüm kavramların iğdiş edildiği berbat bir paçoçluk gösterisinin "nostaljsi" haline dönüştü.

20 sene önce DGM'de yargılanan yapılara bugün devletin en mahrem alanlarının rahatça teslim edilebilmesi aslında ortada net kuralları olan bir rejimin olmadığını gösteriyor. Tüm değişimlerin bu kadar keskin yaşandığı bir düzlemde İslami hareketlerden dengeli bir pozisyon beklemek zaten safdillik olurdu.

Sistemin sahipleri Refah Partisinin değişimi çok sert bir şekilde önceleyen reformcu yapısı karşısında ürperdiler. Fakat İslamizasyonun gelişinde çok net bir şekilde hissediliyordu. Köyden kente göç ile birlikte kır toplumunun kentte "namusuyla" var olabilme mücadelesi tarikatları ve cemaatleri kiteselleştirmişti. Ayrıca serbest seçimlerin uygulandığı demokratik rejimde bu insanlar artık politikleşmiş ve gittikçe bilinçli seçmenler haline gelmekteydi. Bu taşralı insanların çocukları kentlerde büyümeye başlamış, üniversitelerde boy gösteriyor ve legal politik düzlemde yer almanın bir getirisi olarak devlet bürokrasisinde kendilerine yer buluyorlardı. Bu şu demekti: "Artık Türkiye'de dindar muhafazakarların mühendisi, savcısı, polisi, doktoru vardı ve yıllar içerisinde eğitimli kişiler arttıkça daha fazla görünür olacaklar ve pastadan daha fazla pay almak isteyecekler."

Dolayısıyla dünün gerçeklikten kopuk ütopyası bugün gerçekleştirilen pratiklerin altında can çekişiyor. Bu iki sonuç ortaya çıkarıyor. Bir kesim tüm iddialarından ve ideallerinden vazgeçerek daha konforlu bir muhalif alanda kendine yer edinmeye çalışıyor. Bir kesim ise daha da hırçınlaşarak hamasi söylemlerin dozunu artırıyor ve tarihte var olan güçlü dönemlere ait figürlerin gölgesine sığınıyor. Belli ki mevcut düzen ve pratik kimseye memnun etmemiş.

Devlet imtihanı kuşkusuz zor bir imtihandır. İslamcıların bu imtihandan geçtiği veya kaldığına dair bir yorum yapamayız. Çünkü kendi devletlerinden imtihan edilmediler. Mağluptan ötekiye, ötekiden misafire, misafirden emanetçiye evrildiler. Kendi sahalalarında mücadele etmediler. Bu yüzden acımasız değerlendirmek veya çok pembe bir tablo çizmek doğru değil. Fakat yaşanması gerekenler yaşandığı için bir nebze mutlu olabiliriz. Çünkü artık daha yere basan, gerçek, uygulanabilir konular üzerine konuşabileceğiz.

Dün köylüydük, eğitimsizdik, yoksulduk. Adeta yok hükmündeydik çoğu kişi için. Şehre geldik, okuduk, zenginleştik, devleti tanıdık. Şimdi her meslek grubundan binlerce yetişmiş kadromuz var. Bir kısmı hayal kırıklığına uğramış bir kısmı artık yeni şeyler söylemek lazım hissiyatında.

Artık suni gündemlere, yapay kaoslara, kavgalara, gürültülere prim vermeden gerçek bir şehirli davranışı göstermemiz gerekiyor. İslami hareketin tedrisatından geçen genç nesil İslami kadroların en büyük sorun olan sistem sorununu, rejim sorununu fark edip bu sorunu aşmaya yönelik planlamalar yapması gerekiyor. Çünkü oturmamış bir rejim her şeyden önce çok büyük bir güvenlik ve gelecek sorunudur. Çocuklarımızın da tıpkı dedelerimiz ve babalarımız gibi bu topraklarda yaşamalarını istiyorsak güçlü bir sistemi 17 yıllık iktidar pratiğini de göz önünde bulundurarak oldukça gerçek ve sarih bir biçimde tartışmamız gerekiyor.

Hak Adalet Tevhid Kavramları

Siyasette Bozuldu Mu?

Dücane Demirtaş

Tek bir kavram, onu duyan veya okuyan aynı zamanda onun tecrübesini paylaşan kimselerin hafızalarında güçlü bir yer elde edebilir, muhatabının ilgisini, çağrıştırdığı şeylere odaklayabilir. Adalet mesela veya özgürlük. Fakat böylesi kavramların bizden ve yaşantımızdan bağımsız anlamalara sahip olduklarını söylemek gerçekçi olmayacaktır. Zira kavrama yönelik ilgi bağımız, yani bir kavramı niçin kullanıp nasıl hatırladığımız, yalnızca aktüel tecrübelerimize bağlıdır. Belki de bu durumun doğal bir sonucu bir kavramın farklı zaman ve mekanda birbirlerinden bağımsız olanlar kadar aynı kişiler üzerindeki tesirinin de değişmesi, muhatabında yarattığı hissiyatın hedef noktasının yön değiştirmesi, tesirinin azalıp artmasıdır. Bir söylemin artık bizim için yavan tadı verdiğini söyleriz veya bir kavram dillendirildiğinde milyonlarca insan şevk ve heyecanla organize edilmiş bir hedefe yönelirler.

Vakit olur bir kavram en umulmadık değişimleri, yıkımları veya yükselişi tetikler, fakat yine vakit olur aynı kavramın gür çağrısı insanların zihinlerine ve kalplerine dokunmadan boş duvarlarda yankılanır. Fakat her hâlükârda anlam ve tesir bizim çabamızın bir ürünüdür. Kelimelerin sahiciliği, onlarla olan tecrübemizi hatırlayıp onları tekrar edip etmeyeceğimize dair bir ilgi bağıyla ilişkilidir.

Dönüp yakın zamana baktığımızda bu durumu tespit edebileceğimiz birçok örnek verebiliriz. Evvela din ve dini içeriklere dair kavram ve kelimeler bu değişimi geçiren, insanların aktüel yaşantılarıyla değişen ilgi bağımlı yitirmiş ve hitabı sadece kısıtlı bir kesimde tesirini koruyabilen durumdadır. Tabi ki bunun yegâne sebebi dini temsiliyete yönelik veya başka bir ifadeyle dini kimliklerini ön plana çıkararak insanların iddialarını ispat etme gayretlerini kaybetmelerine yönelik. Hak, hukuk ve adalet gibi kavramlar, hatırlayalım, ilk kez Erbakan tarafından 90'lı yıllarda popüler bir dini siyasi söyleme dönüştürülmüştü.

Tıpkı bir kişiliğin, bir ismin muhteva ve tesirini değiştirmesi gibi güncel tecrübeler de kavram ve kelimelerin muhataplarındaki tesirini etkileyebiliyor. Bir isim telaffuz edildiğinde bir karakterin bir ömürlük veya bir zaman dilimlik tecrübesinin yekûnunu anımsarız. Aynı şekilde bir kavram dillendirildiğinde de aklımıza gelen içeriğin oluşmasındaki yegâne faktör yine muhatap ve muhataplar olarak bu kavramın bizim ve başkalarının üzerindeki pratik tecrübesini hissetmektir. Yani bir kavramı çağrıştırmak, hele ki sosyal bir içeriğe sahipse, sürekli değişen ve muhatabıyla kopmaz bir ilişkisi olan bir durumu ifade etme çabamızdır.

Hak, hukuk, adalet gibi kavramlar sadece politikacıların sıradan gündem konuşmalarındaki arka fon müziği değil. Aynı zamanda kendimize dönüp bakalım. Toplum içerisinde de dini içerik ve kavramlar da tesirini fazlasıyla yitirmiş vaziyette.

"Adil düzen" ifadesi, ekonomik rant ve toplumsal ayrıcalıkla ülkenin zenginliklerini sömüren elit bir kesime karşı alternatif bir yolun imkânını sunuyordu, fakat fazlası, dindarlar eliyle ve dindar insanların kavramlarıyla. Adalet popüler bir siyasi içerik olarak dindarların, bizlerin, eylemlerinde refahın bölüşülmesi, sosyal yardımların yayılması, farklı ideolojik kesimlerin ortak hukuk ve çıkar temelinde bir araya getirilebilmesi imkânına dönüştü. Bizden olmayanın hakkını savunmak, refahı bölüşmek, hukuku farklı kesimlerle ilişkinin temeli haline getirmek ve toplum tabanındaki her cenahtan makul insanları bir arada tutarak marjinalleşmenin önüne geçmek Müslümanların kendi kelime ve kavram dağarcıkları vasıtasıyla gerçekleştirilen bir durumdu. Belki de Ak Parti'nin isminin önündeki "Adalet" kelimesi toplumun genelinde aynı iddiayı temsil ediyordu. Fakat bugün aynı tesirin mümkün olmaması belki de kavramın içeriğine yönelik daha önceki ilgi bağımızı kaybetmemiz veya bu konudaki iddiamızı ispat etme gayretimizi vazgeçmemiz sebebiyle olabilir.

Fakat siyasetin dışında gelişen bir süreç de var. Hak, hukuk, adalet gibi kavramlar sadece politikacıların sıradan gündem konuşmalarındaki arka fon müziği değil. Aynı zamanda kendimize dönüp bakalım. Toplum içerisinde de dini içerik ve kavramlar da tesirini fazlasıyla yitirmiş vaziyette. Evimiz, işimiz, arkadaş ortamımız ve diğer her alandaki temsiliyetimiz, yaşantımız ve iddiamız fonetiği muhatabında sadece gezvelik iması bırakmaktan öteye geçebiliyor mu?

İnsanların çoğu için bir şeyin orijinallik ve hakikilik durumunu öğrenmek, okumak ve araştırmak yoluyla elde edilmez, aksine insanlar görerek, duyarak ve hissederek bir şeyin gerçekliğine ve doğruluğuna kani olurlar. İnanmak da böyle değil midir? İncanın sahiciliği ve otantikliği muhataba sunulan tecrübe ve örnekliktir. Kavramlarımız yozlaştı mı veya neden aynı tesiri yapmıyorlar gibi sorulara buradan bakabiliriz belki. Yozlaştık mı veya örneğin adalet, hak, hukuk gibi kavramlar dile getirildiğinde aynı içeriğe yönelik ilgi bağımız devam ediyor mu?

Gereksiz Mevcudiyet

Kerim Dorukoğlu

DOSYA / Kazanırken Kaybettiklerimiz.

“Şimdi biz asılız. Dolayısıyla bizim istemediğimiz bir şeyin bu ülkede olması bu ülkede mümkün değil.” 2007 yılının yorgun gündemi içerisinde Anayasa Mahkemesinin üç yüz altmış yedi kararı, Genelkurmay’dan gelen elektronik muhtıralar tartışılırken Atatürkçü Düşünce Derneği Başkanı Türkan Saylan bu açıklamayı yaparak hepimizi kızdırmıştı. “Siz kimsiniz? Neyi istemezsiniz? Hepimiz istiyor olamaz mıyız?” soruları kafalarımızı o kadar kurcalamıştı ki adeta “Bir derneğin ‘istemediğinin olmaması’ bizi nasıl bir ülke yapar? Dernek nedir, ne iş görmelidir? Derneklerin işi bu ülkede istediğini yaptırmak mıdır?” denklemlerine sıra bile gelmemişti. Bugünlerde yaşadığımız süreç ise neredeyse iyi ki bu soruları o gün sormamışız dedirtecek bizlere. Siyasal erki tüm kurumlarıyla hükümete yakın isimlerin ele geçirmesinden itibaren geçmişte söylediğimiz birçok sözden, kınadığımız birçok eylemden sınavır hâle geldik. Bu sınavırlardan bir karne çıkaracak olsak bu karnede zayıflarımızın vasatlardan çok daha fazla olduğunu söylemek zor değil herhalde. Tüm bunlar üst üste konulduğunda iyi ki o dönem vakıfların siyasal arenadaki etkinliğini ve lobicilik faaliyetlerini sorgulamamışız demekten kendimi alamıyorum; zira bugünkü resim gösteriyor ki biz o gün bunu kınamış olsak bugün veremediğimiz

sınavda daha da rezil duruma düşecektik. Dolayısıyla bu eleştirileri, bu hataları henüz kendimiz yapıyorken dile getirmek iktidar sahiplerine bu dergi ve bunun gibi çizgisi belli kanallarla seslenmenin daha değerli olacağı kanaatindeyim, o nedenle bu sayıda yalnızca iktidara ve iktidara yakın insanlara değil; bütün vakıf ve derneklere yönelik bir özeleştiri getirmeye çalışacağım.

“Temizlik işini belediyeden alan şirket, sokak arasından çöp konteynırlarını ‘onarımı sağlanacak’ diyerek topladı. Ancak iddiaya göre geri getirmeyince, mahalleliyle arasında şirket yetkilileri arasında tartışma çıktı. Bu tartışma sırasında mahalle muhtarıyla bir şirket yetkilisi arasındaki diyalog ilginçti. Mahalle muhtarı ‘Bu halk 15 Temmuz’da darbecileri durdurdu, senin konteynerlarını mı durduramayacak?’ diye tepki gösterince şirket yetkilisi ‘15 Temmuz’la bu konteynerın ne alakası var?’ diye cevap verdi.” Metnini yazdığım 30 Haziran 2017 tarihli bu haberin görsellerine sosyal medyada mutlaka rastlamışsınızdır. Burada benim dikkatimi çeken bir husus şu; basit bir çöp toplama hadisesinde dahi 15 Temmuz’daki onurlu duruşun amiyane tabirle “ekmeğini yemeye” çalışan bu muhtarın kafa yapısı yalnızca onun düşünmesiyle şekillenen bir durum değil. CNN Türk’te gün aşırı tartışma programlarına çıkıp bir şeyler Öğüt’leyen bir “vakıf başkanı” üç yıldır dünya üzerindeki herhangi bir olayı hain darbe girişimiyle açıklayan derin bir stratejik düşünce algoritmasına sahipken, televizyonda bir doçentin bunu söylediğini gören halk da onun stratejisini kendi hayatına uygulama yolunu seçebilir elbette. Peki, nedir bu vakıf başkanının vasfı? Niçin iki günde bir bize ait olduğunu iddia ettiğimiz değerleri, sahiplendiğimiz 15 Temmuz kıyamını savunma görevi bu abiye düşer? Bu abi bunu Allah rızası için, çok erdemli biri olduğu için mi böyle hunharca savunuyor?

Doçentlik ve akademinin kalitesiyle ilgili yoğun tartışmaların döndüğü bir gündemde bahsi geçen şahıs Twitter hesabı üzerinden açıklamalarda bulunmuş ve “Yerli ve milli vurgusu yaparken akademisyenleri bir test formatında dil sınavına mahkûm etmek haksızlıktır. Akademisyene tercüman muamelesi yapılmamalı” ifadelerini kullanmıştı. Saygıdeğer hocamızın kendi ifadesine göre bir akademisyenin yalnızca Türkçe bilmesi yeterli; dünya üzerinde sayısı milyonları bulan İngilizce, Fransızca, Arapça, Çince, Rusça vd. yayınları takip etmesine gerek yok hatta bunu akademisyenlerden beklemek, onlara “çevirmen muamelesi yapmak”la eşdeğer. Bunların yanında, bir vakıf bünyesinde kendi koordinatörlüğünde gerçekleştirdiği uzman yetiştirme programı aracılığıyla aynı şahıs; her yıl onlarca erkek öğrenciye burs verip onlara “Çince, Hintçe, Rusça, Urduca, İbranice ve Farsça dil eğitimleri verilmesine, ayrıca Yakın Siyasi Tarih, Siyasal Düşünceler Tarihi, İktisat ve Uluslararası Hukuk gibi dersler ile birlikte hadis ve kıraat dersleri verilmesine” aracılık ediyor. Öğrencilere baştan sözleşme imzalatıp onlara programı tamamlama mecburiyeti kılan vakıf, ayrıca öğrencilere burs sağladığını da iddia ediyor. Bu programda sıklıkla “yetiştirilmiş insan eksikliği” çektiğimizi iddia eden bu vakıf, yetiştir-

diğini iddia ettiği gençleri ise adeta Nazi Almanyası’ndaki Hitler Gençliği derneği gibi düşünmeyen, sorgulamayan üstünden geleni uygulayan robot astlar olarak yetiştirmekten geri durmuyor. Dolayısıyla bu “yetiştirme” sürecinde vicdanlı insanların akıllarına doğan en önemli soru “Bu çocuklar ülkeye, vatana, dini mubini İslam’a faydalı olmaları için mi yetiştiriliyor yoksa sık sık ‘dava’ kavramı ile birbirinin yerine geçebilir anlamında kullanılmaya başlanan ‘parti’ için mi?” oluyor.

Bu noktada bahsettiğimiz sıkıntılar bu gibi vakıfların gerçekleştirdikleri programların kalitesindeki eksiklikten daha ziyade ve çok daha büyük bir sorundur. Kalitesiz programlar, kalitesiz içerikler üretiyor olsa bu vakıflar ve derneklerin sürekli iddia ettiği “yetiştirilmiş eleman sıkıntısı” gerçekten anlam kazanır ve bu noktada öz eleştiri daha da “öz” bir hale gelmek durumunda kalır. Eğer sıkıntı bu vakıfların yetersiz ve maddi anlamda doyuruculuktan uzak olması olsaydı; bizlerin içinden kendini iyi yetiştirmiş arkadaşların bu tarz kurumlara girerek onların dönüştürülmesinde önyak olması seçeneği düşünülebilirdi. Fakat şu noktada bu vakıfların en büyük problemi içeriklerinin kalitesiz olması değil, hatta aksine birçok vakıf ve sivil toplum kuruluşundan –maddi anlamda- çok daha kaliteli içerikler, çok daha kaliteli programlar sunuyorlar. Türkiye’nin dört bir yanında yurtlarıyla var olan bu vakıflara hiç kimse yurtlarının fiziki koşulları noktasında bir eleştiri getiremiyorsa yahut başka herhangi bir vakıf/dernek onların Fikir Akademisi programında gerçekleştirdiği gibi sistematik ve başarılı bir program sunamıyorsa sorunun bu olduğunu iddia etmek zaten anlamsız olacaktır. Pekî, nasıl oluyor da en eskisi 1996 yılında kurulmuş olan bu malum vakıflar gündemdeki yüzlerce vakıftan dernekten daha başarılı ve içi dolu prog-

ramlarla, binalarla, kamplar ve etkinliklerle bizlere hitap edebiliyor? Sözü edilen vakıflar ve onlar gibiler, bunun kaynağını nereden buluyorlar? Bu soruların cevabı için dilerseniz İBB'nin 2018 yılında hazırladığı ve 31 Mart seçimlerinden iki ay önce sızdırılan rapora şöyle bir göz atalım.

Raporun adı STK-Okul-Yurt-Faaliyet Raporu 2018. Rapor herhangi bir şekilde halka açıklanmadı ancak muhtemelen 31 Mart'taki seçimlerin gidişatını değiştirmeyi amaçlayan çevrelerce seçimden iki ay önce, Ocak 2019'da Sözcü gazetesinden Çiğdem Toker aracılığıyla kamuoyuna sızdırıldı yahut iddia edildi. Esas itibarıyla bu rapor sürekli konuştuğumuz, bildiğimiz gerçeklerden bahsediyor ancak bunları İBB'nin kendi içindeki bir rapordan görmek bizler için çok daha sahil ve şeffaf olacak; ayrıca hala kafasında bu noktalarda soru işaretleri olanlar varsa onları giderecektir. Raporun içeriğindeki detaylara girmeden öncelikle özellikle muhalif medyadaki birtakım manipulatif söylemlere açıklık getirmek gerekir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi her yıl şeffaf bir şekilde bütçesini yayınlar, bu bütçe raporunda belediyenin gelir ve gider kalemleri şeffaf bir şekilde tek tek açıklanır. Bu bütçe raporlarını incelediğimizde görüyoruz ki

tıpkı Binali Yıldırım ve diğer AK Parti kurmaylarının söylediği gibi belediye bütçesinden herhangi bir vakfa/derneğe nakit para akışı sağlanmıyor. Belediyenin vakıflara ve derneklere "bizim vergilerimizi akıtmak" gibi bir uygulaması yok. STK-Okul-Yurt-Faaliyet Raporunda bahsedilen maddi değerler, yalnızca belediyenin vakıflara ve derneklere tahsis ettiği taşınmazların, hizmetlerin, elemanların maddi karşılığını yansıtıyor.

Buraya kadar bir problem yok. Belediyenin sivil toplum kuruluşlarına eleman, hizmet desteği sağlaması yalnızca İstanbul'da hatta yalnızca Türkiye'de rastlanan bir durum değil. Zaten bizler de bunun bitmesini amaçlıyor değiliz. Hatta ayrılan bütçenin yetersizliğinden, bir etkinlik yapacağımız zaman İBB'ye gitmeye korkar, hayır cevabını almaktan yılmış oluşumuzdan şikâyet ederiz zaman zaman. Fakat rapordaki en büyük sıkıntı belediyenin bu destekleri asimetrik dağıtıyor oluşu.

Burada niyetimiz herhangi bir şekilde bu paraların o veya şu "parti yöneticilerine", şahısların kendi servetlerine aktarıldığını iddia etmek değildir. Daha yapısal bir problem olarak başta bahsettiğimizi tekrar belirtmekte fayda var. Bu vakıfların ve derneklerin piyasadaki yüzlerce diğer vakıf ve dernekten maddi anlamda her türlü üstün programlar sunabiliyor oluşu İstanbul'un ve Türkiye'nin belki de en değerli sermayesi olan insan gücünün sürekli buralara akmasına sebep oluyor. Pelikan Dosyaları nefretiyle büyüyen televizyonlarda gazetelerde kendisini temsil edenlerin kof yetersizliği ve leş çıkarıcılığını her fırsatta yeren arkadaşlarımız bile o veya bu şekilde kendilerini bölge uzmanlığı, felsefe okulu gibi programlarda bulabiliyorlar zira buralarda

başka hiçbir yerde sunulmayan pek çok fiziki ve maddi imkân kendilerine kepçeyle dağıtılıyor. İşte bu maddi asimetriyi doğuran da belediye, devlet imkânlarının asimetrik bir şekilde dağıtılmasından ileri geliyor. Bu asimetrik dağıtımda gözetilen birtakım prensipler olduğunu düşünüyor olsam ve bu prensiplerle bir sorunum olmasa yazıyı çöpe atabilir; hiç bununla dertlenmezdim. Fakat işte özeleştiriden biraz daha eleştiriye kaydığım kısım tam da burada başlıyor.

Siyasal erk, rasyonel veya duygusal bir şekilde hareket edebilir. İşin doğası gereği rasyonel davranmaları bizi kızdırmaz. Rasyonel davranan bir siyasetçi, görev süresini uzatmak, yeniden seçilmek ve bunun gibi kazanımlar için birçok vukuata imza atabilir; kendisine oy sağladığı sürece onun bunlarla bir sıkıntısı yoktur. Siyasal erk rasyonel olduğu ve bunun bilindiği müddetçe bizim de bununla bir sıkıntımız yoktur. Fakat siyasiler; bir yandan son derece duygusal davranıp kendine düşmanlar üretirken diğer bir yandan bu rasyonel hareketlerine hiçbir dava kaygısı gütmüyorcasına devam ediyorsa bu noktada sorun başlar. Kısacası, devlet canlısını yöneten hükümet organı dilediğince davranmaya muktedirdir fakat sürekli olarak bir dava kaygısı güttüğünü

iddia eden bu organ davasının temelleriyle zıt düşecek işler görmeye başladığında en büyük tepkiyi dava arkadaşlarından görecektir, görmelidir!

Siyasal erk partisine “yetmiş eleman” yetiştirmek, partizan düşünceleri kuvvetlendirmek, tabanındaki birleşmeyi sürekli kılmak gibi onlarcası sıralanabilecek amaca ulaşmak için bu vakıfları, dernekleri besliyor olabilir; işini rasyonel bir şekilde yapmasından başka bir şey ifade etmez bu bizim için. Fakat ne zaman bu yaptıklarını “dava” için yaptığını söyler, ne zaman bizi birtakım hayali düşmanların karşısında kenetlemek için “İsparkı LGBT'lere vereceklermiş” cıvıklığında yapay sorunlar üretip bunları sosyal medyadaki meşhur klavyeleri aracılığıyla alttan alta yaymaya başlar, o zaman karşısında bizi bulur! Haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır. Özellikle 28 Şubat gibi sancılı dönemlerde bizlerle mücadele saflarında buluşmayan ama şimdi en önde meşaleyi tutabilmek için birbirlerini ezen vakıflar için de Bertolt Brecht'ten bir alıntı yaparak yazıyı bitireyim:

**Gerekli olduğunda
burada değildi.
Burada olduğunda gerekli değildi!**

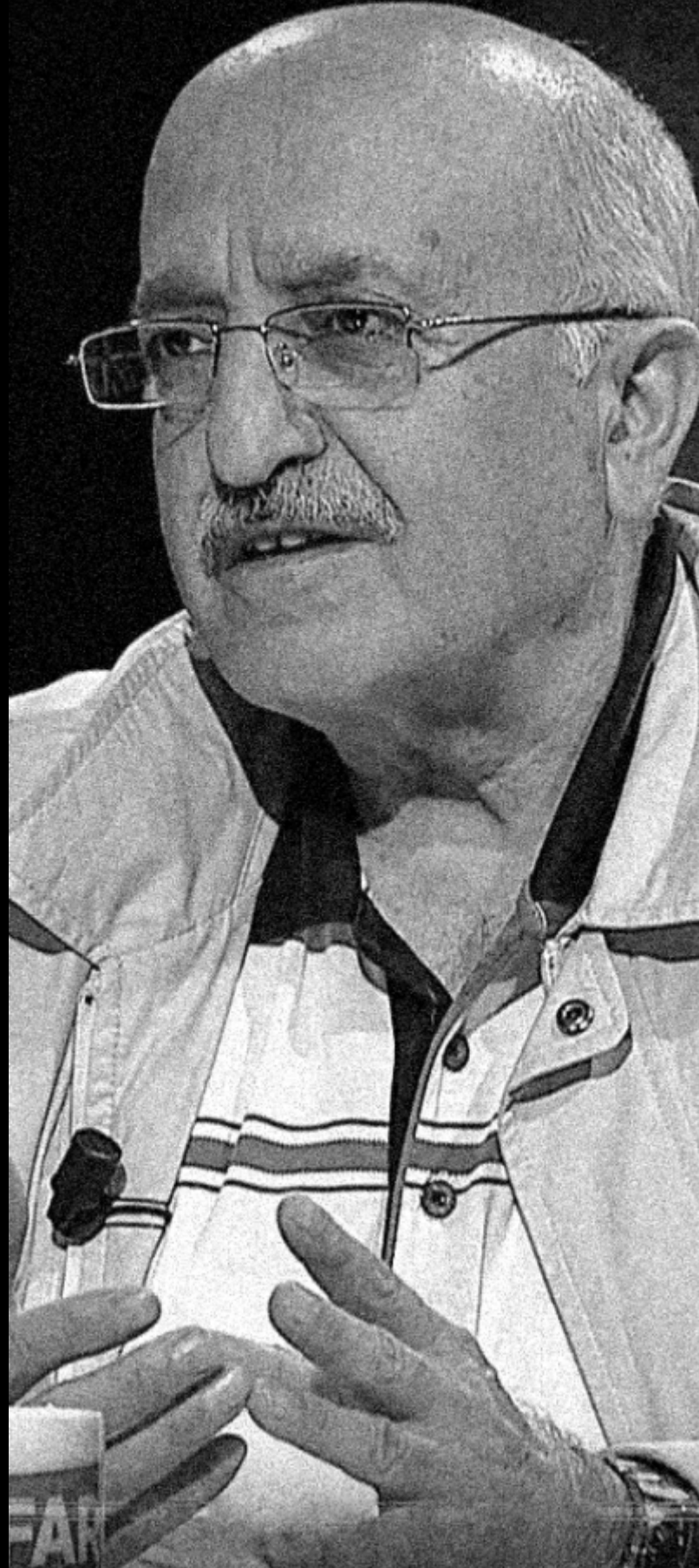

gençöncüler
Röportaj

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Prof. Dr. Mustafa Aydın uzun zamandır kavramlar üzerine çalışmalarını sürdürüyor. **Selçuk Üniversite Sosyoloji Bölümü**ndeki kürsüsünde yıllardır dirsek çürüten ve hatırı sayılır çalışmaları bulunan Aydın ile bu ay yakın tarihimizi şekillendiren ve bu kavramlar ve bu kavramların gölgesinde dallanıp budaklanan anlayış üzerine bir mülakat gerçekleştirdik.

Osmanlıcılık, Türkçülük ve İslamcılık; İslamcılık gölgesinde büyüyen vakıf-dernekler; vakıf kültürü ve günümüzdeki misyonu, vakıf-dernek ve siyasi iktidar ilişkileri, son zamanlarda kaybetmeye başladığımız kavramlar konuştuğumuz meselelerden.

Genç Öncüler: Ülkemizde belli başlı kavramlar üzerinden siyaset ve toplum tartışmalarının yapılması Tanzimat dönemine kadar gidiyor. Sultan 2. Abdülhamit zamanında tartışılmaya başlanan Osmanlıcılık-Türkçülük-İslamcılık-Baticılık kavramları dallanıp budaklanarak günümüze kadar etkisini sürdürdü. Mesela günümüzde İslamcılık hala tartışılıyor, büyük fikir ayrılıklarını beraberinde getiriyor. Aynı kavram çerçevesinde bu kadar farklı sesin yükselmesi kavramın esnekliğinden mi yoksa her dönemin şartları insanları farklı arayışlara mı itiyor?

Mustafa Aydın: Kavramlar, bir felsefi ifadeyle ideal varlıklardır. Yani zaman ve mekân sınırlarını aşan olgulardır. Ne var ki bu özsel varlıklarına rağmen algılanışları, içinde bulunduğu şartlara bağlıdır. 11. yüzyılda İmam Gazali, meşhur İhya adlı kitabında şeriat, fıkıh, ahlak, ilim gibi İslami temel kavramların, beş yüzyıllık bir zaman aralığında değişip dönüşerek Kur'an'daki anlamlarından hayli farklı algılandıklarından yakınıyor ve buradan doğmuş sorunlara dikkat çekiyordu ki "din ilimlerinin yeniden ihyası (canlandırılması)" tezi de buradan doğmuştu. Mesela buna göre Kur'an'da şeriat bizzat Allah tarafından belirtilmiş örnek emir ve yasaklardır ve şeriat koyan yalnızca Allah'tır. Hâlbuki zamanla şeriat, fıkhen ortaya konmuş olan ve zamanın gereklerini taşıyan hükümlerdir. Tabi buna göre de şâri zimnen de olsa fakihlerdir.

Kaldı ki kavramların büyük bir kısmı kutsal kökenli bir tanımlama değil, bir kavramsallaştırma yoluyla elde edilmiş dünyevi oluşumlardır. Yani yeni bir olguya takılmış bir ad, idealleştirilmiş bir kelimedir. Mesela sanayi devriminden sonra kırsal kesimden dökülüp inmiş şehirlerde iş arayan geniş bir insan kesimi ortaya çıkmıştır. Bu insanlar, geleneksel toplumlardaki rençper veya amele kesimi değildir. Emeği kullanıma çıkarılmış belli bir mesleğe sahip olmayan işçidir. Bir kavramsallaştırmayla Marks'ın ifadesiyle buna proleter (işçi) denmiştir. Zaman içerisinde bilgi, deneyim, örgütlenme gibi özelliklerle donandıkça bu kavram her tür işçiliği ifade etmez hale gelmiş, mavi gömlekliler, beyaz yakalılar gibi farklı isimler belirlenmiştir. Yani işçi kavramı tabir caizse eskimiştir.

Bunun gibi İslamcılık da Batı karşısında Müslümanların geri kalmışlığının farkına varılmasından sonra doğal olarak terk edemeyecekleri İslam'ı, gelişme çizgisine uyarlanmış bir hale getirme düşüncesinden doğmuştur. Buna göre İslamcılık doğal İslam'dan farklı olduğu gibi, İslamcı da genel Müslümandan az çok farklı bir şeydir. Daha sade bir anlatımla daha öncesinde İslam, fert ve toplumlardan bir şey bekliyordu, insanlardan kendine uyup yaşamalarını istiyordu. İslamcılık ise İslam'dan fert ve toplumların (mesela) kalkınip ilerlemesine katkıda bulunması gibi dünyevi gelişmeler beklemektedir. Bu görevi yerine getiremeyen bir İslam anlayışı da yanlış bir İslam anlayışı olarak görülmektedir.

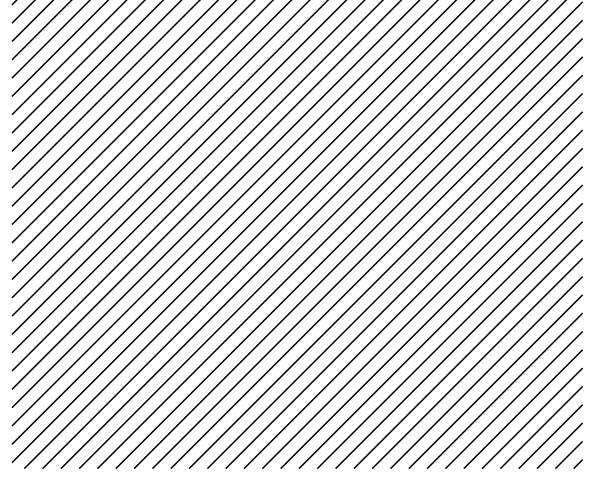
Tabi beklenti ve bunun gerçekleşmesi herkese göre fark etmekte, İslam'a farklı şeyler söylenilmeye çalışılmaktadır. Doğal olarak söylem, zaman ve şartlara göre değişmekte, bu da kaçınılmaz olarak tartışmalara neden olmaktadır. Buradan hareketle denebilir ki hayattan beklentiler değiştikçe İslamcılığın söyleminde de önemli değişiklikler görülmektedir. Dolayısıyla da mesela ortaya çıkan genel devlet algıları, bu farklılıklarıyla İslamcı söylemin içinde yer alabilmektedir.

Genç Öncüler: 1960'lardan sonra Türkiye'de İslami eğitim yapan vakıf sayısı arttı ve Osmanlı dönemine nazaran vakıf-dernek kavramları mücadelenin adı oldu. Bu durum vakıf kavramının mahiyetinde bir değişikliğe sebep oldu mu?

Mustafa Aydın: Arapça kökenli olan ve sözlük anlamı itibarıyla durmak, durdurmak, bir şeyi bir şeye hasretme anlamına gelen vakıf, pratikteki temel esprisi itibarıyla de bir şeyi bir yerde tutmak, dur(dur)mak, bir mal ve hizmeti bir şeye hasretmek demektir. İnsani bir olgu olmasından dolayı vakıf, yalnız İslam medeniyetinde değil, eski Mısır ve Roma medeniyetlerinde de var olagelmıştır. Ancak İslam insan hayatının tüm formlarında olduğu gibi vakfa da yeni bir boyut kazandırıp geliştirmiştir. İşin içine Allah rızasının katılmış olması ona (mesela) sadece insani olmanın ötesinde bir anlam yüklenmiş, bu durum pratiğe de fazlasıyla yansımıştır. Bilindiği üzere İslam kültürü Vakıf medeniyeti olarak nitelenelemiştir.

Bununla birlikte yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere vakıf sırf dini olmayabiliyor. Bu durum günümüzde daha belirgin olarak gözükmektedir. Düünden bugüne buna yeteri kadar örnek verilebilir. Hatta sadece Allah rızasından uzak olmakla kalmayıp insanlık dışı bir amaç da taşıyabiliyor. Mesela sırf kapitalizmin kullanımına açık bir dünya inşa edebilmek için bir açık toplum yaratmak iddiasıyla insanlığın geniş bir kesimini kan ve gözyaşına boğan Soros Vakfı bunun tipik örneklerinden birisidir. Pek çok finans kuruluşu gibi ünlü spekülâtör milyarlarını bu fitne ve fesat işini yürütsün diye vakfetmiştir.

Günümüzde, temel niteliklerinin dışında vakıfların hem yapı hem de fonksiyonlarında önemli bir değişiklik yaşanmaktadır. Soruda işaret ettiğiniz gibi mesela bir mücadele işlevini yerine getirmektedir. Yani genel olarak tartışa geldiğimiz sekülerleşme süreci burada da yaşanmaktadır. Eskiden genelde mutlak hizmet ağırlıklıydı. Nasıl ki eski o deruni biçimde dini hayatla ilgilenen doğal "Din Cemaatleri"nin yerini sosyal-dünyevi işlerle uğraşan "dini cemaatler" almışsa, vakıflar da yeni şekiller kazanmışlardır. Mevcut vakıfların önemli bir kısmı cemaatlere aittir ve bağlı bulunduğu cemaati incelemekte ve hatta vakıf kendisini var kılmaktadır. Hatta rakip veya karşıt vakıf topluluklarıyla mücadeleyi önceleyebilmektedir. Maalesef bunlar hep konjonktürel yani mevcut şartlara göre ortaya çıkmış gelişimlerdir.

Genç Öncüler: 15 Temmuz'un üzerinden üç sene geçti. FETÖ'nün sıklıkla kullandığı bazı kavramlara toplum aşındı. Hatta soruşturma ve gözaltı süreçlerinde de abi, abla, imam, hizmet, cemaat kavramları çok kullanıldı. Darbe girişiminden sonra bu kavramların çok gündeme gelmesinin halkın bakışını değiştirdiği görülüyor. Bu durum, gelecek yıllarımızı nasıl etkiler?

Mustafa Aydın: Tabi bunların hepsi bir kavramsal-laştırmadır. Yani genel geçer anlamlarının dışında yeni anlamlar yüklenmiştir. Bilindiği üzere genel geçer anlamıyla imam, resmi veya gayri resmi, namaz kırdıran bir kişi (yaygın ifadesiyle din görevlisi) anlamında bir dini kavram iken, bu gün örnek verdiğiniz yerde, gerektiğinde dine ters işlerde karar verip bunları uygulamaya çalışan bir örgüt lideri, bir çete reisidir. Cemaat münhasıran din ile ilgilenen nahif bir din cemaati değil, çıkarı gereği din etiketinin altında çalışan seküler bir gruptur. Hizmet de herkese yönelik bir hizmet değildir. Müslümanlardan tırtıklayarak yer yer bileğini bükerek alıp oluşturduğu yaklaşık 250 milyarlık bütçesinin içinde, okullaşma sebebiyle açıldığı ve yakından gördüğü fakir İslam ülkelerindeki Müslümanlara verebileceği bir para yoktur. Doğal olarak manipüle edilmiş taraftarların da yanı başındaki fakir komşuya verebileceği bir şey yoktur. Teşkilatın dışında bir yere vermek boşa gidermektir. Bunun için de Müslümanlardan alınan ama Müslümanların hiçbir işine yaramayan bu hizmeti(!), parayı ABD'deki başkan adaylarının seçim kampanyalarında harcamada hiçbir beis görülmez.

Bilindiği üzere abi ve abla kavramları ailesel kavramlardır. Kan bağı yakınlığını, en yakın kopmaz ilişkiyi ifade ederler. Ama aile kurumundan alınan kavramların burada ailesel bir anlamları yoktur. Ailenin en sıcak ve derunu sosyolojik olarak birincil ilişkileri ifade etme özelliğinden ve toplumdaki saygınlığından hareketle kavramsallaştırılmıştır. Abla, kız grubunun; abi, erkek grubunun lideridir. İslam'da olduğu gibi din kardeşliği mecazen bu güçlü bağı ifade eder. Masonlar da birbirlerine birader (kardeş) derler. Aslında bu doğaldır. Yeter ki asıl kardeşlik yok sayılmasın. Ne var ki Fetullahçı harekette bu kavramların işaret ettiği kişiler, kendi aileleri içindeki ablalık ve abilikle örtüşmez, yani kan bağı ile bağlı buldukları kardeşlerinin abisi ve veya ablası değildirler. Kendilerine destek vermeyen bu gerçek kardeşler, kardeş değil, yabancıdır. Gördüğümüz kadarıyla Müslümanlık bile bir başkasını kardeş kılmaz. Çünkü ancak Fetullahçı Fetullahçının kardeşidir, tabi abla veya abi de Fetullahçının abisi ve ablasıdır.

Tabi dileyen dilediği gibi hareket eder, buna mani olunamaz. Bizim için burada önemli olan, bu kavramların bir tür murdar edilmiş olmasıdır. Gelinen noktada insanlar, onların malı olmayan bu kavramlara ters bakar duruma gelebilmektedir. İhlas Holding'in bazı insanları mağdur ettiği bir dönemde (ki bildiğim kadarıyla Holding bunu daha sonra telafi etti) bir cenaze evinde yaşanan bir olay ilgi çekici bir örnektir. "Cemaat, bir Fatıha, bir İhlas okuyalım" diyen kişiye Holding'ten canı yanan birisi "Ben Fatıha okurum ama İhlas okumam, ondan ciğerim yangın" demiş. Yani bu cahil adamın gözünde İhlas suresi bile şaibeli hale gelmiş. Ne var ki bu kavramsal dönüşüm özel bir durum değil, zaman ve şartlara göre oluşabilen bir şeydir.

Genç Öncüler: İslamcıların devletle kurduğu ilişki Müslümanlar için bir arıza taşıyor mu yoksa devletin yeniden şekillenme sürecine girdik de bu sürecin içinde aktif olarak yer almalı mıyız?

Mustafa Aydın: Müslümanın devletle ilişkisinin nasıl olması gerektiği sorusunu cevaplayabilmek için, önce devletin ne olduğuna bakmak gerekir. Devlet, Hegelcilerin dediği gibi Tanrısal bir veri olarak ortaya çıkmış, değişmeden orada duran ve dolayısıyla yalnızca itaat etmemiz gereken kutsal bir olgu olmadığı gibi, Anarşist ve Marksistlerin dediği gibi insan zaafının bir eseri olarak ortaya çıkmış ve mutlaka ortadan kaldırılması gerekli yüz karası bir oluşum da değildir. Devlet, insanların birlikte yaşamasından doğan, fert ve aile tarafından çözülmesi mümkün olmayan sorunların giderilmesi bağlamında doğal olarak oluşan ve inşalarca düzenlenen genel bir örgütlenme biçimidir. Siyasi literatürde bu ortak sorun alanına kamusal alan, çözümleme eylemine siyaset adı verilir. Kamusal sorunlar bireysel olmadığı gibi siyaset de bireysel bir iş değildir.

Dolayısıyla İslam'a göre kul, araçsal bir yapı olan devlet kurmaktan hesaba çekilmeyecek, bireysel çerçevede, sosyal hayatta sorunları çözümlemeye katkısının hesabı sorulacaktır. Bundan dolayısıdır ki Kur'an'da insanı sorunların Müslümanca çözümünden söz edilir, devletten değil. Tabii ki bu devlet veya onun bu söz konusu işlevini yerine getiren bir örgüte gerek olmadığı anlamına gelmez. Devlet birilerinin keyfi bir kurgusu değildir, bir zorunluluğun da eseridir. Demografik yoğunluk ve bunlara bağlı olarak ortak sorunlar da artış, devlet denen örgütün varlığını zorunlu kıldığı gibi gelişmesini de sağlar.

Devlet, yapılması gereken, hazır seçkin programları uygulamak için var olan bir güç birikimi değildir. Ne adına olursa olsun böyle bir devlet anlayışı insanlık dışı bir iştir. Devlet ortak noktaları gözetir, toplumu meydana getiren alt toplulukların kendi değerleri içinde yaşamasına imkân salar, onların değer ve normlarını yok saymaz, onların yerine kurallar dikte edip onları yaşamaya zorlamaz. Bu durum Müslümanlar için de böyledir. Mesela Müslümanların inisiyatifinde olan bir devlet, Allah'a ve onun içki yasağına inanmayan bir kimsenin içkisinden men edemez, inandığı gibi yaşar ve bunun hesabını devlete veya insanlara değil, Allah'a verir. Kabullerinin dışındaki bir yola zorlanarak bu kısa dünyevi hayat kendisine zehir edilemez. Olsa olsa başka grupları rahatsız etmemek için yer ve zaman düzenlemelelerinde bulunabilir.

Devletin ilgi alanı içinde yaşayan Müslümanların devletle ilgilenmeleri doğal bir iştir. Her halükarda, devlet karşıtı bir kat gibi duramazlar. Hatta doğal olan toplumdaki grupların nüfus yoğunluklarına oranla inisiyatif üstlenmeleridir. Dikkat edilecek tek kural herkesin hakkına riayet ve bir seçkin kurgusu olmaması kaydıyla hukuka mutlak uygunluktur. Bu noktada ortaya çıkan en önemli sorun, devletin toplumdan bağımsız orada duran bir özne olarak kabul edilmesidir. Bu anlayışta herkes devlet içindir, onun figüranlarıdır. Günümüz ulus-devlet yapılarında belirgin bir biçimde yaşanan bu durum, "devletçi olmak" gibi bir sorun ortaya çıkarır. Ancak dikkat edilmelidir ki devlette olmak ile devletçi olmak farklı şeylerdir. Müslüman devlette yer alır ve almalıdır, ama devletçi olmamalıdır. Devletçi olmak aşağıdaki gruplara karşı "devlete özgü kurallar" açısından bakmak, yaygın bir ifadeyle vatandaşa karşı devletin âli menfaatlerini (!) gözetmek; yersiz, gereksiz ve hatta haksız müdahalelerde bulunmaktır.

Son çeyrek yüzyılda devletluların yanında Müslümanlar, devlette yer alıp devlette oldular. Ne var ki bazen kan-tarın topuzunu aşırarak yer yer devletçi konumuna düştüler. Tabii ki bu önemli bir sorundur; bu durum hem sağlıklı bir devlet anlayışı hem de Müslüman duyarlılığıyla bağdaşmaz. Müslümanlar siyasette kaybettiler gibi değerlendirmeler de buradan kaynaklanmaktadır.

Genç Öncüler: Bundan yirmi sene önce radikal İslami söylemleri olanlar bugün devlet kademelerinde önemli köşelerde oturuyorlar. Müslümanların dünkü söylemi mi radikaldi yoksa bugün Müslümanlar değişim isteğinden vaz mı geçti?

Mustafa Aydın: Bu soruya vereceğim cevap, yukarıda söylediklerimin bir devamı niteliğinde olacaktır. 1969-2019 arası ortalama yarım yüzyıl içinde önemli değişiklikler meydana geldi; hem Müslümanların kendisi, hem de devlet gibi temel olgular üzerine düşünceleri değişti. Daha açık ifade etmek gerekirse bazı Batılı yazarların da dile getirdiği gibi "İslam'ın orada duran somut bir devlet görüşü vardı ve Müslümanlar 1970'lerde bunu savunuyorlardı. Sonra devlette yer alıp çıkar elde etmeye başlayınca bu inanç ve iddialarından vaz geçtiler, mevcut devlet olgusunu öylece kabul ettiler" değil.

Müslümanların o zaman benimsedikleri devlet anlayışı da İslam'ın mutlak bir devlet anlayışı (ki böyle bir form yok) değildi. Konjonktürel şartların ilham ettiği, Müslümanın o şartlarda ihtiyacını hissettiği bir devlet anlayışı idi. Hemen belirtelim, bu devlet anlayışı ulus-devlet modeliydi. Bu anlayışta, seçkinler devlete çöreklenmişler, oradan toplumu gönüllerince yönetiyor, Müslümanları entipüften şeylerle sık-boğaz edip götürüyorlardı. Böylesi bir ortamda devlet, ele geçiren ekibin yukarıdan dikte ettiği ilkelerini güçle yaşatan bir örgütsel yapı idi. Bu anlayış İslam'a uzak bir anlayıştı. İnanç ve niyetlere dayalı bir dini hayat, dikteye en uzak anlayıştır. Vakia İran örneği bu işi çok açık bir biçimde gösterdi. Kadınlar, başörtüsü konusunda devletin buyurduğu tektiplikten kurtulabilmek için haklı olarak mücadele etmek zorunda kaldılar.

Bu otoriter merkezî devlet radikal bir söylemdi. Radikal söylemler çoğu kere sorunludur. Çünkü genel geçerlilikten çok bir şeye alternatif görüşlerdir. Söylemciler söylemlerine dikkat çekebilmek için ya hep ya hiç türünden uç noktalarda konuşurlar. Genel olarak üslup da bozuktur; üstten hakimane, başkalarını itham edici, anlaşılmağından ve hatta hemen her şeyden şikâyetçi bir tavır açıkça görülür. Bunun sebebi söylemlerin her zaman gerçeklerle bağdaşmadığı ve dolayısıyla askıda kaldığı gerçeğidir. Üstelik her şeye rağmen yanlı olan bu görüşler toplayıcı değildir. Belki katı, söylemi savunucu taraftar üretir ama beklendiği gibi genelleşivermez.

Bu gün Müslümanların nesnel yapıda hukuka göre işleyen bir devlet anlayışını benimsemeleri geldikleri yer bakımından bir sapma değildir. Hatta önemli bir iştir. Dolayısıyla devletle tanışma da yanlı bir iş değildir, bir bakıma askıda kalan ayaklarını yere basmaktır. Yanlı olan şey, genel geçer düzlemde yanlı olan şeyleri devlet üzerinden meşrulaştırmak, elinde tuttuğu devlet gücüne göre eylem üretmek ve tabii çıkarıcılık yapmaktır ki buna yukarıda devletçilik demiştik. Müslüman devletli olur ama devletçi olmaz. Tabii hemen her zaman olduğu gibi günümüzde de pek çok devletçi Müslüman türemiştir. Tabii bu eksiklik İslam'a yüklenemez, her soyut sistem gibi İslam'ın da anlayış ve yorumlayışa göre bir tabir caizse plastitesi vardır, kırılmaz değildir.

Burada şunu da eklemeliyim. Devletçi anlayış, statükocudur; kurulu, işleyen düzen mükemmeldir. Kuralları koyanın iyi koyduğu kabul edilir, bir değişiklik gerektirmesine inanılır. Esasen değiş(tir)me her halükarda bir sapmadır. Müslüman bu seçkinci görüşte olamaz Bir İslamcı ideolojiyle işlemeyen ama İslami duyarlılığı olan AKP devletçilik yapmamalı, bunu bu işe talip CHP gibi statükocu partilere bırakmalıdır. Çünkü onların değişim diye bir sorunu yoktur.

Mustafa Aydın: Müslümanların 90'lardaki siyasal aktivizmini nasıl değerlendiriyorsunuz? O gün ile bugünün hayat tarzı/yaşayışı/standardı arasında belirgin bir fark var mı?

Mustafa Aydın: Sosyal politik değişimler için özel olarak bizim toplumumuzda 1990'lar gibi belli bir tarihin kesin bir dönemeç olduğunu söylemek mümkün değilse de dönüşümlerin belli zamanlarda yoğunlaştığı ifade edilebilir. Özal 1983'ten itibaren toplumsal değişmeye (özellikle çevrenin dönüşümüne) ivme kazandırmıştı. Ne var ki 1990'lı yılların başlarına gelindiğinde kurulu düzene alternatiflik ifade eden projeleri tükenmiş, arkası getirilememişti. Ne var ki merkez, bu sınırlı gelişmelere bile tahammül edemedi. Karşı atağa kalktı ve önce bizzat kendini ortadan kaldırıldı. Sonra Başbakanlığa getirilen Mesut Yılmaz başkanlığındaki partisi yapıları ortadan kaldırma konusunda bir hayli çaba gösterdi. Bu arada emir eri hükümetler kuruldu. Ama bu 10 yıllık kısa zaman aralığında toplumda bir uyanış meydana geldi. Bunu yok edebilmek için akıllara durgunluk veren bir darbe biçimi olan 28 Şubat hareketi gerçekleştirildi. Kendi değerleriyle mücadeleye zorlanan toplum kan ağladı. Ama bu ortam 2002'de AK Partinin doğmasını sağladı.

Spengler gibi tarih felsefecilerine göre toplumsal değişmeler, toplumsal sistemde bir anda, her alanda, aynı tempoda ve miktarda gerçekleşmezler, çünkü sosyolojik olarak kurumların görelî bir bağımsızlığı vardır. Mesela ekonomi gerilerken sanat gelişebilir, siyaset sıkıntılı iken toplumsal değişme hızlanabilir. 1990'lı yıllardan günümüze bütün siyasal badirelerin içinde önemli bir toplumsal gelişme yaşanmıştır. Sosyologların bir toplum için önemli gördükleri bir orta sınıf büyümesi gerçekleşmiş, şöyle ya da böyle bir refah toplumu ortaya çıkmıştır. Hemen her refah toplumunda olduğu gibi bizde de yukarıda büyük zenginlerin yanında aşağıda fakir bir kesim vardır. Lüks arabaları, evleri, yazlıkları olan ve belki daha önemlisi dışarıda yiyen içen, gezen, ama karşılaşılan konjonktürel sıkıntılara isyan eden, içinde bulunduğu şartları görmezlikten gelen geniş bir orta sınıf meydana gelmiştir.

Bu söz konusu orta sınıf, günlük hayat refaha göre kurulduğu ve refahın da bir sınırı olmadığı için halinden memnun değildir. İsrailoğulları örneğinde olduğu gibi soğan bula- madığı zaman isyan eder. Bu iktidar bana et sağladı, tarlada ürün çıkana kadar domates olmayıversin demez. Nihilizmin hiçlik duygusunu yaşayan bu insanlar, rasyonel bir verim beklemezler, farazi bir değişimden yanadırlar. Mesela bu iktidar değişmesi gerektiği talebi nesnel bir gerçeklik üzerine oturmaz. Bu iktidar şunları yapamadı, bunları yapacak birilerini arıyorum deme mantığına sahip değildir. Gelecek olanın bir şey yapması da gerekmez. Kendiliğinden işleyen bir düzen vardır o da zaten devam edecektir, kaybedilecek bir şey yoktur, diye düşünür, yeter ki içindeki hiçlik duygusunu gidersin.

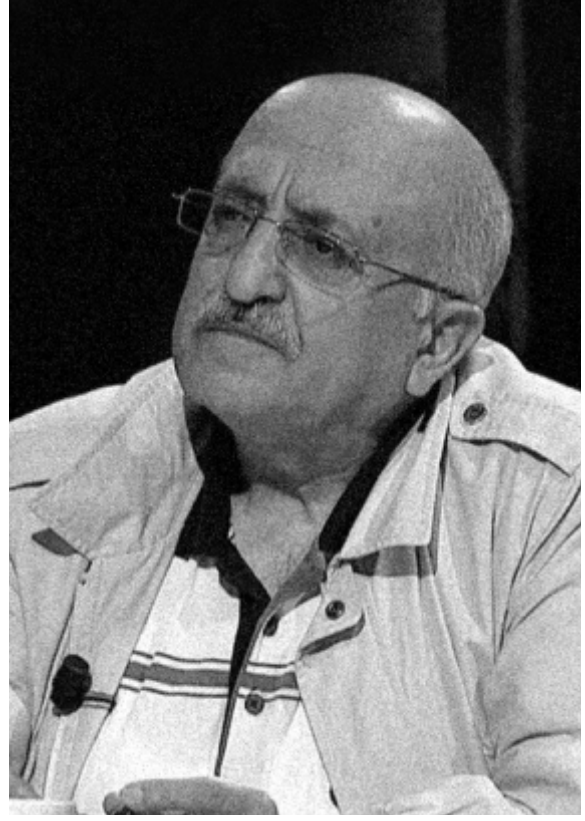
İnsanlar yeni imkânlarla kavuştukları zaman mutlu olurlar. Henüz refaha adapte olmamışlardır. Ancak refahçı hale geldikleri zaman mutsuzlaşırlar, tatminsizlik başlar. Üst sınıf küresel çevrelerle iş tutarak, düzenek kurarak tatmin olur. Aşağı sınıf geçim derindedir. Bulabildikleri onu sevin-dirir. Çöpten kâğıt gibi, daha fazla atık madde toplayabilen kişi o gece mutlu uyur. Ama orta sınıfın böyle açık sade bir yolu yoktur. Mevcut paranın harcanmasında bile sorunlar yaşar. Sınırlı sorunuzda belirttiğiniz toplum hayatındaki dün ve bugün farkı için kısaca bunlar söylenebilir.

gencöncüler Röportaj

Prof. Dr. Mustafa Aydın

Genç Öncüler: Türkiye siyaset ve bürokrasisindeki Kemalist egemen güçler dün irtica ve laiklik kavramından beslenirdi bugün siyaset ve devlet dili dine yaklaşıyor. CHP bile seçim kazanmak için muhafazakârlığı ile bilinen isimleri aday gösteriyor. Bu durum seküler kesimin dine yaklaştığını mı, dini zorunlu olarak kabullendiğini, din ile barıştığını mı gösterir/yahut varsa bu barışma gerçekçi mi? Bu yaklaşımın gerçekçiliği konusunda ne diyorsunuz?

Mustafa Aydın: Ortalama yüz yıl öncesine ait Kemalizm denen totaliter devlet yapısına uygun olarak gerçekleştirilen Atatürkçü laik düzen her şey gibi zaman aşımına uğradı. Mevcut ulus-devlet yapıları dâhil hiç kimsenin yüzyıl öncesinde kalan Kemalist düzeni savunma ve bir yere gelme şansı yoktur. Mevcut gelişmelerin sonunda “Bu bir kuruluş dönemi yapısıydı ve o günün şartlarında makuldü. Ama gelinen noktada bugün şunları kaldırmak, onun yerine bunları koymak, bu mevcut yapıyı şuna dönüştürmek lazım” deme fikrine ulaşamadıkları sürece hiçbir yere varamazlar. Tarihsel yapıyı öylece savunmak eğer kabaca bir çıkarıcılık veya irade dışı bir refleks değilse, bir cahillik veya en azından safdilliktir.

Esasen o köprünün altından pek çok su akmış Atatürkçü/laik olarak nitelenen düzen ciddi bir dönüşüme uğramıştır. Bunun farkında olanlar da bu ideolojiyi toplumca paylaşacakları bir ideoloji üretmedikleri için özellikle katılmadıkları dini gelişmelere karşı bir dayanak bir sığınak olarak görmektedirler. Böyle bir ideolojiye sıkıca tutunanlar, ruh çağırma seansındaki kişiler gibi çağırdıkları ruhun, masanın üzerindeki bardakların hareket ettirmesini beklemektedirler. Bardakların, üzerinde durduğu masanın sırta kadem bastığının farkında bile değildirler. Onun için ciddi bir tarihsel fenomen değerlendirmesinin dışında mevcut laiklik Atatürkçülükle pratikte bir yere ulaşamazlar. Bu ideoloji artık topluma ters düşen yeni oluşumları meşrulaştırma gücüne sahip değildir. Mevcut mevcut terazi bu ağırlığı çekememektedir.

Toplumumuzda son zamanlarda iyice ivme kazanan dönüşümden en çok etkilenen ilke de Türkiye’ye özgü olarak üretilmiş laiklik anlayışı olmuştur. Toplum dinden soyutlanan bir sekülerizm olarak görülen ve mesela Müslüman kadının başörtüsünü bile buna aykırı bulan laiklik anlayışı sadece iflas etmemiş, laiklik söylemcilerini dini eylem ve hatta söylemde bulunmaya zorlamıştır. Bir kesim bu durumun geçici olduğunu, bir gün geriye döndürüleceği hayaliyle yaşıyorsa da artık bu mümkün değildir. Esasen bunun farkında olanlar, söylemlerine yer yer dini dâhil etmektedirler. Ne var ki dini asgari anlama düzeyinde bilmeyenler, yüzeysel bir dini söylemle onun meşrulaştırım niteliğinden de yararlanamayacaklardır.

Türkiye’de toplumla devletin bir barışma süreci yaşandığında şüphe yoktur. Esasen bu süreçte devlet, din diline hayli yaklaşmış bulunuyor. Bu durum toplumda devletin dinleşmesi ile dinin devletleşmesi formları arasında tartışmalara konu olmaktadır. Yani bir kesim tarafından dinin devletleşmesi, dolayısıyla onun işine yarayan bir şekil alması olarak değerlendirirken, bir başka kesim dinin gerekli bir açılımı olarak görmektedir. Aslında bu dönüşüm tek taraflı değil, karşılıklı iki yönlü bir değişimdir. İki tarafın da kazanımlarının yanında kayıpları da söz konusudur. Belki bu olumsuzluk din için daha önceliklidir. Vatanın kutsallığı, siyasal bir eylem içinde ölenlerin şehadeti, vergi vermekle bir servetin helalleşeceği (bütünüyle yanlış olmamakla birlikte), dinden referans alan indirgemeci kavramlaştırmalardır. Elbette toplumsal değerler için ölmenin bir şerefi vardır, Ama insanı Cennete götüren ölüm “münhasıran Allah yolunda öldürülmüş olmaktadır”. Servet yalnızca vergisi verilmeyle meşru olmaz. İslam’a göre kazanım yollarının meşru olması gerektiğinden, paylaşım ve harcama biçimlerine kadar farklı şartları vardır ki vergi bu yollardan sadece birisidir.

Mü'minin Yitik Malı: Takva ve Züht

Merve Mahitapoğlu

Modernitenin hayatımıza yavaş yavaş girmesiyle beraber, aynı seyirde yavaş yavaş kaybettığımız birçok değerler bütünü olduğunu söylememiz herhalde hiç kimse tarafından reddolunamaz bir gerçek.

Dünya ve ahiret dengesinin nazik tarafına büyük bir darbe olarak gelen ve insan hayatını yaşadığı toplumdan tecrit eden, onu kendisine yabancılaştıran, bir bütün olarak okunması gereken kainata tek noktadan baktıran ve aynanın sadece tek yönünü gören bir nesil türeten bir kavramdır modernite. İnanç bakımından da ciddi çelişkilere götürülen bu bakış açısı en temel de Allah ile kul arasındaki dikey ilişkiyi yatay bir ilişki haline sokan, kibirli bir neslin ortaya çıkmasıyla hızla devam eden bir süreçte sebebiyet vermiştir. Bu sebepler zinciri ile birbirine sıkı sıkıya bağlı olan birçok kavramı da kaybetmeye başladığımızı söyleyebiliriz.

Nitekim öncelikle incelikli ve derinlikli bir hayat için Müslümanların görünenin bir adım ötesine geçebilmesine vesile olan ve hassasiyet sahibi bir Müslüman olabilmelerine en büyük katkıyı sağlayan takva ve zühtten bahsetmeliyiz. Bu iki kavram hayatımızdan soyutlanmaya başladıkça birçok değerlerle de aramıza perdeler çekilmiş oldu. Allah ile kul arasında ki yakınlığı ifade eden bu kavramlar aynı ölçüde insanla dünya arasında ki çizgiyi de tanımlamaktadırlar.

Sözlükte zühd "bir şeye rağbet etmemek, ona karşı ilgisiz davranmak, ondan yüz çevirmek" gibi anlamlara gelir. Zühd kavramı genellikle dünyaya karşı olumsuz tavır ve davranışların bütünü ifade eder. Dünyaya malına, makama, mevkiye, şan ve şöhrete önem vermeme; azla yetinme, çokça ibadet etme, ahiret için hayırlı işlere yönelme zühdün bazı göstergeleridir. Mutasavvıflar zühdü, dünyayı elde bulundurmama değil kalbe sokmama şeklinde yorumlamış, zühdü dünyevî ve maddî olan şeyleri elinden değil gönlünden çıkarma biçiminde tanımlamıştır.

Zahidane bir yaşam kendiliğinden oluşan, Allah'ın insanlara sadece lütfu keremiyle bahşettiği bir özellik değildir. Zühd, bir çabanın ve mücadelenin neticesidir. Ancak hızla bireyselleşen ve her istenilene ulaşma arzusunun bir virüs gibi yayıldığı bu zamanlarda insanlar dünya hayatını ve elde etme istediklerini hayatlarının merkezine yerleştirmiş bir durumdalar.

Zühd, her şeyden önce bir terk fiilidir. Arzuları, istekleri boyunduruğumuz altına alabilme becerisi yani irade eğitimidir. İnsanın hayatının her alanında ve her aşamasında farklı şekillerde karşılaştığı arzularını ve arzularının kalbinde yer ettiği o kocaman alanı boşaltabilme ve O'nun yerine Allah'ın muhabbetini koyabilme yetisidir.

Aynı ölçüde önemli olan takva kavramı üzerinde de durmamız gerekiyor. Sözlükte “korunmak, korunmak, sakınmak, saygı göstermek, dindar olmak, itaat etmek, korkmak, çekinmek” anlamların da kullanılan takva, Kur’an’da ve hadislerde bazen sözlük anlamında, bazen de “Allah’ın emirlerine uyup yasaklarından kaçınarak azabından korunma” anlamında kullanılır.

Söz konusu filin kökü korku anlamını da içermekle birlikte bu korkunç bir şeyden çekinmeyi değil seven birinin sevdiğinin gönlünü incitmekten çekinmesini, yaratanına karşı saygı ve sorumluluk duyma hassasiyetini ifade eder. Takva da Allah’ın gazabından yine O’nun korumasına sığınmaktır.

Takva kavramının en önemli aşaması olan haram veya şüpheli şeylerden sakınmak hem Allah hakkı, hem kul hakkı konusunda önem taşır. Özellikle rüşvet, hediye, vakıf, velâyet, vesayet, miras gibi konularda, işçi-işveren ilişkilerinde, kamu hizmeti, okul, hastahane gibi kamuya ait mallar konusunda hassas olmak; tabiata, canlılara, yollara ve sulara zarar vermemek takva açısından büyük önem taşır.

Gazzâlî, Kur’an’da takva kavramının “haşyet ve havf”, “itaat ve ibadet”, “kalbi günahı koruma” anlamında kullanıldığına dikkat çeker ve gözün, kulağın, dilin, kalbin ve midenin takva bakımından beş önemli organ olduğunu özellikle belirtir. Gazzalî’nin işaret ettiği, dünyevi hayatı kavradığımız ve hissettiğimiz bu öncüller, dünya ve ahiret terazisinin aynı değil aynı terazi olduğunu, bu sebeple de ibadetleri sosyal hayattan tecrit edemeyeceğimizi bize ifade etmektedir.

Takva ve zühd kavramlarının temel de ortak noktası dünyevileşmeye karşı ahireti önemsemektir. Ahiret bilinci ve Allah’a kul olma şuuru insanın aciziyetini ona hissettirir. Yokluğunda oluşan kibir duygusundan insanı uzaklaştırır. Kibir kurdu kalpte yer ettiği andan itibaren insanı insan yapan basit ama ince meziyetleri yok etmeye başlar. Bu kavramları kaybetmeye başladığımız sürece insan bu manevi boşluğunu birçok arzu ve istekle dolduracaktır. Aşırı derecedeki arzu ve istekler asla doyuma ulaşamayacağı için israfı, hırsı, kibri doğuracak ve insanı yine kendi elleriyle felaketine sürükleyecektir.

Kişisel gelişim dediğimiz, bireysel iyileşme ve eğitim sürecinin çocuklukla başladığını, en temelde bu problemin aileler özelinde çözülmesi gereken bir eğitim sorunu olduğunu kabul etmemiz gerekiyor. Zira yıllar önce başlayan görsel dünya furçasında birçok çocuk videosu karşımıza çıkıyor bu aşamada. Fütursuzca ailelerine baskı yapan, elde etmek istedikleri şeyler için tabiri caizse çıldıran ve ailelerinin ise bu durumu asla fark etmeden ve dahi komikmişçesine sosyal mecralarda yayıyor olmaları durumun vahametini özetler nitelikte. Hayata bu şekilde adım atan çocuklarımızın ilerde nasıl bir seviyede olacağını ve onların birer ebeveyn olacaklarını düşününce toplumsal olarak hızla ilerlediğimiz nokta içler acısı bir manzara olarak önümüzde duruyor.

Her şeye sahip olma isteği her elde edilenden bir süre sonra bıkmaya ve hep en yenisini arzulama halini insanda doğuruyor. Bu doyumsuz istek hali hayatımızda sürekli israfa da sebebiyet veriyor. Halk tabakasından devlet tabakalarına kadar farklı farklı kulvarlarda birçok açıdan ele alabileceğimiz israf konusunun günümüzdeki en önemli yansıması elbette ki elimizdekilerle kanaat etmeyerek maddi israfa bulunmaktadır. Çöplerimiz ekmekle, dolaplarımız kıyafetle, mutfaklarımız çeşit çeşit, yığın yığın yiyecekler dolu. Ve tüketemeyeceğimizden fazlasına sahip olduğumuz her şeyi israf etmeye böylece devam ediyoruz. Ve ne yazık ki artık vicdanlarımız da sızlamıyor.

İsraf konusunu biraz daha açacak olursak vaktimizi israf etme konusuna muhakkak değinmemiz gerekiyor. Özellikle günümüzün en büyük imtihanı sosyal medyalar ve sanal âlem en çokta gençlerimizin vaktini çalıyor. Giderek verimsizleşen, vaktini heba ettiği için üretemeyen ancak mütemediyen tüketen bir nesille karşı karşıya kalıyoruz.

Meseleye biraz daha geniş perspektiften bakacak olursak müthiş bir emek ve insan israfından söz etmemiz mümkün. Özellikle ülkemizde yaşanan son gelişmelerle birlikte Müslümanlar arasında birbirinin kuyusunu kazma yarışı hız kazanmış, hırsları uğruna birbirlerini feda eden bir topluluk peyda etmiştir. Meziyet sahibi insanlar israf edilmiş, liyakat ve ehliyet terkedilmiş, birçok emektarın yanında emeksiz kazanç sahibi kişiler türemiş ve bu yolla da güven israfına sebebiyet vermiş gözüküyoruz.

“Siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz ama ahiret hayatı daha hayırlı ve daha kalıcıdır” (el-A'lâ 87/16) mealindeki birçok ayet, Müslümanın hayatının merkezinde durması gereken temel bir sorgulama noktası olmalıdır. Ancak üzülererek görüyoruz ki hem kişileri hem de toplumları ihya edecek olan en mühim değerlerimizi hızla kaybediyorken, gündemimiz siyasetin ve magazinsel haberlerin etkisinde kalıyor ve giderek sığlaşıyor. Müslümanlar olarak gündemlerimizi kendimiz belirlemeli ve daha fazla kayıplar yaşamadan manevi dünyamızın kaybettikleri üzerinde konuşmalı, artık çarkı tersine çevirmeliyiz.

Kaynakça;

CEYHAN, Semih, “Zühd”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV yayınları, 2013
ULUDAĞ, Süleyman, “Takva”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, TDV yayınları, 2013

İçi Boşalan Kelimeler

Zeynep Güzel

“Yine onlar, Rablerinin davetine icabet ederler ve namazı kılarlar. Onların işleri, aralarında danışma iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıkta da harcarlar.” (Şura/38)

Yüce dinimiz İslam, gerek sosyal hayatımızda gerekse birçok ibadetin edasında bize dayanışmayı, bireyselleşmeden beraber olmayı, cemaatleşmeyi emir ve tavsiye eder. Bunun en güzel örneklerinden biri hac ibadetidir ki milyonlarca Müslüman aynı anda Arafat'ta vakfeye dururlar. Hep beraber el açıp dua eder, amin derler. "Cemaatle kılınan namaz, tek başına kılınan namazdan yirmi yedi derece daha faziletlidir." (Buhârî, Ezân 30; Müslim, Mesâcid 249. Ayrıca bk. Nesâî, İmâmet 42; İbni Mâce, Mesâcid 16)

Keza bu hadisi şerifte Peygamber Efendimiz (sav) de cemaatle kılınan namazın faziletine vurgu yapıp teşvik etmiştir. “Şüphesiz ki müminler kardeşlerdir. O halde iki kardeşinizin arasını bulun. Allah'tan korkun ki merhamet bulasınız.” (Hûcurat 10) ayetindeki 'kardeşlik' düsturundan hareketle de Müslüman cemaati içindeki herkesin birbirinin kardeşi olduğunu biliriz.

Peygamber Efendimiz (sav) "Müminin mümine olan yardımı tuğlaları birbirine yardım eden sımsıkı örülmüş bir bina gibidir" buyurmuştur. Ebu Musa-el-Eş'ari Peygamber Efendimizin bu hadisi irad ettikten sonra parmaklarını birbirine geçirdiğini rivayet ediyor. Biz de birbirimizi desteklemenin, omuz omuza kol kola durmamızın mümin olmanın gerekliklerinden olduğunu anlıyoruz. Ve hatta kardeşimizin canı yandığında bizim de canımız aynı ölçüde yanmıyorsa şayet, kendimizi sorgulamamız gerektiğini, "Nefsime elinde tutan Allah'a yemin ederim ki bir kişi hayırdan kendisi için istediğini Müslüman kardeşi için de istemedikçe mükemmel bir şekilde îman etmiş olmaz." (İmam Ahmed b. Hanbel, El-Müsned) hadisinden anlarız.

Fakat geldiğimiz noktada anladığımız "cemaat" kavramı ne yazık ki adeta "kitlelerin bireyselleşmesi"nden öteye gidemiyor. Pek çok kavram gibi kardeşlik, birlik beraberlik, cemaat kavramlarının da içine kendi manalarından farklı manalar dolduruldu. "Cemaat" diye bahsedildiğinde herkesin zihninde farklı bir grup cereyan ederken emredilenin tam zıddı bir ayrıştırma, ayrılık hatta ihtilaf olabiliyor. Şeriatın emir ve yasakları belirliken örtünme ve sakal/bıyık bırakma/bırakmama şekillerinden dahi -bazı- insanların cemaat mensubiyetlerini belirtiyor olmaları değerlendirilesi bir unsur.

2019 yılının ortalarındayız ve bugüne kadar çocukluk ve gençliğimiz dahil pek çok olaya şahit olduk. Bilhassa son dönemde yaşananlar, öncesi ve sonrasıyla 15 Temmuz hain darbe girişimi, her kesimden insanın "cemaat" mevzusuna bakışını gözden geçirmeye yetti. Oysa ki halihazırda cemaatin hakiki manasına uygun da pek çok cemaat varken, insanlar bütün cemaatlere karşı müteyakkız olma halinden de öte şüpheli ve kaygılı bir bakış geliştirdi.

Cemaatleşmek, bir olmak ve ümmet bilinci bizi biz yapan ve bizi diğerlerinden ayıran hakikatlerden biridir. Bu anlamda bu kavramın bizi yeniden diriltmesini istiyorsak Kuran ve sünnette emredildiği, İslam tarihi örneklerinde gördüğümüz birleştirici yönüyle içini doldurup Rabbimize icabet etmeliyiz.

Siyasete Bakış Noktamız Ne Olmalı?

Gökhan Adıgüzel

Allah'ın, yarattıklarımızın çoğuna üstün kıldık¹ diyerek onurlandırdığı insanoğlunun temel gayesi, dünya hayatındaki imtihanı başarıyla geçebilmektir. İnsanoğlunun dünya hayatındaki bu imtihanı Kuran-ı Kerim'de "O, hanginizin daha güzel iş yapacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstündür, başlıyandır." (Mülk, 67/2) şeklinde ifade edilmiştir. Müslümanlar olarak dünya hayatında bulunmamızın asli amacı berrak bir şekilde önümüze koyulmuştur aslında. Bundan sonra asıl mesele ise, bu imtihanı geçmek için nasıl bir yöntem ve amaç benimseyeceğimizdir.

Dünyanın var oluşundan, Habil ve Kabil arasındaki ihtilafın kan dökme ile neticelenmesinden itibaren bir hak ve batıl mücadelesi süregelen imtihanıdır. Bu mücadele, tarihin çeşitli dönemlerinde farklı şekillerde cereyan etmiştir. Hz. İbrahim'in (as) karşısında Nemrut, Hz. Musa'nın (as) karşısında Firavun, Peygamber Efendimizin (sav) karşısında müşrikler ve Yahudiler, Selahaddin Eyyubi'nin karşısında Haçlılar, Selçukluların karşısında Moğollar, Osmanlı'nın karşısında ilk dönemlerde Haçlılar, son dönemlerde ise misyonerler ve destekçileri bulunmuştur. Bu liste daha farklı örneklerle uzatılıp günümüze kadar getirilebilir.

Burada en önemli nokta, Müslümanlar olarak Hakkın safında yer alıp batıl olana karşı mücadele etme azmi taşımamızdır. Bu yazımız, Hakkın safında yer alma çabası içerisinde girip farklı metotlar ortaya koyan Müslümanları; bu safta mücadele ederken izledikleri yöntemi, destekledikleri şahsiyetleri, gönül verdikleri partiyi bilerek veyahut bilmeyerek asli amaçlarının önüne koyanları muhatap almaktadır.

Günümüzde modernizmin oluşturmuş olduğu kafa karışıklığının da etkisiyle Müslümanlar araç ve amaç karmaşası yaşamaktadır. Bahsettiğimiz dünya imtihanının içerisinde yalnızca bir araç olması gereken siyaset kurumu maalesef bazen amaç haline getirilebilmekte, bu durum ise Müslümanlar arasındaki ihtilafı körüklemektedir. İhtilafların artması ise Müslümanların bu çağda en çok ihtiyaç duyduğu ittihat ve ittifak müesseselerinin oluşmasını engellemektedir. Siyaseti amaç haline getirmemizin belki de en olumsuz sonucu budur diyebiliriz.

Güncel siyasetin getirmiş olduğu ihtilaflar, Müslümanlar arasında bir birliğin oluşmasını engellemenin yanında bazı amaçlarımızdan da kopmalara sebebiyet vermektedir. Bir taraftan ekonomik açıdan faizin yaygınlaşması ve adaletsiz bölüşüm, toplumsal açıdan ahlaksızlığın ve zinanın her geçen gün yayılması, emperyalist ülkelerin çeşitli coğrafyalarda Müslüman kanı dökmesi gibi birçok sorunumuz devam ederken, diğer taraftan güncel siyasetin içinde boğulmamız bizi geriye itmektedir. Bu durum, ana yolda ilerlemek varken ara sokaklara girmemize ve burada yolumuzu kaybetmemize sebebiyet vermektedir. Nihai olarak şunu hiçbir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız, siyaset bizi adil bir düzene götürecektir yalnızca bir araçtır. Bunu amaç haline getirmeden, ifrat ve tefritin arasında bir orta yolun tutturulması bizler için elzemdir.

Siyasette orta yola tabi olmamız açısından şu örnek çarpıcıdır: Miladi 656/ Hicri 36 yılı... Cennet ile müjdelenen sahabe efendilerimizden bazılarının Cemel Vakası'nda karşı karşıya gelmeleri... Hz. Osman'ın (ra) şehit edilmesinin ardından ortaya çıkan fikir ayrılıkları fitne boyutuna varmış ve çeşitli ihtilaflar oluşmuştur. Bugün baktığımızda fikir ayrılıklarına düşen sahabe efendilerimizden Hz. Ali (ra) ve Hz. Zubeyr (ra) ile Hz. Talha'nın (ra) farklı taraflarda olduğunu görmekteyiz. Ancak sahabe efendilerimizin düşüklükleri fikir ayrılıkları sebebiyle karşı karşıya gelmeleri, onların cennet ile müjdelendikleri gerçeğini değiştirmemektir. Hatta bu vaka siyasete bakışımız ve siyaseti uygulayış biçimimiz açısından önemli bir örneklik sunmaktadır. Siyaset içerisinde özellikle usül açısından farklı düşünceler ve fikirler her zaman olmuştur ve olmaya da devam edecektir.

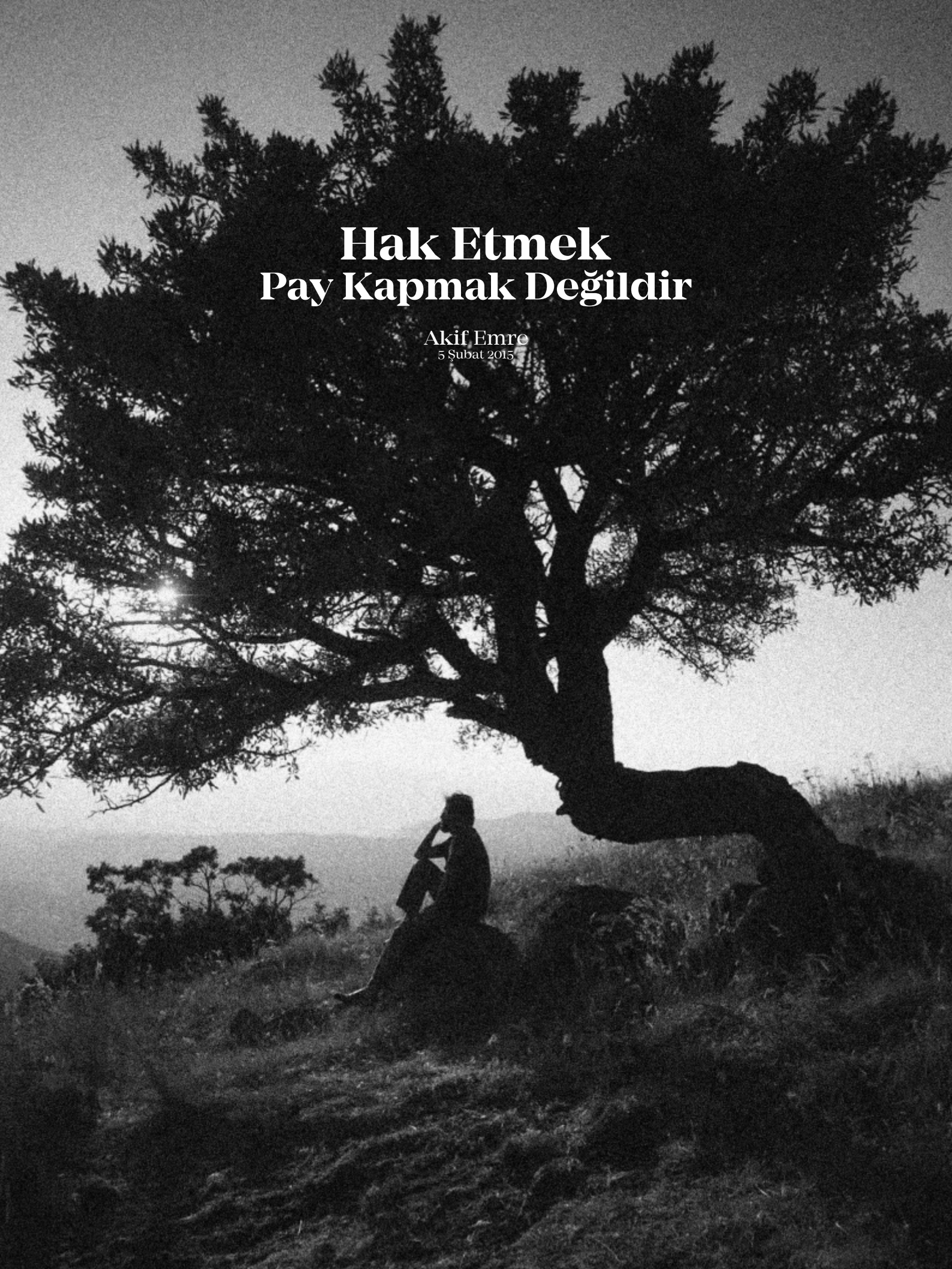
Tarihteki bir diğer örnek ise Abdülhamit Han ile Mehmet Akif Ersoy'un arasındaki ihtilaftır. Bugün yaklaşık 100 sene sonra baktığımızda padişah ile muhalifinin aynı safta yer aldığını görmekteyiz. Bazı konularda aralarında ihtilaflar olduğunu bilmekle birlikte her ikisinin de ümmetin birliği ve sıhhati için mücadele ettiğine şahitlik etmekteyiz.

Şunları da söylememiz gerekiyor: Siyaseti ne amaç haline getireceğiz ne de Müslümanlar olarak siyasetten kendimizi soyutlayacağız. Çünkü bugün dünyada var olan siyasi, ekonomik ve toplumsal düzenin temelleri 2. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, Rusya ve İngiltere gibi ülkelerin elleriyle atılmıştır. Özellikle ABD bu sistemin oluşmasına ön ayak olmuştur. Amerika'nın devlet ideolojisi olan liberalizm ise, 1900'lü yılların başından itibaren Siyonist şirketlerin Amerikan ekonomisini ve siyasetini etkisi altına almasıyla birlikte dünyada yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Siyonizm'in tesiri altındaki bu ülkelerin kurmuş olduğu düzen adalet ve hak gibi kavramların yerine, sömürüyü ve zulmü esas almaktadır. Bu sebeple Müslümanlar olarak bu hususta her zaman uyanık olmamız ve siyaset vasıtasıyla bu düzenin değişmesi için çaba sarf etmemiz gerekmektedir. Dünya hayatındaki imtihanımızın bir parçası da bu mücadeleyi gösterebilmektir hiç kuşkusuz.

İsra Suresi, 70. Ayet

Hak Etmek Pay Kapmak Değildir

Akif Emre
5 Şubat 2015

Bir şey hak etmek için cehd gösterenlerin, bunu hayatının önüne gaye edinenlerin önceliği bir değer, ölçünün, hükmün yani hak olanın kaim olmasıdır. Bunu karşılığı hak ettikleri bir dünyada, Hakk'a uygun yaşamayı göstermek ve bu imkânını elde etmektir.

Bugün Türkiye'de kimliğini Müslüman olarak ortaya koyan insanların şu soruyla yüzleşmeden gelecek tasavvurlarını tayin etme, içinde buldukları halı idrak etme imkânından uzak kalacaklardır.

Soru şu: Bugün Müslümanım diyen insanlar bir hak mücadelesi mi veriyorlar yoksa bir pay mücadelesi mi?

Daha açacak olursak hak elde etme mücadelesi mi yoksa pay elde etme kavgası mı? Hakkını aramak, hakkı elde etmekle pay kapmak atasındaki varoluşsal çelişkiyi hatırlamayalı epey oldu sanırım.

Hak mücadelesi bir şeyleri elde etmeyi değil ölçüyü Hakk olanı kaim eylemekle alakalı. Hak mücadelesi aynı zamanda dünya ölçüsünde kazanmayı değil gerektiğinde fedakârlığı, zarara uğramayı gerektirir. Ve bu kaybetmeyi göze alanlar, kaybettikleri ölçüde Hakk'ın kaim olmasını hak etmiş olurlar.

Bir şey hak etmek için cehd gösterenlerin, bunu hayatının önüne gaye edinenlerin önceliği bir değer, ölçünün, hükmün yani hak olanın kaim olmasıdır. Bunu karşılığı hak ettikleri bir dünyada, Hakk'a uygun yaşamayı göstermek ve bu imkânını elde etmektir.

Bir şeyi hak etmek niyetin ve yöntemin samimiyeti ve sahilliği ile mümkündür. Asıl olan da bu hal üzere haklı olanı hedeflemek, ümit etmektir. Yani yol üzre olmak yolun kendisidir.

Yol üzerindeyken elde edilenleri hak etmek yerine pay elde etmekle takas etme tehlikesi her zaman vardır.

Hak etmeyi pay etmeye yeğlemek arasındaki temel çelişki menzile varmadan yoldan çıkmaya işarettir. Hak etmeyi göze alanlar Hakk'ı üstün tutmayı önceleyenlerdir.

Ne var ki hak olanı üstün tutmak adına yola çıkanlar yol üstünde sunulan payların peşinde düşmüşlerse ilk zayı olan hak niyetlerdir.

Hak olanı hak etmeden önlerine sürülen pay akçesine talip olanların durumu daha başka. Bugün Türkiye'de Müslümanların kahir ekseriyeti paylarına düşenin peşine düşmüş görünüyor. Hakk'a uygun bir hayatı hak etmek ve bunu talep etmekle paylaşılacak bir şeylerin peşinde olmanın farkı nerdeyse kaybolmuş görünüyor.

Görünür plandaki kavganın paylarına düşeni hatta paylarına düşenden daha fazlasını elde etmeye yönelik hal alması ilkin niyet ve beklentilerin altüst oluşuyla başlar.

Daha sonra da Hakk'ı üstün tutmak ideali ve iddiası payları çoğaltmaya dönüşecektir..

Şekil şartlarına giydirilmiş hakikat görüntüsünün içinde hiç kaybetmeyi göze alamayacakları paylaşım kavgası her şeyden önce ölçünün sapmasının sonucudur.

Ölçünün belirsizleştiği, kaybolduğu bir berzahta hedefi şekil şartları bakımından, söylem düzeyinde devam etse bile artık başka bir mecraaya girilmiş demektir.

Paylaştıkça bereketlenen, çoğalan fedakârlık yerine hak adına pay mücadelesinin alması görünür kavganın genel çerçevesini belirliyor hale gelmişse kat edilmesi istenen yolun meşruiyeti de kalmamış demektir.

Her birimiz durduğumuz yerde hak mı pay mı peşinde koştuğumuzun muhasebesini yapmakla mükellefiz. Çok geç olmadan batıl yöntemlerle hak mücadelesi verilemeyeceğini, tuttuğumuz işin meşruiyetini iptal edeceğini idrak durumundayız.

Kendi adına, payına düşenlerin olması bunların her zaman bir hak ediş tekabül ettiği anlamına gelmez.

İslam Temsiliyet Dinidir

Ömer Faruk Kırbaşoğlu

DOSYA / Kazanırken Kaybettiklerimiz.

İslam temsiliyet dinidir. Yani en azından büyüklerimiz bize bunu bu şekilde öğretti. “Yaptığımız her hareket önce şahsınıza yazılır sonra üzerinizde olan kimliklere” diye öğretildik. İmamhatip yıllarındayken yapacağımız yanlışlar, imamhatiplilere mal edilirdi dışarıdakiler tarafından. Eğer bir vakıf çalışması yapılıyorsa burada yapılan yanlışlar önce şahıslara, sonra o vakfa daha sonrasında da vakfın benimsediği değerlere atfedilirdi. Bu durum halen de böyle. Aslında bu durum her ne kadar yanlış olsa da, bireyin hatası oluşumun temeline zarar vermemeli ise de zarar veriyor. İşte bu sebeple her alanda bir kimlik sahibi olan her insanın kendi değerini temsil ettiği gibi biz Müslümanlar da yaptığımız hareketlerle İslam’ı temsil ediyoruz. İşte bu sebeple İslam, temsiliyet dinidir; Müslüman, İslam’ı temsil eder.

Müslüman İslam’ı evvela duruşuyla temsil eder. Ahlakıyla, güzel konuşmasıyla, saygı ve edebiyile temsil eder. Başkalarının değerlerine ne kadar saygılı, bununla temsil eder. Ahlakı Kur’an olan peygamberi örnek alışıyla temsil eder. Bu temsiller de beraberinde bazı semboller getirir. Bu maddi sembollere demir baş örnek tesettürdür. Müslüman olduğunu iddia eden erkek hava sıcak diye giydiği diz üstü kıyafet ile sokağa çıkıyorsa, başörtülü kadın ramazanın ortasında hiç utanmadan açık alanda fosur fosur sigara içiyorsa bu önce bireye sonra İslam’a(!) tutarsızlık olarak yazılır. Eğer İslam için uğraştığını iddia eden kurumlar gayri İslami çalışmalar yapıyorsa -mesela yolsuzluk gibi, adaletsizlik gibi- bundan zarar gören toplumdaki İslam algısı olacaktır ve tebliğ bu tutarsızlıklarla daha da zorlaşacaktır. Bu noktada Müslüman birey hatırlamalı ki şahsının varlığı, üzerindeki İslami temsil vasıtaları, hal ve hareketleri bir bütün olarak İslam’ı temsil etmektedir. Vebali sadece şahsı üzerinde değil aynı zamanda yanlış temsiliyle dine önyargısı oluşmuş kimseler üzerinedir.

Sembollere değinmişken, modası geçmiş olmakla birlikte içi boşaltılmış kavramlarımıza değinmezsek olmaz. Hayra değil şerre alet edilerek karalanan cemaat, abi, abla, imam gibi kavramlarımız halen kullanılmıyor ve toplumun büyük bir kısmının, suistimal edilen bu kavramlardan dolayı vakıf çalışmalarına mesafeli oldukları malum. Bunun yanında anlam erezyonuna uğramış ve asıl değerini yitirmiş kavramlarımız da fazlasıyla mevcut; *dava, mücadele, cihat...* Bu gibi güzide kavramlarımızın derin anlamları var ancak gün geçtikçe anlamını bilmeyen insanların, kullandığı kavramlarla çelişkili yaşayanların yaptıkları bu kavramın üstünün örtülmesine sebep oluyor.

Sadece dışarıdan yapılan müdahalelerle değil, kendi ellerimizle de kendi kavramlarımızı tüketiyoruz. Ümmetin sembolleri, seküler davalara/dertlere alet ediyor. Abdest, namaz gibi dinin en temel normları "İslami romantizm" kılıfıyla alaşağı ediliyor; Kudüs veya Umre turları herhangi bir İslami hassasiyetle değil maksimum kar elde etmek için suistimal edilebiliyor. Kavramlarımız göz göre göre tüketiliyor. Bunlara karşı gerekli tepkiyi göstermeyen ve işin farkında olanların hiç mi kabahati yok? Her gün devam edebildiklerine göre kabahatimiz var. Yeterince sahiplenemeyip değerini derinden hissettiremiyoruz demek ki.

İslam'ı oluşturan bu kavramlarımız bütünün parçaları. Her biri duvarı oluşturan tuğla, taş ya da harç. Her ne olursa olsun, kavramlarımızı istemeden kendi elimizle tüketsek de, dışarıdan müdahalelerle bu temsil vasıtalarımız tahrifata uğrasa da veya yeterince koruyamasak da bu kavramlar haktır ve öyle kalacaktır. Her ne kadar yanlış yaşayışlarla Müslümanlar olarak İslam'ı dışarıya karşı yanlış temsil etsek de İslam birdir ve değişmeyecektir. O en güzel, tek doğru dindir ve Allah (cc) nurunu elbet tamamlayacaktır.

23 Haziran'ın Ardından

Yavuz Selim Sancak

23 Haziran seçimlerini yorumlamak değil niyetim. Çünkü 23 Haziran'da İstanbul'da çıkan sonuç sadece öfke ve haksızlığa karşı dayanışma duygusu ile açıklanabilir. 13 bin oyluk farkın 800 bine çıkmasının herhangi bir mantıklı izahatı yoktur. Türk toplumu duygularıyla hareket etmiş ve haksızlığa uğradığına inandığı İmamoğlu'nu kesin bir zaferle sandıktan çıkarmıştır.

Aslında bizim hikâyemiz de benzer şekilde başlamıştı. Medya ambargoları, ötekileştirici söylem, küçümseme, hapsederek başkanlık düşürme... Aynı hikayeyi büyüklerimiz 25 sene sonra İmamoğlu'na yaşatmaya kalkınca aynı tepkiyi aynı sağduyu ile millet vermeyi başardı. Aslında milletin beklentileri ve haksızlık karşısında reaksiyonu değişmemiştir.

Türkiye toplumunun demokratik olgunluğunun beklenenden daha iyi seviyede olduğunu düşünüyorum. 70 yıllık serbest seçimli demokrasi mücadelesine alenen kara çalmak isteyenleri engellemesi ve tam nokta atışı bir cezalandırma yoluna gitmesi takdire şayan. Millî irade söylemini yıllarca kendileri şiar edenlerin topluma ya Mursi ya Sisi diye istikamet çizmeye çalışması öfkenin bir sel haline dönüşmesine sebep olabilir.

İstanbul kesinlikle kötü yönetildiği için kaybedilmedi. Bu aziz şehir gerçekten çok muntazam bir şekilde yönetiliyor. Türkiye'nin diğer şehirlerinden ve dünyadaki benzer metropollerden çok daha iyi imkânlarla ve hizmet standartlarına sahip. Büyüklerimiz bu şehrin yönetimini perişan bir halde devraldılar. Çok ciddi hizmetlerde bulundular. Yollar, metrolar, metrobüs, parklar, bahçeler, sosyal tesisler... 20 milyon insan bu kadar ufak bir toprak parçasında ancak bu kadar iyi yaşayabiliriz. Türkiye'nin genel gidişatının kötü olması, yıpranma, kibir ile birlikte gelen şımarma; İstanbul'un mevcut iktidara karşı örgütlenen memnuniyetsizler cephesi tarafından kazanılmasına sebep oldu.

Derin bir ekonomik krizin tam ortasındayız. Kriz yok diyerek yok olmayacak elbette. Yoksulluk metropollerde daha fazla hissediliyor. İnsanların son 8-10 senedir refah seviyeleri yükselmiyor. Türk ekonomisi durağanlaşmanın ardından kötüye evrilmeye başladı. Ev sahibi olunamıyor, yeni arabalar satılmıyor; alım gücü giderek düşüyor. Böyle bir ortamda mevcut iktidarın karşısında konumlananlar irtica-laiklik paranoyasından kurtulup somut dertler üzerine yoğunlaşarak somut vaatlerde bulunmaya başlayınca düzen kökünden sarsıldı. Çünkü simülasyon artık hata vermeye başlamıştı. Karşı taraf kodlarını değiştirmeye başladı. Kent yoksulluğundan bahsediyorlar, genç işsizliğe vurgu yapıyorlar, öğrencilerin derdiyle dertleniyorlar, camiide Kur'an okuyorlar, iftarda ellerini semaya kaldırıyorlar, fakirleşme ile mücadele edeceklerini söylüyorlar.

Yoksullar ve gençler... Seçimi mevcut iktidara kaybettiren iki önemli ana unsur. Gençler arabesk kültürden hoşlanmıyor. İslamcılık

Türkiye toplumunun demokratik olgunluğunun beklenenden daha iyi seviyede olduğunu düşünüyorum. 70 yıllık serbest seçimli demokrasi mücadelesine alenen kara çalmak isteyenleri engellemesi ve tam nokta atışı bir cezalandırma yoluna gitmesi takdire şayan. Milli irade söylemini yıllarca kendileri şiar edinenlerin topluma ya Mursi ya SİSİ diye istikamet çizmeye çalışması öfkenin bir sel haline dönüşmesine sebep olmuş olabilir.

ideolojisi gerçeklikten kopuk anlayışını kaliteli hizmet ile kapatıyordu. Rejim tarafından mağdur edilmek ayrı bir avantajdı. Fakat bugün ekonomik süreci yönetememe ve muktedir görüntüsünün çizilmesi bu büyüğü bozdu. Her 3-4 senede birçok büyük mağdur topluluğunun peyda olması, sonunda kocaman bir memnuniyetsizler cephesinin oluşmasına sebep oldu.

İmamoğlu popülist sağcı bir figür. Türkiye'de halen popülist sağcı figürlerin teveccüh bulması aslında sosyolojik olarak çok ciddi bir kırılmanın olmadığına işaret. İmamoğlu CHP'nin inandırıcılık problemini 18 günlük ilk icra döneminde iki önemli vaadini Ak Parti'ye adeta zorla yaptırarak aştı. En az 1 milyon insan hayatlarında ilk defa CHP'ye oy kullandılar. Bu ciddi bir zihinsel kırılmadır. CHP mevcut politikasını devam ettirip eski vahşi ve barbar anlayışına rücu etmezse bu vesileyle üzerindeki kara lekelerden kurtulabilir.

Rezil medya düzeni de karşı tarafı parlatan ayrı bir nokta. Tek sesli, tek bir merkezden kontrol edilen medya düzeni insanların inform edilmeye haklarını adeta ellerinden aldı. Kontrol dışı sosyal medya mecralarından bilgi akışı sağlanmaya başladı. Sosyal medya ise tam bir dezenformas-

yon çukuru. Partiler bir süre sonra dezenformasyon yarışına girdiler. İmamoğlu karalamaya, propagandaya misliyle karşılık vermedi. Bu durum kavgadan sıkılmış kesimlerin ilgisini cezbettiler.

Ak Parti pastayı da adaletle dağıtamıyor. Ak Parti iktidarı 2008 yılına kadar yoğun reformlarıyla ve toplumun tüm kesimlerine hitap eden söylemleriyle ülkede huzurlu bir iklim üretti. 2009-2014 arasında Ak Partili olanın kazandığı bir sürece girdik. 2014-2016 arasında parti devleti tecrübesi yaşadık. 2016 sonrası ise Türkiye bir aile şirketi hüviyetine büründü.

Bana göre Ak Parti hikayesinin yavaş yavaş sonuna geliyoruz. Yakin gelecekte Türkiye'nin yeniden parlamenter sisteme döndüğü ve Meclis'in etkinliğinin arttığı bir düzeni göreceğiz. Ak Parti'nin tek bir kurtuluş çaresi var. Aile şirketini dağıtması gerekiyor. Seçilmiş ailelerin devlet içinde önemli gördükleri her köşeyi kapması korkunç bir haklı tepkiye sebep oluyor. Cumhurbaşkanının aileyi işin içine karıştırmadan partiyi yeniden revize etmesi gerekiyor.

Cumhurbaşkanı partili olmamalı. Bu görüntü Türkiye'ye yakışmıyor. Milli Şef dönemini çağırıştırıyor. Türkiye toplumunun partili Cumhurbaşkanı veya parti devleti talebi olsaydı Adnan Menderes diye bir figür var olur muydu? Güney sınırımızda PKK devleti kurulmak istenirken, Akdeniz'de savaş çanları çalarken, doğu sınırımızda İran-ABD gerilimi artarken bizim iç hesaplaşmalar ile enerji kaybetmememiz gerekiyor. Cumhurbaşkanı bu meselelere yönelip Türkiye'nin "beka" sorunu çözmeli ve ülkenin iç yönetimini ehliyetli, kirlenmemiş, aile bağı olmayan ekiplere bırakmalıdır.

Kitap Tahlil

Kitabın Adı : **Mutlu Olma Sanatı**

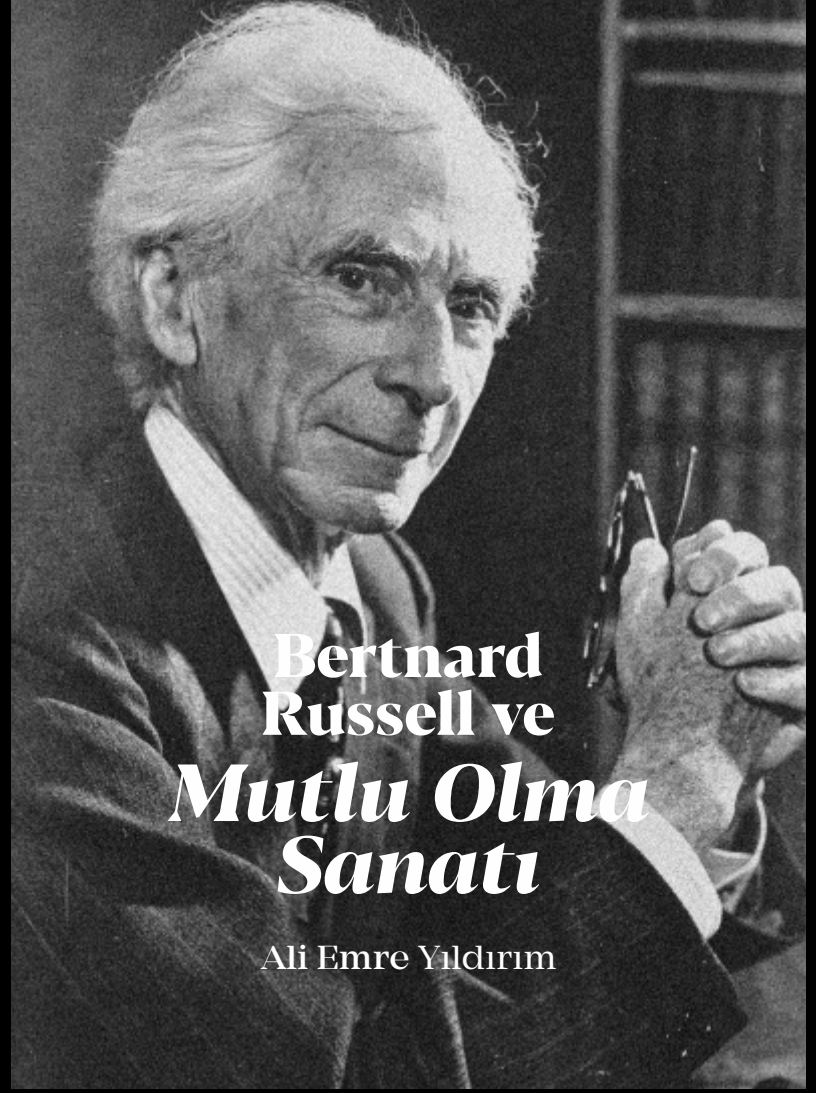
Yazarı : **Bertnard Russell**

Türü : **Kişisel Gelişim**

Sayfa Sayısı : **192 Sayfa**

Yayınevi : **Say Yayınları**

Fiyatı : **12,50**

Bertnard Russell ve Mutlu Olma Sanatı

Ali Emre Yıldırım

Bertrand (Arthur William) Russell (1872-1970)

Olağanüstü güzellik alanındaki Wye ve Usk Vadileri'nde (The Wye and Usk Valleys in an Area of Outstanding Natural Beauty) doğmuş İngiliz matematikçi ve mantıkçı Russell, her ne kadar matematik üzerine çalışma yapıp bu yönde üniversitelerde ders verse de felsefe ve sosyal yaşam konuları üzerinde eserler vermekten de geri durmamıştır.

Hayatını, farklı yollarda yürümenin tadına vararak çeşitli alanlarda geçirmiştir. Matematik, felsefe ve siyaset bu yollardan bazılarıdır.

Mutlu Olma Sanatı

Russell, 1930'da yayımlanan *Mutlu Olma Sanatı* adlı kitabında yaşadığı devrin sorunlarını, bu sorunlar karşısındaki insanların ne tür derterle yaşadıklarını ve bu derter yüzünden hayatlarından zevk alamadıklarını gözlemleyip bize aktarmaktadır. Kitap her ne kadar kişisel gelişim kitabı kategorisine dâhil olsa da içerdiği bilgiler ve üslubu doğrultusunda diğerlerinde ayrılması gereklidir.

Kitaba başlarken öncelikle Russell'in mutsuzluğun nedenlerini anlattığı bölümle karşılaşıyoruz. Bunun nedeni önce teşhis, sonra tedavi prensibince olsa gerek. Bu dokuz kısım şu şekildedir:

1-İnsanlar Neden Mutsuz Olurlar, 2-Byron Mutsuzluğu, 3-Rekabet, 4- Can Sıkıntısı ve Heyecan, 5- Yorgunluk, 6- Çekememezlik, 7-Günah Duygusu, 8-İşkence Korkusu, 9-Kamuoyu Korkusu

Anlatmaya çalıştığı bu sorunlar herkesten duymuş olunabilir, yalnız kitapta anlatılanlar öyle canlı örneklerle anlatılmıştır ki kendimizi yazılar arasında bulmamız içten bile değildir. Her ne kadar 89 sene önce yayımlanmış bir kitap da olsa o dönem ile bu dönem arasında yaşananların farksız olduklarını okudukça daha iyi anlamaktayız.

Kendi mutsuzluklarından bahsederek konuya giriş yapan Bertrand Russell, ileride açacağı konulara başlıca örnekler vererek bazı terimlerin anlamlarını bizimle paylaşmaktadır. Mutsuzluğun en temel sebeplerinden birini içine kapanıklık olarak adlandırmaktadır.

"İçine kapanıklığın birçok çeşidi vardır. En yaygın olanları: Günahkar, kendine tutkun, megalomandır."

Kendi yaşadığı günlerinden bahsederek konuşan yazar, tıpkı bizim etrafımızdaki insanlarda olan özelliklerden bahsederek şöyle söylemektedir:

“Tipik olarak mutsuz kişi, gençliğinde gönül doyumundan yoksun bırakılmış, (...), aynı zamanda o doyum yerine girişimde bulunmak yerine bütün dikkatini doymak üzerinde toplamıştır. Günümüzde bu durumun daha ileri bir biçimi çok yaygındır. Buna göre kişi öylesine çaresizdir ki, gönül doyumunu aramak yerine, bu eksikliğini unutmamak için eğlenceye yönelir; kendisini 'zevk'e verir. Yani daha sorumsuz yaşayarak hayatı çekilebilir hale getirmek ister.”

Byron mutsuzluğu başlığının altında bahsettiği bir mevzu dikkati celbetmektedir. Her istediğine ulaşabilen insanların, istediklerini elde edebildikleri halde, mutsuz olabileceğini bildirmektedir. Bunun sebebini ise şu şekilde açıklamaktadır: “... Homo Sapiens zenginlik sayesinde, çaba harcamadan tüm heveslerini yerine getirebildiği zaman, yaşamındaki bu çaba eksiliği, mutluluk için gerekli bir öğenin ortadan kalkmasıdır.”

Mutsuzluğun bir şartı olarak da rekabeti göstermektedir Russell. Rekabetten kasıt insanların kendi meziyetlerinin birbirleriyle kıyaslanmasıdır. Çağın insanı, kendini, başkalarının mutsuz olmasıyla mutlu edebileceğini zannetmektedir. Bunun neticesi olarak diğer insanları kendinden aşağıda bırakabilmek için, onların meziyetlerini geçmeli ve kazandığı meziyetlerle onları kendine hayran bırakmalıdır. Yazar, yaptığı ironi ile bizi aydınlatmaktadır:

“Günümüz insanının paradan istediği, gösteriş, ün ve kendisiyle aynı düzeydeki insanları gölgede bırakmak için daha fazla para getirmesidir. (...) Bunun sonucu olarak da bütün o saçma sapan hevesler daha doymak bilmez bir hala alır ve her ne kadar para insanı büyük adam yapmaya yetmez ise de parasız büyük adam olmak güçleşir. **Üstelik kazanılan para, kafanın işleyişine ölçü olarak kabul edilmiştir. Çok para kazanan bir kimse kafalı, kazanamayan ise kafasızdır.**”

Kitabın temelde vermek istediği en büyük düşünce mutluluğun insana kendiliğinden gelemeceği; insanın, kendi mutluluğunu kendisi oluşturması gerektiğidir. Bundan dolayıdır ki insan kendi benliğiyle tartışmasının, mutluluk aramasında hiçbir sonuç elde edilemeyeceğini söylemesidir.

Yukarıda söylediğimiz mutsuzluk nedenlerine karşılık Russell, Mutluluğun Nedenleri başlığı altında da sekiz başlık eklemiştir kitaba. Mutsuzluğun nedenleri bölümü ne kadar güzel

tespitlerle anlatılmışsa, mutluluğun nedenleri kısmı için de aynı şeyi söyleyebilirim. Teşhislerin gerçekçi oluşu tedavinin de samimi oluşuna delalet etmekte, yazının içtenliği okuyucuya tesiri bol bir kılavuz olmaktadır.

Başlıkları beraberce görelim:

1- Mutlu Olmak Hala Mümkün Müdür?, 2- Keyif, 3- Sevgi, 4- Aile, 5- İş, 6- Kişisel Olmayan İlgiler, 7- Çaba ve Kabullenme ve 8- Mutlu İnsan

Yalnız ikinci parça, birinci parçaya göre daha romantiktir. Değirmek istediğim bu romantiklik fikri keyif, sevgi ve aile başlıkları altında oluşmaktadır. Her ne kadar kendi tecrübelerinden faydalanarak yazdığını ve bu tecrübelerine güvendiğini söylüyor olsa dahi yazdıkları zandan ibaret olup herkes için geçerli bir sonuç ortaya koyabileceğini düşünmüyorum. Ama bu gerçekçi düşünce ve izlenimlerinin doğruluğu inkâr edilemeyecek derecededir. Çoğunun değer verdiği iş ve aile kavramlarını farklı bakış açılarıyla ve büyüteç üzerinden bizi düşündürmeye çalışan yazarımız, parmak bastığı her noktada kendine argüman bulmaktan geri durmamakta ve izlenimlerini bir buluntu olmaktan ziyade temellendirerek aktarmaktadır.

Bu noktada, bu başlıklar arasından en ehemmiyetlisi kişisel olmayan ilgiler başlığıdır. Bu kısım aslında 'iş' başlığının devamı olarak da nitelendirilebilir. Çünkü esas mevzu, zorunda olunan davranışlardan başka hobiler, isteğe bağlı toplumsal veya bireysel aktivitelerdir. Ancak bu etkinliklerin mutluluk getirebilmeleri için bazı önemli noktaları vardır:

“Yalnız bu ilgilerin, günlük işte yorulan melekelerimizin kullanılmasını gerektirmemeleri de şarttır. İradeyi ve çabuk karar vermeyi gerektirmemeli, kumarda olduğu gibi para ögesi taşımamalı, duygusal yorgunluk yaratabilecek kadar heyecanlandırıcı, bilinçaltını olduğu kadar bilinç katını da tümüyle meşgul edici ilgiler olmamalıdır.”

Bernard'ın da belirttiği gibi, iş sahibi - anne, baba, patron, işçi vs. - kimsenin zor zamanlar geçirmediği durumlar nadirdir. Hatta bu zamanlar mutlu insanlar için bile vazgeçilmez olabilir. Bu zamanlar içerisinde en mühim mesele bu durumlar karşısındaki tavırlarımızdır. Her tavrı bizim ruh halimizi şekillendirecek heykeltıraş rolünü oynadığından mutluluğu seçmek bizim elimizdedir. Farklı ilgi alanı olmayan birisi için çoğu zaman bu mutluluğu geri tepmekte olduğunu görürüz. O sıkıntının içerisinde kaybolur ve kendi ruhaniyetinde boğulur. Ancak büyük bir meziyet göstererek ilgi alanlarına yönelen kişi kendi mutluluğunu kendi oluşturmuş olur.

“Ruhen yücelme yeteneği bulunan (...) koşulların kölesi olanları saran korkulardan sıyrılmış olmaktan büyük bir haz duyar ve dış hayatının çalkantıları ortasında, benliğinin derinlikleri mutlu bir insan olarak kalır.”

https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&ved=2ahUKEwjZt-2KqPbiAhVEZlAKHU7_BWwQjRx6BAGBEAU&url=https%3A%2F%2Fwww.sosyalbilimler.org%2Fbertrand-russell-dan-toplumsal-yeniden-insanin-ilkeleri%2F&psig=AOvVaw0NhhKwYz8htnyoMa2gKva&ust=1561060064749782

https://www.google.com/url?sa=i&source=images&cd=&ved=2ahUKEwjZt-2KqPbiAhVEZlAKHU7_BWwQjRx6BAGBEAU&url=http%3A%2F%2Fplazadandunyaya.com%2Fmutlu-olma-sanati%2F&psig=AOvVaw1r7imcvDP2VuahvOreKL93&ust=1561060315558597

Kitap Tahlil

Kitabın Adı : **Sevinci Bulmak**

Yazarı : **Mustafa Kutlu**

Türü : **Hikâye**

Sayfa Sayısı : **296 Sayfa**

Yayınevi : **Dergâh Yayınları**

Fiyatı : **20,00**

Sevincimiz Nerede?

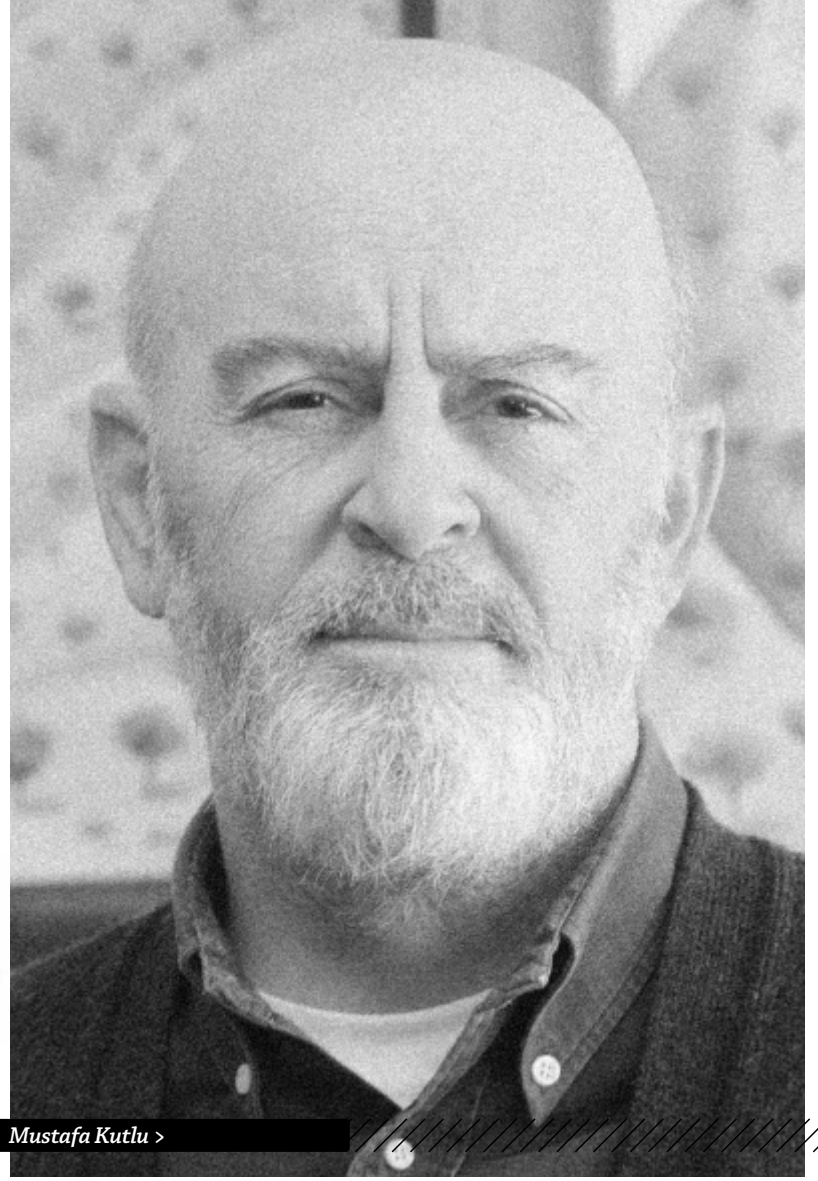
Recep Aylık

Sevincini Bulmak (Ekim 2018) Mustafa Kutlu'nun yeni ve şimdilik son hikâye kitabı. Kitabın ismi, kitaptan daha eski. *Sevincini Bulmak*, merhum tıp profesörü Ayhan Yücel'in 1963 yılında Milliyetçiler Derneği tarafından ilk baskısı yapılan deneme türündeki kitabı. Kitabın baskısı sonradan Dergah Yayınları tarafından da yapılmış ve hatta Mustafa Kutlu'nun kitabın ismini taşıyan yaklaşık on yıl kadar önce yazdığı bir yazısı da var, Yenikapı Mevlevihanesi'nin restorasyonu ile ilgili.

İsim üzerinden bu kadar söz açıldığına göre sanıyorum bir hikmetli sebebi bilmemiz gerekecek. Hasbelkader, ismin hareket mefhumundan bugüne miras kaldığını varsayıyoruz. Rahmetli Nurettin Topçu'nun hareketi ve bu hareketi önemseyen sanatçıların birbirlerinin mirasını yeni nesle aktarmaları şeklinde düşünüyoruz. Çünkü hareket bitmez, hareket biterse hayat da biter.

Sevincini Bulmak, Kutlu'nun önceki kitaplarına göre biraz daha hacimli, yaklaşık üç yüz sayfa. Ana mekân olarak da İstanbul seçilmiş. Tabi ki bu İstanbul kasabalardan bağımsız değil. Arapkir'den, Karacabey'den, Erzincan'dan, Sivas'tan gelenlerle örülmüş, Üsküdar'ın Fıstık ağacında ete kemiğe ve dahi hikâyeye bürünmüş. Hikâyenin yedi göbek Üsküdarlısı Kevser Hanım haricinde geri kalan kişiler son altmış yılımızın göç kahramanları. Bir vesile İstanbul'a göçüp hayat kurmuşlar.

Mekânlardaki, insanlardaki, idraklerdeki, adetlerdeki değişimler kâh hikâye kâh Kutlu'nun bir yazısı ile olay örgüsünde yerini buluyor. Yahya Kemal, Ahmet Hamdi, Ahmet Haşim, Ziya Osman gibi sanatçılar da eserde sıkça yer bulan isimler. Hem edebî tarih hem de toplumsal tarih, kitabın tarihi cephesini oluşturup bugünü müze getiriyor.

Mustafa Kutlu >

Hikâye ülkemizin son seksen yılını ihtiva ediyor. Seksen yıllık bir değişimi okuyor ve bazı bazı da yazarla birlikte bunu tartışıyoruz. Bu tartışma biraz da Kutlu'nun son kitaplarında açıkça bir üslup halini aldı. Özellikle son üç hikâye kitabında bize sorduğu, kendine sorduğu ve üzerinde kafa yorduğu bir soru var: "Sanat ne işe yarar?" Yazarın metne müdahalesi de son hikâyelerinin ayırıcı vasıflarından. Hikâyenin içinde (özellikle Tarla Kuşunun Sesi'ne bakılabilir) ismiyle cismiyile bir Mustafa Kutlu var. Soruyor, cevaplıyor, cevabını beğenmiyor, tartışıyor... Kutlu, bunu niye yapıyor?

Artık sanat eserine yoğunlaşıp sanatın hikmetini idrakte sathi kaldığımız için mi? Kendi şahsi meselelerimizi sanat sandığımız için mi? Sanatı bir basamak sanıp adımımızı sanımızı yüceltmek için mi? Takipçimizi, beğenicimizi, tirajcımızı artırmak için mi? Neden? Belki bununla ilgili ayrı bir mülakat gerekli yazarla.

Sevincini Bulmak, nihayete ermemiş bir kitap. Edebiyat hocası Suna İstanbul'dan köye doğru gerçekleştirdiği bu tersine iç göçle biraz daha huzur buldu mu? Biraz da okuyucuya bırakılmış burası. Çünkü hareket, bermutat bir hareket. İstanbul'u bırakıp köye yerleşmek mutad bir hareket olarak görülüyor yahut bunu böyle görmeyi hiç denemedik. Gerçekten bütün İstanbul'u veyahut karmakarışık hale gelen şehirlerimizi o uzaktaki köylere taşısak sevincimizi bulabilir miyiz, yazar biraz da bunu düşünmemizi teklif ediyor. Köy ise elbette kanaatin merkezi.

Sır, Bu Böyledir, Ya Tahammül Ya Sefer, Beyhude Ömrüm gibi yazarın daha önce yazdığı hikâyelerin isimleri de hikâyenin bir yerinde karşımıza çıkıyor. Eseri idrak etmek için biraz da nereden geldiğine bakmak tavsiye ediliyor, diyebiliriz.

Kutlu'nun dilinden bahsetmedik, bahsetmeye de lüzum görmüyoruz. Çünkü esasında bu dil bizi mutlu ve mutmain ediyor. Su gibi berak ve akıcı. Kitabın ismiyle ifade edersek bu dil bize sevincimizi bulduruyor.

İlme ve Tekniğe Önem Vermek* Mahmud Esad Coşan

Derceden: Gönendi Mehmed Efendi

*İslam Dergisi, Mayıs 1993

Mu-
hakkak ki ilimlerin
en yükseği, Allah'ı bilme ilmi-
dir, mârifetullahıdır. Ama bugün artık
acı tecrübelerle çok iyi biliyoruz ki ihmal e-
dilen dünya bilgisi de Müslümanlara bir ahiret
azabı sebebi olabiliyor... Bir Müslüman ülkenin fe-
laketine sebep oluyor, düşman karşısında hezimeti-
ne sebep oluyor; yıkılmasına, ezilmesine, zulme uğra-
masına sebep oluyor. Onun için ilimlerin hepsi; hem din
ilimleri hem dünya ilimleri bizim için sevimlidir, sevgili-
dir, muhteremdir, baş tacıdır. Dünya üzerinde ne kadar
ilim varsa o kadar ilimde Müslümanların çalışan elemanı
olması lâzım. Bir ilimde Müslümanlardan hiçbir temsilci
ve hiçbir araştırmacı olmazsa, bütün Müslümanlar vebal
alırlar. Çünkü oraya bir elemanlarını ayırmamışlar,
göndermemişler. Eğer yeni yeni, birtakım adını
yeni duyduğumuz duymadığımız ilimler var
da Müslümanlar onu bilmiyorlarsa; o zaman

bütün ümmet vebal altında kalır. Neden? Çünkü onu öğrenmek farz-ı kifâyedir. Me-sela şurada bir zavallı, yoksul, gariban ölse, cenazesini kimse kaldırmasa, bütün ümmet mesuldür. Ama üç kişi kaldırıp cenaze na-mazını kıldı mı öteki ümmetten o farziyet düşer. Zira farz-ı kifâyedir; biri yaptı mı ötekisinden kalkıyor. İlim de öyledir. O

halde biz Müslümanlar bütün ilimlere sa-rılmalıyız. Tek tek çok iyi yetişmemiz gere-

kiyor. Zaten tasavvuf bu! Tek tek iyi yetişeceğiz,

her yönden iyi yetişeceğiz ve dünya şampiyonluğuna oynayacağız.

Her ilmin kıymeti var ve herkes birtakım şeyleri en iyi tarzda yap-mayı öğrenmeli! Müslümana yakışan, yaptığı işi güzel yapmaktır, tekniğine uygun yapmaktır, en mükemmel yapmaktır. Yapmak istediğiniz şeyi “en güzel şekil-de” yapmaya çalışın ve kullandığımız araç “en güzel” olsun! O bakımdan, dinî bir heyecan-

la, ilim ve tekniğe çok büyük önem vermeliyiz. Kardeşlerimiz kendi dalında dünyanın neresin-de ne neşredilmişse onu takip edebilmeli... Mesleki mecmuaları takip edebilmeli. Ve kendi mesleği için haftanın bir gününü ayırmalı. Kitap, klasik bilgileri verir. En yeni bilgiler, mesleki mecmualardadır.

Eskiye tekrar, yeni bir katkı getirmemek ayıptır ilim adamı için... Yeni bir şey yazacaktır. Onun için mecmua-ları takip etmek gerekiyor. Mecmuaları takip seviyesine gelemediğiniz bir ilim dalında, söz sahibi olamazsınız. O seviyeye gelmeniz, o detaya inebilmiş olmanız gerekiyor. Mesleki mecmuaları takip seviyesine gelememişseniz, çalışmalarda ilim ve teknik şartını yerine getirmemişsiniz demektir. Sonra, kendi mesleğinizden olan insanlarla o sahanın güzide isimleriyle ilgili, irtibatlı olmanız lâzım. Velez, tamamen bizim fikrimizde olmasa bile... Çünkü ilmin vatani da yoktur, bir şahsa bağlılığı da yoktur, ilim ilimdir. Bilgisayar kullanmayı öğrenin. Ben eskiden üniversitede hoca iken kütüphaneler niye beşte kapanyor diye kahrolurdum. Zira dört buçukta adam gözümün içine bakmaya başlardı. Beşe çeyrek kala, “Lütfen hocam, kitabı verir misiniz?” derdi; saat beşte kapanacak diye. Kütüphanede bir şahısla bir sohbet açsak, iki dakikam kaybolsa üzülürdüm... Şimdi evinde, ekrandan istediğin bilgi gelecek karşına... Çok güzel bir şey. Bunlardan istifade etmek için bir de yabancı dil gerekiyor. Mutlaka çok güzel yabancı dil bilecek-siniz! Bir Müslüman olarak İslâm'ı onlara anlatmamız bakımından da lâzım, o bilgileri almamız için de lâzım...

Film Tahlil

Filmin Adı : **Gabbeh**
Yönetmeni : **Mohsen Makhmelbaf**

Türü : **Dram/Romantik**
Süresi : **1 Saat 19 Dakika**
Yapım Yılı : **1996**
Imdb : **7.0**

Mohsen Makhmelbaf >

HAYAT RENKTİR

TALHA ULUKIR

İranlı yönetmen Mohsen Makhmelbaf'ın 1996 yapımı 'Gabbeh' filmi Cannes Film Festivalinde büyük ilgi uyandırmış ve hemen hemen tüm festivallerde gösterilmişti. 96 yapımı bu film doğal olarak son dönem İran sinemasının temel özelliklerini taşıyor. Bu filmde de yönetmenin genel tarzı olan otantik, mistik, özgün ve gizemli olan bir dünyayı sinemayı üst düzey bir şekilde kullanarak anlatımına şahit oluyoruz.

İran'da göçmen aşiretlerin ördükleri ve üzerinde destanlar, aşk öyküleri anlatan halılara Gabbeh, bizdeki adı ile Kilim deniyor. Soyut öğelerin fazlasıyla hissedildiği bu film, yaşlı bir adamla, yaşlı bir kadının bir kilimle olan öyküsüyle başlıyor.

Yer yer geri dönüşler yaparak ilerleyen film görsellik açısından şartlarının üstünde bir performans gösteriyor ve sadece bir kilim, bir dağ ve su ile sürrealizm dolu bir film çıkıyor karşımıza. Makhmelbaf'ın üst düzey sinematografik bakışları sayesinde eşsiz manzara planları izliyoruz. Makhmalbaf geleneği yeni tekniklerle harmanlamaktan çekinmeyen bir yönetmen olmasından dolayı benzerlerinden ayrılan yönlerine sahip.

Filmin şiirsel anlatımı çok fazla diyalog eklenmeyerek desteklenmiş. Çok fazla olmayan diyalogların eksikliği ise Gabbeh'in dış sesleri ile kapatılmış. Filmin bir yerinde Türkçe konuşmanın geçmesinden ise kelimelere renklerle anlamlar gizleyen bu aşiretin Türk asıllı olduğunu anlayabiliyoruz.

Muhteşem bir renk şöleninin yaşandığı filmde, renklerin anlatımı ne kadar güçlendirdiğine şahit oluyoruz. Öyle ki sadece renkler üzerine bile inşa edilip yorumlanabilir bir film haline gelmiş bu yapıt. Doğalığın hayli üst düzeyde yaşandığı bu filmde çadır okulun koyunun çanı ile çalınan teneffüs zili, eşeklerin sırtında ürkek ama uslu vaziyette göçen tavuklar gibi ve rengârenk doğa ile iç içe, örneklemeli işlenen ders gibi günlük olaylara şahit olmak da mümkün.

Oyunculuk açısından filmin genel havasına uygun, hatta birkaç tık yukarı taşıyacak derecede doğallıkta oyunculuklara şahit oluyoruz. Öyle doğaldır ki gidilip o yaylalar ve dağlar görüldüğünde aynı insanları görebileceğimiz düşüncesi uyanır filmin sonunda.

Aşiretin kelimeleri renk ahengi ve imgelerle kodlaması gibi yönetmen de geleneği, kültürü ve aşkı kendine has bir biçimde kodlayıp aktarmış seyirciye.

Ucu hayli açık bırakılan film izledikten sonra insanı uzun bir süre düşünmeye sevk ediyor. Düşündürülen şeyler insana artı değerler katar, bu film ise birden fazla artı katacak kadar düşündürüyor ve bunu yaparken de olağanüstü prodüksiyonlar ve dünyaca ünlü oyuncuların büyük şovlara sahip olmaması da Makhmelbaf'ın tekrardan tebrik edilmesine sebep oluyor.

Cennetin Çocukları Var Olduğu Sürece!

Vahap Yaman

Dünyanın kadim medeniyet havzalarından biri olan, ilahi mesajın da sıklıkla insanlara ulaştırıldığı, pek çok peygamberin uyarıcılığına merkezlik etmiş olan Mısır, insanlık tarihinde hem küfrün hem de ilahi mesajın beşikliğini yapmıştır. Aynı topraklar bir tarafta kendilerini ilah olarak ilan eden firavunlar görmüş, diğer taraftan da Hz. Musa, Hz. Yusuf, Hz. İbrahim'le Allah'ın insanlar için gönderdiği hakkın hayat bulmasıyla önemli değişim merkezi olmuştur. Bir yanda küfrün zirve yaptığı zamanlar, bir yanda hakkın hâkim olduğu zamanlar.

İnsanlığın medeniyet tarihinde önemli yeri olan bu topraklar sürekli egemenlerin gözdesi olmuştur. Hem ilahi adaletin toplumların yüzünü güldürdüğü dönemler yaşamış, hem de zorba firavunların zulüm ve haksızlıkları ile yoksul ve sefil günleri görmüştür. Yeryüzünde en kanlı diktatörler Mısır topraklarında görülmüştür. Kendilerini ilah ilan eden firavunlar, ilahlıklarını kabul etmeyen ve iman etmeyenlerin kol ve bacalarını çaprazlama kestiren en kanlı zalimler bu topraklar şehitlik etmiştir.

Bir yandan da peygamberler tarihine baktığımız zaman Mısır topraklarının ilahi mesajla medeniyet kurulduğu ve huzurun ve adaletin adeta simgeleştiği havza olmuştur. İdris, İbrahim, Musa, Harun, Yusuf peygamberlerle gönderilen ilahi mesajlar Mısır'da firavunlar sülalesinin yaptıkları baskı ve zulümleri sona erdirmiştir. Hz. Ömer döneminde ise son ilahi mesajın gönderildiği İslam'la tanışmıştır.

20. yüzyılda Mısır, emperyalist ve küresel güçlerin piyonları tarafından zulüm ve baskı altında yönetilmiştir. Çağdaş firavunlar, Nasır, Enver Sedat, Mübarek Mısır'ın eski yöneticileri firavunlar gibi baskı ve zulüm dönemini yaşattılar.

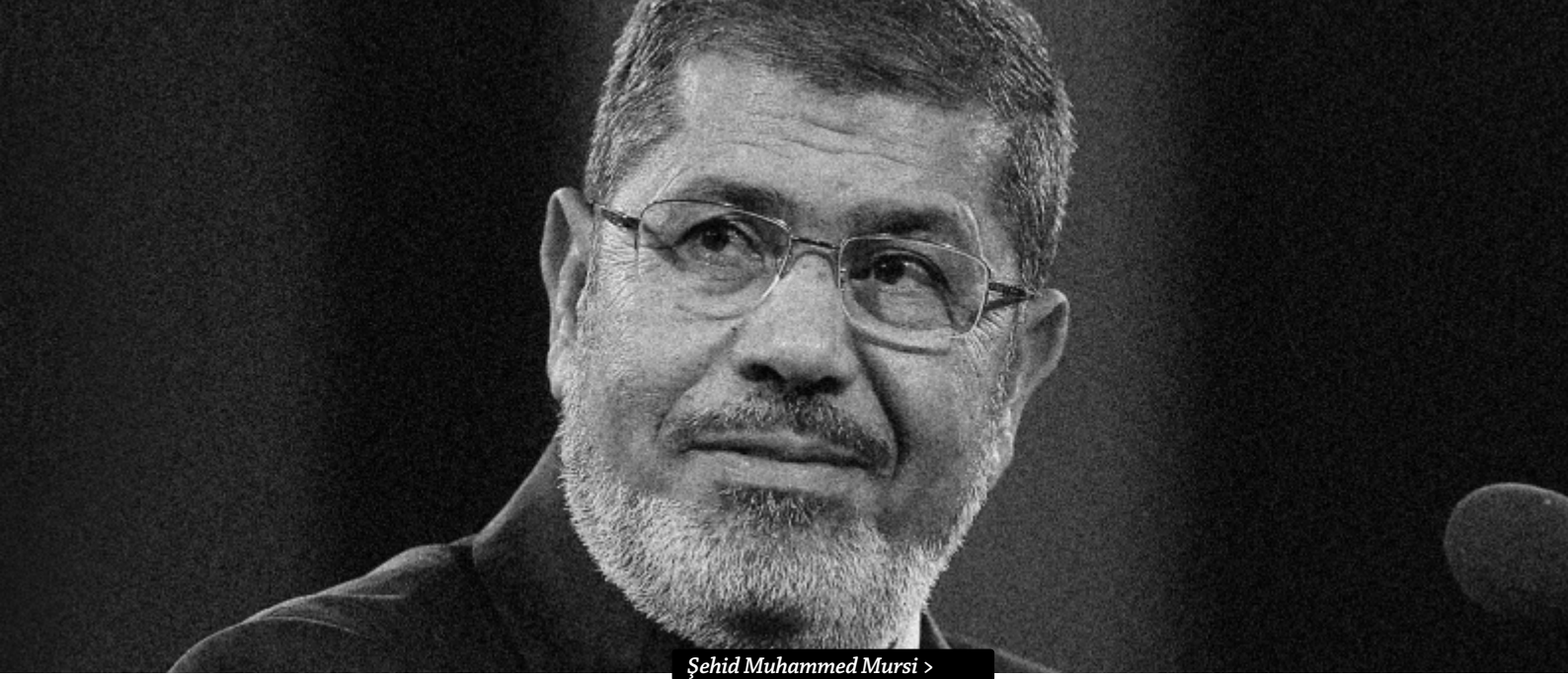
Buna karşılık Mısır'da Hasan el Benna'nın başlattığı İhvan (Müslüman kardeşler) hareketi Mısır halkı ile toplumsal kucaklaşmayı başardı. İhvan kurucusu Benna, İhvan hareketinin fikri liderlerinden Seyyid Kutub, İhvan'ın kuruluşundan günümüze kadar hem Mısır halkını hem de İslam coğrafyasında pek çok insanı ve yapıyı etkilemiştir.

İhvan 2012 yılında yapılan seçimle yönetime geldi. Muhammed Mursi cumhurbaşkanı oldu. Batı Mursi'nin cumhurbaşkanlığındaki ihvandan rahatsızlık duyuyordu. Tüm İslam coğrafyasında ABD ve Batıya karşı direniş bilinci elde edilmişti. Mısır'da da bu bilincin İhvan yönetimiyle güçleneceğini düşünen modern dönemin işgalcileri 2012'de iktidara gelen Muhammed Mursi'yi darbeci Sisi ile yönetimden düşürdüler. Çağımızın küresel firavunlarının göz yummasıyla, yerli bir firavun tarafından Mısır'daki darbe ile insan hak ve özgürlükleri ayaklar altına alındı. Pek çok insan katledildi. Böylece Mısır'da küresel işgalcilerin İslam'a ve Müslümanlara karşı savaşında yeni bir cephe daha açıldı.

2013 yılında darbeyle Cumhurbaşkanlığından indirilen Muhammed Mursi, idama mahkum edildi. Ancak mahkeme sürecinde canını kurtarması için kendisine önerilen pişmanlık tekliflerini kabul etmeyerek itiraz etti. 19 Haziran 2019'daki duruşmasında şehit oldu. İslam coğrafyasında, yönetimler hariç bütün Müslümanları derinden etkileyen bir ölümdü Mursi'nin şehadeti. Allah şahitliğini kabul eylesin.

İlahi Mesajın Beşiği Mısır

Asiye'yi firavunun sarayında yetiştiren toprakların, Musa'yı koinunda saklayıp kurtuluşa hazırlayan Nil'in, Yusuf'a egemenliği tattıran Mısır'ın toprakları, el Benna ile başlatılan, Seyyid Kutup'la bayraklaşan, İhvan geleneğini günümüze taşıyan Mısır'ın devrimci, mücadelecisi, zulme başkaldıran, direnen güzel insanları eliyle çağdaş firavunların yerlerinden edileceğine şahit olacaktır. Kayıplar olacaktır. Ancak ben inanıyorum ki; Mısır halkı yeise kapılmadan yola devam edecektir. İnşallah! Unutmayalım ki Allah inananlarla beraberdir. Firavunun sarayında inanan bir kişi olan eşi Asiye Rabbine şöyle dua ediyordu: *"Allah (cc) iman edenlere de Firavunun zevcesini bir misal olarak getirdi. O vakit o 'Ya Rabbi bana katında cennette bir ev yap! Beni firavundan ve onun kötü amellerinden kurtar! Beni o zalimler güruhundan selamete çıkar!' demişti."* (Tahrim, 66/11) Bu tavrıyla Kur'an'da kendisinden bahsedilen bir mümine kişi olmuş, Rabimiz onu ödüllendirmişti.

Şehid Muhammed Mursi >

Zulüm Sonsuza Kadar Süremez

Mısır, kadim zamanlarda(!) “Ben sizin tanrınız değil miyim?” diyen firavunlar, kendisine secde ettiren firavunlar, kendisini tanrı kabul etmeyenlerin kol ve bacaklarını çaprazlama kestiren firavunlar, tahtının yok edileceği bilgisine yorumlattığı bir rüya sonunda toplumun beşikteki erkek çocuklarına varıncaya kadar katleden firavunlar; çağdaş zamanlarda da baskıya, zulme boyun eğmeyen öncülerini idam ettiren, özgürlüklerini elinden alan nice firavunlar gördü. Ancak kadim zamanlarda ilahi mesajı algılayıp mücadele verenler nasıl Mısır’da medeniyet kurmuş, firavunların zulmüne son vermişlerse, o medeniyetin günümüzdeki temsilcileri de çağdaş firavunların yıkılışını tüm dünyaya göstereceklerdir. Özgürlük düşmanı tüm dünya firavunlarına karşı mücadele verenler, yaptıkları karşı duruşun karşılığını mutlaka görecektir.

Hız. Musa ile özgürlüğüne kavuşan Mısır halkı, Hz. Yusuf ile egemenliğe ulaşan ilahi mesajın takipçileri olan çağdaş dünya Müslümanları, tevhit şuuru ile direnme bilinci kazanmış bir çağın çocukları, yerli firavunları da alaşağı edecektir. Yeryüzündeki tüm zalimleri yerlerinden etmek, zulümlerine son vermek, sorumluluklarını unutmadan gereğini yapan Müslümanların elindedir.

Darbelere ve darbecilere karşı “uyan, diren, özgürleş” sloganı dünya Müslümanlarının dillerinden hiç düşürmedikleri direniş sözcükleri olarak bilinçlenme çalışmalarında önemli duruş sergilenmesine destek vermektedir.

Şu iyi bilinmelidir ki; zulümle abad olunmaz. Zulüm baki değildir.

Şehitler cennet karşılığı canlarını verdilerdir!

Formun Üstü

Ölümü bir yok oluş değil yeni bir hayatın başlangıcı sayan, Allah yolunda öldürülenlerin ise ölü olmadıkları, onların Allah katında ödüllendirileceği bilgisiyle yetişen ve yetiştirilen inananları dünya tarihinde zalimler, soykırımcılar yok edememişlerdir.

Kendisini Allah’a adayarak cennetin çocukları olmaya azmetmişlerin ellerindeki bayraklar hiçbir zaman düşmemiştir.

Cennete ulaşan çocukların taşıdığı bayrakları yeryüzünde hep dalgalanmıştır.

Bugün Mısır’da dalgalanan bayraklar da cennete ulaşmış çocukların bayraklarıdır.

Kendilerini Allah’a adanmış cennetin çocukları var olduğu sürece – ki daima var olacaklardır—emperyalist işgalciler ve yerli uşaklarının yaptıkları saldırılar da diğerleri gibi hüsrarla sonuçlanacaktır.

Mursi kardeşimizin şahadeti mübarek olsun!

Cennete ulaşmanız, yeryüzünde Müslümanların mücadele bilinçlerinin artmasına, safların sıklaştırılmasına, ayırımçı düşüncelerin son bulacağına sebep olacaktır.

Mursi kardeşimizin şahadeti geride kalan kardeşleri için ışık olacaktır.

Sorgulama Vakti

Günümüzde insanlık ırmağının kirlenmesine, kirletilişine seyirci kalan dünyaya haykırılım:

Zulüm asla baki değildir. Zalimler bir gün hesap verecek.

Davayı, kaybetmekten korkanlar değil, mücadeleciler olanlar kazanırlar.

Çalışan, gayret eden işini bitirir, erinen gününü geçirir.

Hesap günü yakındır; hem de çok yakın! Tarihin dipsiz karanlıklarında yok olan Firavunlar gibi günümüz firavunu Sisi sen de yok olacaksın.

Srebrenitsa

Srebrenitsa katliamının üzerinden yirmi dört yıl geçti. Tam yirmi dört yıl. 11 Temmuz 1995'te başlayan ve en az **8327 Boşnak Müslüman'ın** Sırp'lar tarafından şehit edildiği soykırım, Batı'nın ortasında, Batı medeniyeti adına yapıldı.

Srebrenitsa'nın
"Adalet Savaşçısı" annesi

[Hatidža Mehmedović >](#)

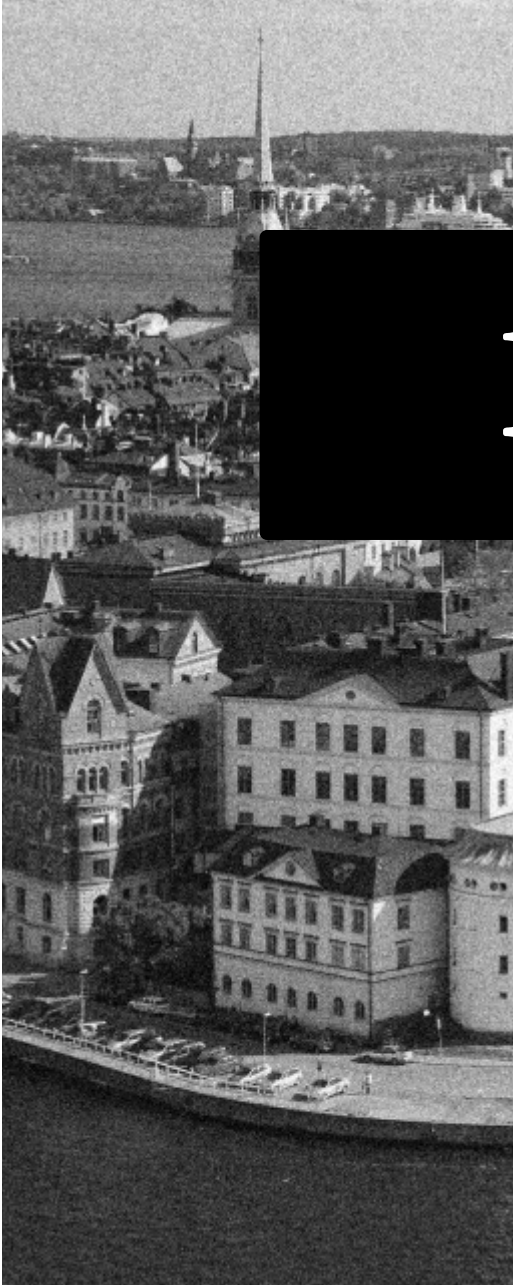
Alija İzetbegović

*“Savaşta büyük zulme uğradınız.
Zalimleri affedip affetmemekte serbestsiniz.
Ne yaparsanız yapın ama soykırımı unutmayın.
Çünkü unutulmuş soykırım tekrarlanır.”*

*“Her şeye kadir olan Allah'a
yemin ederim ki
köle olmayacağız.”*

- İsviçre mi?
- YOK YOK, İsveç

Mahmud Zahid Candemir

Kaç kere bunu duymuşumdur. Hâlbuki İsveç geçmişte de şimdi de yüzölçümüne rağmen her zaman önder ülke listelerine ismini koyabilmiştir.

İsveç dünya sahnesine ilk kez 9. yüzyılda Vikinglerle çıkmaya başladı ve Kuzey Avrupa'nın çoğunu işgal etti -buna İngiltere gibi ülkeler de dahil-. 1397 yılında ise Danimarka, Norveç ve Finlandiya üçlüsü Kalmar Birliği altında Danimarka Kraliçesi Margaret tarafından yönetildi ama İsveç bir süre sonra Birlik'ten ayrıldı. Bir süre sonra Kalmar Birliği'nin yeniden kurulmasına karşı Gustav Vasa savaşıp İsveç'in bağımsız kalmasını sağladı ve bugünkü modern - Katolik kilisesinden bağımsız- İsveç'in temelini attı. 17. yüzyılda Danimarka, Finlandiya ve Rusya'dan parçalar aldı ve Kuzey Almanya'yı yönetti fakat Rusya, Polonya ve Danimarka 1700'de İsveç'e karşı büyük Kuzey Savaşı'nı kazanıp bağımsız olmayı başardı. İsveç 1800'de Finlandiya'yı kaybedip Norveç'i kazandı fakat Norveç de 1905'te elden çıktı. Bu kısa tarihi seyir, İsveç'in komşularıyla sadece dil ve kültür benzerliğini değil ciddi bir savaş serüvenini de gösteriyor.

Bugünkü İsveç'in yüzölçümüne ve nüfus sayısına kanmamak lazım. Nüfus 10.2 milyon olsa da Volvo, Ikea, Ericsson gibi devasa şirketlerin anavatanı. Bunlar dışında dünyada günlük olarak kullanılan birçok icadın patenti de İsveç'ten. Örneğin arabada kullanılan emniyet kemerlerini Volvo üretiyor ama herkes kullansın diye patentini kısıtlamadı. Tabii ki de en çok bilinen icatları dinamit. Nobel Alfred'in dinamitten kazandığı gelire her sene dünyaca ünlü Nobel ödülleri dağıtılıyor. Yani İsveç küçük bir ülke olsa da dünyadaki sesi bir hayli büyük.

İsveç Kültürü

İsveç'in dünyaca ünlü doğası ve kültürü çok iç içe. Nüfusun %90'ı ateist fakat Hıristiyan adetleri ve töreleri hala uygulanıyor; tabii ki çok daha Amerikan ve kapitalist bir şekilde. Noel bayramı bunlardan biri. Fakat şunu da belirtelim; artık neredeyse komple Hıristiyan adetleri ve törelerinden arınmış bir Noel bayramı kutluyorlar. Noel bayramı Hz. İsa'nın (as) doğum günü diye kutlansa da çok ironik bir şekilde hediyelere milyarlarca kron harcanıp partiler yapılarak senenin en çok alkol tüketilen günlerinden biri oluyor Noel bayramı. Bu en önemli tatilleri. Öbürlerini siz düşünün. Yani dini anlayış hiç kalmamış.

Halkında ise kendilerinin de çok övündüğü bir özellik öne çıkıyor; individualizm. Ne bu individualizm? Teklik, bağımsızlık ve sonuç olarak yalnızlık.

İnsanlar bana İsveçliler nasıl deyince söylece çok anlatırım: Kardeşim bir gün arkadaşına gitmişti. İsveçli arkadaşının annesi yemek yapmaya başlamış. İsveçlilerin etlerine pek güvenmediğimiz için böyle zamanlarda et yemeyiz. Kardeşim, arkadaşının annesinin patates kızartması yaptığını görünce çok sevinmiş ve "Ne güzel, patatesi ben de deyiyebilirim." deyince arkadaşının annesi dönmüş ve "Senin yiyeceğini kim söyledi ki" demiş. İsveçli aile yemek yerken kardeşim salonda beklemiş, sonra arkadaşıyla çıkmışlar. Bu bize her ne kadar aykırı gelse de İsveç'te artık bizim bile şaşırmadığımız ve kendilerinin de fazla utanmadığı bir davranış. İndividualizmleri işte böyle bir şey. Bir İsveçliden borç alınsa hızlı bir şekilde geri almak ister ama borç aldığı zaman da hızlı bir şekilde borcunu öder. Bu bağımsızlık anlayışları küçük bir yaşta gelişir. 18 yaşına giren gençlerin kira ödemesi gerekir. Annesinin babasının evinden en kısa sürede çıkmak ister çocuklar. Hatta bu evlilik ve çift olarak ilişkilerine bile yansımış durumda, İsveç'te bir kişi yasal olarak bekar, evli yada sambo olabilir. Sambo yasal bir unvan. Beraber yaşadıkları ama evli olmadıkları kişi demek. Bu yasal bir statü İsveç'te. Bu da bir yere bağlı olmamanın bir neticesi onlara göre. Bundan utanmazlar çünkü refahlarını buna borçlu olduklarını düşünürler. "İsveçliler soğuktur" anlayışı da buradan gelir.

İsveç halkı ile Müslümanların ilişkileri

Normal bir Müslümanla normal bir İsveçlinin arasında bir sorun olmaz. Çok iyi arkadaş da olamayız farklarımızdan ötürü. Bazen sorunlarımız olsa da iki taraf da anlayış gösteriyor ve farklarımıza saygı göstererek hayatımıza devam ediyoruz. Fakat yabancı düşmanlığıyla birlikte başta İslamofobi de son senelerde burada tavan etti. Bu da hem son senelerdeki gelişmelerden hem de Amerika'nın İsveç'teki etkisinden kaynaklanıyor. Mesela İsveç'in neredeyse kendi televizyon programı yok. Ben çocukluğumdan beri İsveç televizyonunda her zaman Amerikan sitcomlar, diziler ve etkinlikler gördüm. Bu durum İsveç'te halkın büyük kesiminin İngilizce konuşmasına yardım etmiş çünkü her şey alt yazılı. Tabi bir yandan da bu durum İsveçlilere alttan alta Amerikan kültürünün empoze edilmesi demek. Vaziyete bakınca çok başarılı oldukları da görülüyor.

Yabancı karşıtı İsveç Demokratları (Sverige Demokraterna) Partisi son seçimlerde üçüncü olunca hepimiz korktuk aslında. Fakat Parti İsveçliler tarafından da yabancılardan da çok protesto gördü. Şehir dışın olan, yabancılar hakkında anca televizyondan ve Amerika'dan bilgi alan ve hiç yabancılarla görüşmeyen kişiler de SD'ye çok oy verdi. Bu İslamofobi, insanların bilgisizliğini suiistimal ederek kuruluyor yani. Bu tabii ki ülkedeki atmosferi etkiliyor.

Her şeye rağmen İsveç'te Müslümanlar adına çok güzel şeyler de var. İsveç'te hem müstakil binalı hem de başka binalara bağlı cami çok.

Fittja Camii >

Malmö Moske >

Uppsala Camii >

İsveç'te Müslümanlar

Yabancı düşmanlarını bir yana koyarsak İsveçlilerin kültür ekisikliği aslında bizim kültürümüzü benimsemelerini sağlıyor. Her İsveçli kebabı bilir ya da yemiştir. Falafel ve başka Arap yemeklerine bayılırlar, Suşi severler, lokuma bayılırlar. İsveç'e, TRT gibi devlet kanalının bazı dizileri geldiğinde bile izlenme rekorları kırılıyor.

Şu hikâye ile bitirelim: Bir vakit kan almak için hastaneye gitmiştim. Yaşlı hemşirenin yüzü asıktı. Babam aradı ve biraz konuştuğundan sonra Türkçe konuştuğumu fark edince gülümsedi. "Sen Türk müsün?" dedi. Ben "Evet" deyince "Ben bir şey biliyorum Türkçe" dedi: "Kara Sevda." Diziyi çok severek izliyormuş. İsveç dizileri halkı gibi soğuktur, bizim dizilerimizin içindeki dramın yanında onların senaryoları buz kesilir. Hemşire diziyi öyle içten anlattı ki. Türkiye'de "Kara Sevda" öyle özel bir dizi olmasa da burada kardeşliğe neden olan çok önemli bir şey bulmuş; samimiyet.

İyi Bir
**ROL
MODEL**
OL!

Vahap Yaman

Rol modelliği iyi yapan temsilcilerden etkilenen gençler; dini değerlerle donanmış, onları hayat tarzına dönüştürmüş, azim ve kararlılıkla topluma hizmet etmeyi seven, dürüst, dinamik, çalışkan, girişimci, gelişime açık, söz ve iddia sahibi, dünyayı ve ahireti iyi algılamış önder ve öncüler olarak şekillenirler. Öncü olarak şekillenen, dini, hayat tarzı olarak benimsemiş gençlerin iş ve el birliğinin, dinin yayılmasındaki engelleri ve zorlukları ortadan kaldıracığı ve gençlerin ilkeli, inatçı, protest ve kararlı bir mücadele ile ilahi mesajın toplumda yer edineceği bilincine çabuk ulaşacağı unutulmamalıdır.

Çünkü gençler toplumun problemlerine daha duyarlıdır. Problemleri tanıma ve onlara uygun çözüm üretme konusunda daha atak ve ısrarcıdır. Çözüm üretmede geç kalmak istemezler. Geç kaldığı zaman başkalarının çözümlerinin devreye gireceğini iyi bildikleri için, bundan hoşlanmazlar. Kendi projeleri ile toplumun önüne çıkmak isterler.

Gençler için boş vakitler, önemli sorunlardandır. Gençler, insanın boş bir zamanının olmaması gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Vakitlerini kendisini yetiştirmeye yönelik işlerle doldurmaları gerektiğinin şuurunda olmalıdır. Toplumsal değişimde rol alarak bir şeyler yapmanın başarıyı getireceği, başarının ise iyi bir yapılanma ve ortak bir birliktelikte sağlanabileceği, toplumların ancak birlikte yapılan çalışmalarla değişebileceği, bunu gerçekleştirirken de muhataplarıyla ayrılık noktalarından ziyade ortak noktaların çoğaltılması gerektiğinin bilincinde olmalıdırlar.

İbadet, günümüz gençlerinin hayatında yeterli derecede kendine yer bulamamakta. Oysa iman etmekle kabul edilen İslami değerlerin, ibadetlerle hayatta yaşanılır kılınması gerektiği iyi bilinmelidir. Namaz, oruç, zekat, tevbe, dua gibi konuları gençler ıskalamamalıdır. Kendisini Müslüman olarak adlandıran gençlerde bile imanın eylemsel şekli olan ibadetler gözardı edilmekte, özellikle namaz kılma alışkanlığı ortadan kalkmaktadır. Günahın, "imanla amel arasındaki bağın" kopmasından doğduğu, bu bağın kopartılması gerektiği hatırlanmalı, sadece inandım demenin yetmediği, inanılan şeylerin hayat tarzına yansması gerektiği unutulmamalıdır.

Genç, dinin "iman, ibadet ve ahlâk" esaslarından oluştuğunu ve bu bütünlüğün hiçbir zaman bozulmaması gerektiğini bilmelidir. Ahiret hayatının gerçek ve sonsuz bir hayat olduğu, esas kazanılması ve mutlu olunması gereken hayatın ahiret hayatı olduğu, bunun da yukarıda bahsedilen üçlünün birbirinden ayrılmadan kavranması ve yaşanılması ile sağlanabileceği akıldan çıkarılmamalıdır.

Din bilerek ve arzu ederek tercih edilen bir değer olduğu zaman kıymetlidir. Genç, dinden haberdar olmanın başka, dindar olmanın başka olduğunu bilmeli, dolayısı ile tercihini bilerek yapmalı ve dinde derinleşmelidir.

Çocukları ve gençleri dini değerlerle tanıştırmak onların kuru kuruya taklitçi olmamaları için dikkat etmek gerekir. Taklitçilikle ve ezbercilikle dindar olunmaz. Neye ve nasıl iman edilmesini, yol gösteren ilahi mesajı, yolu tarif eden sünneti gereği gibi kavramalı, teslimiyet problemi yaşamamalıdır. Gençler dini hayatlarını bilerek ve isteyerek inşa etmelidir. Dinin ana kaynağı Kur'an ve onun hayata yansıyış biçimi olan Rasululullah'ın sünneti genç tarafından iyi kavranmalı ve bu iki ana kaynak, gencin hayatında sürekli yer edinmelidir. Neye ve niçin iman etmesini bilmeyen ve farkında olmayanın, yaşadığı teslimiyet problemi zamanla onu teslim alır, inandığı değerlerden zaman zaman tavizler verir. Yasaklar meşru hale gelebilir. Özellikle haram ve helal sınırlarının çokça karıştığı günümüzde, gençler haramın ve helalin sınırlarını zorlamaktadırlar. Gençler, modern hayatın kendilerine sunduğu seküler hayat tarzı ile aileden gelen dini kültür ve geleneklerin çatıştığı bir ikilemi yaşamaktadırlar.

Gençler ile ilişki kuranlar samimi olmalıdır. Şekilcilikten arındırılmış ve içten gelen bir ilişki biçimi genci olukça etkiler. İçselleşmiş bir arkadaşlık ve dostluk gören genç, hesapsız bir şekilde kendisine yaklaşanlarla hemen özdeşleşir. Sevgi ve samimiyetle geliştirilen ilişkiler, daha işlevsel ve daha etkili olduğundan gencin değişimi hızlanır ve kendisinden istenen sorumlulukları üstlenmesinde sıkıntı yaşamaz. Akıllı aile büyükleri ve eğiticiler gençlerle kurdukları temasta öncelikle gençlerin davranış değişimini öncelemelidir. Ancak gencin değişim sürecinin biraz zaman alacağını iyi bilmelidirler. Gencin yaşadığı bu değişim süreci sabırla takip edilmeli ve kesintisiz desteklerle süreci tamamlamalarına yardımcı olunmalıdır. Şunu unutmamak gerekir ki sürekli eğitimin değiştirmeyeceği kimse yoktur. Kayaları eriten dalgaların sertliği ve boyutları değil, sürekliliğidir.

Genç şunu unutmamalıdır: İyi bir tarih okuması yaptığı zaman, imanın getirdiği samimiyet, değişim ruhuyla yapılan fedakarlık, kararlılık ve azimle yürütülen mücadele, ahlâk ve iyi muamele ile yapılan tebliğ ve davetin, muhataplarında hemen karşılık bulduğunu görecektir.

BASKALARININ DA ÇOCUKLARI VAR!

Çocuklarına markalı ve pahalı giyecek ve oyuncak alan baba!

Çocuklarının da çocuk arkadaşları olduğunu unutma!

Çocuklarına özel okul, akıllı telefon, lüks araba, pahalı ve markalı giyecekler almak için, lüks mekânlarda yemek yedirmek için çok çalışan baba!

Kendi çocuklarını, doğal çevrelerinden kopartacak, onları şımartacak, arkadaşları ile uyum sorunu yaşayacak sınırsız maddi imkânları önlerine koyma, ellerine verme!

Eminim ki senin baban, sana alçakgönüllülüğü, paylaşmayı, sıradanlıktan uzaklaşmamanı, sokaklarda bir şey yememeni, başka çocuklara hava atmamanı öğretti.

Babanın sana öğrettiklerini sen de çocuklarına öğret.

Kendin ve çocukların mütevazılığın ve sıradanlığın lezzetini yaşayın.

Fazlası ile çocuklarının arkadaşlarını sevindir. Onları da yedir. Onları da giyindir.

Çocuklarının çevresinde senin elindeki imkânlarla sevinmeyi bekleyen çocuklar mutlaka vardır. Onları ara ve sor.

Bunlar, yoksulluğa talip olmak, çocukları her şeyden mahrum bırakmak değildir. Paylaşmayı hatırlamak ve hatırlatmaktır. Unutma!

Şükretmek, yoksullara bakarak, elhamdülillah bizler böyle değiliz demek değildir.

Şükretmek, kulluğun gereğini yapmaktır.

"O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (ve güç) haline gelmesin. (Allah böyle hükmetmiştir)." Haşr / 7

İlk Manzara*

Burhan Felek
*29 Ekim 1957

1956 seçimlerini yapmakla yani seçimleri bir sene öne almakla Demokrat Parti isabet mi etmiştir? Buna umumi olarak müspet cevap vermek lazımdır.

Demokrat Parti gerek memleket gerek kendi bakımından bu kararında isabetlidir. Çünkü daha geç yapılan bir intihâbın (seçimin) Demokrat Parti'ye bugünkünden daha az yar olacağı muhakkaktı. Gerçi 480 mebustan 424 mebusa düşen iktidar sayı bakımından kaybetmiştir; ama daha geç bir seçimde bu rakamı da tutamaması ihtimali de çok daha galipti. Vukuu iddia edilen birtakım seçim sakatlıklarını nazara almadan diyebiliriz ki bu netice Demokrat Parti'nin bundan sonraki karar ve faaliyetleri bakımından da faydalı olmuştur. Çünkü kahir bir ekseriyet partiler de kendini ez-

mektedir. Eğer daha geç kalsa idi, Demokrat Parti bu ekseriyetin altında daha çok ezilmiş olacaktı. Bugün bu tehlike Demokrat Parti'den uzaklaşmıştır. Artık bu Parti kararlarında daha ekonomik ve müdebbir davranmaya mecburiyet hissedecektir. Bunun yanı başında Halk Partisi'nin geçen meclise nazaran beş-altı misli fazla mebus sokabilmesi memleket için en güzel bir netice ve muhalefet için de -bugünkü şartlar altında-şayanıdikkat bir zaferdir.

Henüz kat'i rakamlara malik olmadığımız için seçimin tam tahlilini yapabilmek kabil değilse de umumi malumata nazaran eğer Demokrat Parti İşbirliği Kanunu'nu çıkarmış olmasa ve muhalefet de seçimlerde birbirine müzaheret imkânını bulabilse idi, daha açık ifade ile Halk Partisi'ne rey verselerdi, iktidarın değişmesi muhakkak idi. Çünkü mesela Konya gibi, Kastamonu gibi, Samsun gibi daha birçok vilayetlerde Millet ve Hürriyet Partileri oyları Halk Partisi oylarına eklenirse, Demokrat Parti'nin ehemmiyetli farkla geride kaldığı görülmektedir. Eğer seçimde memlekette mutlak ekseriyet usulü mevcut olsa idi,

yani kazanmak için seçime iştirak edenlerin yarısından fazla oy almak şart olsa idi, gene Demokrat iktidarının sarsılacağı muhakkak idi.

Ve nihayet bazı vilayetlerde kazanan partinin rakibine nazaran birkaç yüz oyla bütün mebuslukları kazanırken aniden hiç de zayıf olmayan rakibinin oylarının sıfır sayılması hadisesi bizdeki seçim sisteminin haksızlığını bir kere daha göstermesi bakımından şayanıdikkattir.

Bu satırları bitirirken 11. Büyük Millet Meclisine (Meclisinin) adil, isabetli ve demokratik kanun ve kararlar ile memlekete faydalı olmasını temenni ederiz.

Beton, Rüzgâr, İyi Yürekli Kalabalıklar

Zülfiye Zeynep (Bakır) Bağırmaz

Aklımdan geçenleri kâğıda dökmekte bu kadar zorlandığım bir başka zaman var mıdır bilmiyorum. Mevsimlerden ilk mi son mu olduğuna karar verememiş bu bahar ayında, tam da duruma yaraşır müteredit bir hâl üzerimde, kendimi arıyorum. Bulur muyum bilmem; ki zaten önemli olan varmak değil yolda olmaktır denir ya işte ben de bir bilinmeze doğru usulca yürüyorum; yanımda o bir *güzeladam* -dünyanın bütün renkleri gözlerinde saklıdır-. *Güzeladam* yorgunluğumu bilir ve kırgınlıklarımı; tek bir tebessümü -kevkeb-i münevver- ruhumdaki karanlıkları dağıtır.

Alıp veremediği bir şeyler olur ya insanın kendisiyle, hayır efendim, başka bir açıklaması olamaz; herkes çıldırmış olmalı der ya hani. Öyle bir yerdeyim bende ve masamda Atsız'ın şiirleri, fonda Ahmet Kaya. İkisini de sevemez mi insan, bence sevebilir. Ne çok seviyor insan ayırıştırmayı.

Bir dostum bugün bana cümlelerimin ayağını yere sağlam basmadığını söyledi. Haklı. Bu

kadar kaygan bir düzende benim de yere sağlam basmıyor ki ayaklarım, kelimelerime nasıl mukayyet olayım. Her yazıda bir giriş aranır, gelişme ve sonuç... Ve bir anlam bütünlüğü istenir anlaşılır olsun diye. Ne var ki, bugün bu satırlarda işlenen meseleyi hiçbir yol daha mayu'kal kılmayacak. Zira mevzunun makul bir tarafı yok. O yüzden bağışla beni; bir başı, ortası ve sonu olmayacak bu kâğıda dökülenlerin esasına yakıştığı gibi. Geçmiş günlerden birinde birkaç *sноп*'un hırsına kurban edilmiş, çeyrek asırdan iki sene geçkin, insanoğlunun baharına meftun bir kız çocuğu mevzubahis ya da otuzuna üç kala bitab düşürülmüş bir kadın. Koltuklarına canhıraş sarılmış yarım akıllılar yüzünden köhnemiş ve verimsizleşmiş bir sistemde bilasebeb cevr edilen bir Anadolu çocuğunun onurlu ve asil yalnızlığı.

"Bugün yollanyorken bir gurbete yeniden

Belki bir kişi bile gelmeyecektir bize.

Bir kemiğin ardında saatlerce yol giden

İtler bile gülecek kimsesizliğimize" dediği gibi Atsız'ın.

Hem kişinin ne yaptığının değil kim olduğunun önemsendiği bu devirde yani hiçbir şey değilken olması gerektiği gibi, kelimelerin havada uçuyor olmasının bir önemi var mı ki? Böyle anlarda aklıma ressam Chardin'in *The Attentive Nurse* adlı portresi ile Thomas Jones'un *A Wall in*

Naples eserleri gelir. Bu iki tablo o dönemlerde bir sanatçının fırçasından dökülmesi beklenen eserler değil tabii ki. Bir hiyerarşi var resim sanatında ve olması gerekenleri belirleyenler. Bir de kraların, soyluların resmedilmesinin kutsandığı zamanda es geçilenleri, görmezden gelinenleri tablolarına taşıyanlar, olmayacak denileni oldurmaya çalışanlar, fikirleri, insanları yaşatanlar! İşte onlar kıymetli.

İki kere ikinin beş ettiğini iddia eden zavalılar ile onlara alkış tutanların getirdiği bir hâl bu benimkisi. Bana dokunmayan yılan bin yaşasınların ve benmerkezci hesapların peşinde yalnızca kendi varlığını, rahatını müdafaa etmeye çalışanların, korkakların ve haksızlık karşısında mütemadiyen susanların meymenetsizliği. İlk değilim, son da olmayacağım eminim. Yine de bir çığlık bir ses gerek bize, bir nefes, bir tutku, bir isyan sistemin hep güçsüz olanı, turnaklarıyla kazıyarak bir şeyleri başarmaya çalışanları ezdiği o dışlilerine! Bu-

radayım demek lazım. Ben de varım ve vazgeçmedim insanoğlunun baharından! Son nefesimi verene kadar da geçmeyeceğim. Bir manifesto değil belki bu dökülenler fakat bir haykırış! Bir ümit ediş... "Nitelikli olanın değil, nitelikli gibi görünenin ödüllendirildiği bu dünyaya" (*La Bruyere*), sisteme bir başkaldırı! İstemsizce sürüklendiğim bu yolun sonu selamet biliyorum.

Ah benim küllerimden hep yeniden doğuşlarım ve yanmak kendinden emin bilinçli bir yalnızlık. Bugün değilse yarın, yarın değilse başka bir gün ama muhakkak bir gün bütün kötülükleri kusan zihinleri tarumar edecek iyi yürekli kalabalıklar. Bugün değilse yarın, yarın değilse başka bir gün ama muhakkak bir gün haykıracak insanlık ve gelecek kendine, inanıyorum.

Ve ben bugün de yeryüzüne ait değilim. Bir gün ölürsem gökyüzüne gömülmek isterim. Beni içimdeki çocuğun o yokuş aşağı sürerken bisikletini yüzüne çarpan -zerdali koksun isterim ama kokmaz çünkü her yer taş her yer beton- rüzgârın insafına ve bulutların gölgesine emanet bırakın.

Bugün değilse yarın, yarın değilse başka bir gün ama muhakkak bir gün...

Ders
Notları
-
03

Mimesis

Mukaddimesi

Mehmet Zahid Başak

*

Aristo Poetika'nun 19 ila 23. bölümleri arasında şiir sanatının detaylarına giriyor. Dile dair mezkûr detayları genel olarak es geçeceğiz.

Kadim zamanlarda şiirin ahenkli yapısı tahkiyede, dil öğretiminde ve hatta din eğitiminde yetişkinler için kullanılıyordu. Bilgi toplumuna doğru ilerlerken şiiriyeti anaokulundaki yavrularımıza terk ettik. Kuru akademik bilgi yol azığımız oldu.

Üzerinde konuşmak istediğimiz konu, şiir sanatıdır; ilkin genel olarak şiir sanatının ne olduğu, sonra şiir sanatının türleri ile bu türlerin teker teker ne oldukları, sonra da bir şiirin başarılı bir şiir olabilmesi için, onda konunun (öykü=mythos) ne şekilde işlenmesi gerektiği, bundan başka bir şiirin bölümlerinin sayısı ile bunların özellikleri ve daha bu araştırma konusu içine girebilen her şey. Bunu da yukardaki doğal sıraya göre yapmak istiyoruz.

*

O halde epos, tragedya, komedy, dithrambos şiiri ile flüt, kitar, sanatlarının büyük bir kısmı, bütün bunlar genel olarak taklittir (mimesis). Ancak adı geçen bu sanatlar, şu üç bakımdan birbirlerinden ayrılırlar: Taklit etmede kullanılan araç bakımından, taklit edilen nesnelere bakımından, taklit tarzı bakımından.

*

Aristo'nun bahsettiği taklit Eflatun'un mağara istiaresindeki gölgelere kıyasla gayet somut ve akla yatkın bir hüviyete sahip.

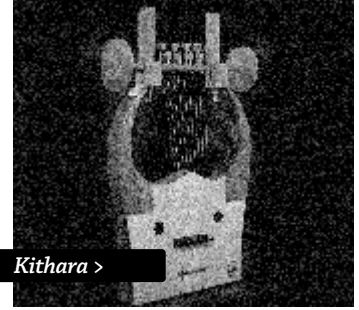

Eflatun >

İster bir sanatçı yetisi, isterse alışkanlığa dayanan bir ustalıklı olsun, bazı sanatlar renk ve figürler aracılığıyla taklit eder. Bazı sanatlar ise ses aracılığıyla taklit eder; buna göre de bütün adı geçen sanatlarda genel olarak taklit ya ritim ya söz ya da harmoni aracılığıyla gerçekleştirilir. Öyle ki bu üçü ya ayrı ayrı ya da birlikte kullanılır. Örneğin, flüt ve kitar, aynı şekilde kaval (syrinx) çeşidinden olan sanatlar sadece harmoni ve ritmi kullanırlar; dans sanatı ise harmoni olmadan yalnız ritmi kullanılır; çünkü dans edenler, ritmik beden hareketleri aracılığıyla karakter özelliklerini, tutkuları ve hareketleri taklit ederler.

*

O halde birkaç sanat daha var ki bunlar bütün bu adı geçen taklit araçlarını kullanırlar: Ritmi, melodiyi ve mısra ölçüsünü. Bu sanatlar, dithrambos şiiri, nomen şiiri, tragedya ve komedyadır. Fakat bu sanatlar da kendi aralarında tekrar şu yönden birbirlerinden ayrılırlar: İlk ikisi; bu taklit araçlarını baştan sona dek kullanır; tragedya ve komedy ise onları yalnız belli bölümlerde kullanırlar. Bütün bunlar, sanatların kullandıkları taklit araçları yönünden gösterdiği ayrılıklardır.

Kithara >

Kithara, Eski Yunan'da başlıca iki lir türünden biri olan telli çalgı. Dithrambos şiiri ise Yunanistan'da İÖ VII. yüzyılda Şarap Tanrısı Dionysos onuruna yapılan şenliklerde, "şarap şimşeğiyle çarpılmış" birinin yönetiminde çalınıp söylenen doğaçlama şarkı. Şair Arion'un bu tür şarkılar yazdığı, bunları adlandırarak Korinthos'taki Dionysos Şenlikleri yarışmalarında resmen sunduğu kabul edilir. Şenliklerde 50 yetişkin erkek ve oğlan çocuğundan oluşan korolar kamış flütlerin eşliğinde Dionysos sunağı çevresinde dans ederek şarkı söyler, öndeyişi okuyan kişi de onları yönetirdi.

Nomen şiiri: Apollon onuruna yazılmış, birkaç bölümlü, bir olay içeren ve müzikle söylenen uzun şiirler. Opera, bale ve müzikal türlerini düşününce taklit vurgusu mevcudiyetini oyunculuk ve sahne tasarımı alanlarında devam ettirmişe benziyor.

Aristo devamında herhangi bir — mısra ölçüsündeki taklitleri ifade edecek ortak bir ada sahip olmadığımızı ifade ediyor. Kullanılan mısra ölçüsüne göre sınıflandırmanın yapıldığını söylüyor. Sözel taklit ozanın aradan çekilip karakterlerinin konuşması şeklinde cereyan ediyor.

Aristo >

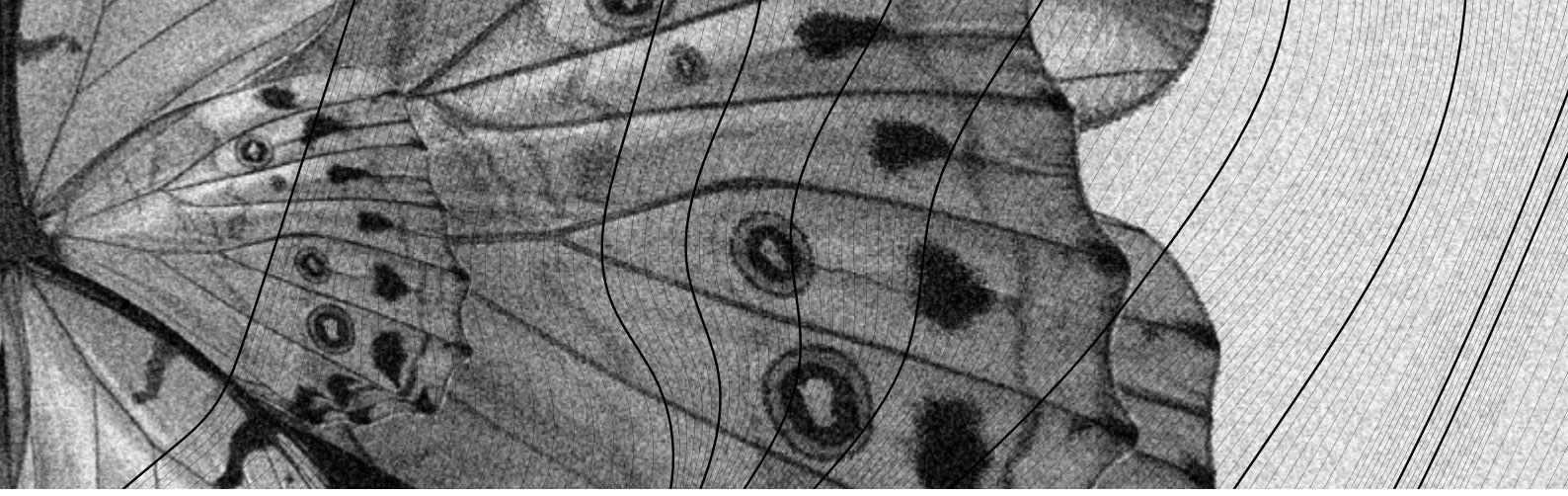
*
Yalnız sözü kullanan ve bunu da düzyazı ya da nazım olarak yapan (nazımda da ya birçok ölçüler karışık olarak ya da bir tek ölçü kullanılır), sanat biçiminin şimdide kadar hiçbir adı olmamıştır.

*
(Yukarda ele alınmış olan) taklit ayrılıklarına bir üçüncüsü daha katılır: Bu, tek tek nesnelerin taklit edildiği tarzıdır. Çünkü aynı taklit etme araçlarıyla aynı nesneler farklı olarak taklit edilebilirler. Bu da bir yandan hikâye etme yoluyla; hikâye etme ise ya Homeros'un yapmış olduğu gibi bir başka kişi adına ya da kendi üzerine başka hiçbir rol almadan doğrudan doğruya yine kendi adına yürütülür. Öte yandan da taklit edilen bütün kişileri etkinlik ve eylem içinde gösterme yoluyla olur. Bunlar daha başlangıçta da söylendiği gibi taklit etmenin birbirinden ayrı üç şeklidir. Bu ayrılıklar da taklidin kullandığı araç, taklidin yöneldiği nesnelere ve taklidin tarzı bakımındandır.

*
O halde taklit edenler [sanatçılar], eylemde bulunanları taklit ettiklerine göre buradan zorunlu olarak şu sonuç çıkar: Eylemde bulunanlar ya iyi ya da kötüdürler; insanlar, karakter bakımından iyi ya da kötü olmaları bakımından birbirlerinden ayrıldığına göre bütün ahlaki özelliklerimiz dönüp dolaşıp sonunda bu iyi kötü karşılığına varır. Buna göre ozanlar ya ortalama insandan daha iyi ya da daha kötü olanları yahut da ortalama insanların eylemlerini taklit ederler.

— — Hüsne ve kubah tanımları dram sanatının istikametini belirleyen iki temel kavram. İzlediğimiz her hikâye iyi-kötü tanımından yola çıkarak her halükarda ontolojik bir kaziyeye sahiptir. Buradaki ortalama insan tanımı iyi ve kötü zülüğünden hareketle dram sanatının en belirleyici unsurunu teşkil ediyor. Proleter-burjuva, aristokrat-halk, hür-serf (köle), alt-orta-üst sınıf, merkez-periferi.. Sosyoekonomik bir zemine sahip bu ikilik halinin yanında bizdeki avam-havas ayrımı başka bir yerde duruyor.

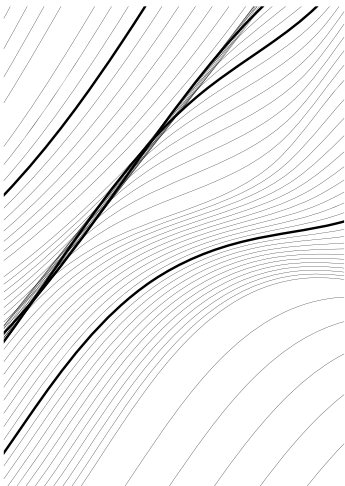

*

Komedyalar ortalamadan kötü karakterlerin gülünç hallerini, tragedyalar ise ortalamadan iyi karakterlerin düşüşlerini işler. Birisi güldürerek diğeri katharsis ile arındırarak izleyicileri hazza ulaştırır. “Tiyatro hayatın aynasıdır” sözünü yedeğimizde tutarak insanın kendisini aynada olduğu gibi birebir görmektense güldüren aynalardaki gibi olduğundan daha şişman ya da zayıf görmeyi eğlenceli belki de katlanılabilir buluyor diyebiliriz. Düz aynada bile insan aksini görür; yani zıddını. İnsan baktığı her yerde yalnızca kendini görür. İnsanları kendimizden hareketle biliriz. Huysuz insanlara aksi deriz ismi mensup kalıbında. Yani zıddımıza dahil olan. Aksi insan da bizden hariç değildir. O yüzden mefhumu muhalifi ile anlamakla mâlûlüz. Nefsini hakkıyla bilen aynadaki görüntünün hakikatini de bilir elbet.

Âyînedir bu 'âlem her şey Hakk ile kâim

Mir'ât-ı Muhammed'den Allah görünür dâim

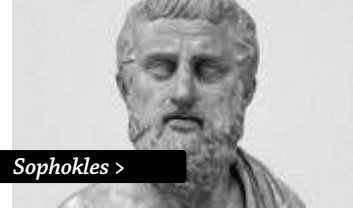
Bundan başka şu da açıktır: Adı geçen taklitlerden [sanatlardan] her biri, birbirinden farklı olan [iyi, gerçeğe uygun ve kötü] eylemleri taklit etmesi bakımından ötekinden ayrılmakla yine bu ayrılığı gösterir. Dansta olduğu gibi, flüt ve kitara sanatlarında da bu ayrılıklar görülebilir, aynı şekilde düzyazı ve nazımda da. Örneğin, Homeros daha iyi karakterleri, Kleophon gerçeğe uygun karakterleri ve ilk kez parodie şiirleri yazan Thasos'lu Hegemon ile “Deliade” yazarı Nikokhares ise daha kötü karakterleri taklit etmişlerdir. Tragedya ve komedyaya arasındaki bir ayrılık yine bu noktada bulunur; çünkü komedyaya, ortalamadan daha kötü karakterleri, tragedya ise ortalamadan daha iyi olan karakterleri taklit etmek isterler.

*

Bu söylenenlere göre, bir bakıma Sophokles'in Homeros ile aynı sırada yer alması gerekir; çünkü her ikisi de soylu karakterleri taklit ederler; öte yandan, Sophokles'in Aristophanes'le aynı sırada yer alması gerekir. Çünkü her ikisi de etkinlik ve bir dramatik eylem içinde bulunan kişileri taklit ederler.

*

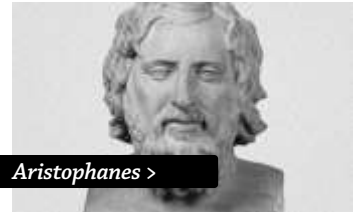
Bunun için bazıları bu gibi yapıtların “drama” olarak adlandırılmasını isterler; çünkü bu gibi yapıtlar, eylem halinde bulunan kişileri (drontas) taklit ederler.

Sophokles >

Homeros >

Aristophanes >

— — Sophokles tragedya, Homeros epos, Aristophanes ise komedyaya ozanıdır.

— — Bu tanıma göre eylem halinde bulunan kişilerin eylemlerinin taklidi dram sanatını oluşturur. Daha az eylem halinde bulunmayı tercih eden “sanat sineması” dram sanatından bir kopuş olarak düşünülebilir.

10

- SORUDA -

KimeGüvenilir
KimeGüvenilmez

Mehmed Eşref

Fatih Camii'nin
sabah namazı cemaatine güvenilir.

Sofrasına tek başına oturmayana
güvenilir.

Cuma günü diye özenle giyinen ve çevresine
selam verene güvenilir.

Tivitir'da mesnetsiz iddiaları yaymayanlara
güvenilir.

İttihat ve Terakki muhalefetken evinin çatısı
akan, İTC iktidar olduğu gibi Çemberlitaş'ta
bir konağa taşınmayana güvenilir.

Üç İstanbul'un Şair Raif'ine güvenilir.

"Kan tükürdüm kızılık şerbeti içtim"
diyene güvenilir.

"Halk için altında kaldı gönlümüz her sıkletin"
diyene güvenilir.

Türk şiirine güvenilir.

İsmail Kara'ya güvenilir.

Sırrı ifşa edene güvenilmez.

Namazı terk edene güvenilmez.

Geçimsiz insana güvenilmez.

Yaptığı hayrı başa kakana güvenilmez.

DW Türkiye'nin muhabirlerine
güvenilmez.

Sırtını bilmem hangi örgütlere yaslayana
güvenilmez.

15 Temmuz gecesi market kuyruğuna girene
güvenilmez.

Türklerin İstanbul'u fethetmesine içerleyen
gavurlara güvenilmez.
Duvarlara "Zulüm 1453'te başladı" yazanlara
hiç güvenilmez.

Türkiye kendilerinin de vatanıymış gibi
davranmayanlara güvenilmez.

İçimizdeki yabancılara güvenilmez.

Gündelik Seyler

Uğur Demirel

Beyazıt Meydanı

Eyüp Sultan

AKV

Harem taraflarında

Süleyman'ı hep gördüğüm yerde

Bayram namazı dönüşü evde, bayram yazılarını karıştırırken

Cemal Reşit Rey'e doğru yürümek için evden çıkmıştım. Erkan Oğur'un elinde kopuz, benim elimde bir adet bilet vardı. Yolda bir yerde karbonmonoksit kokusu aldım. Şimdi yürüdüğüm yol sanırım Cankurtaran'a çıkacak.

Çocukken yağmur başlayınca kollarımızı açarak dağdan köye doğru koşmak en büyük tutkumdu. Bunun için feda etmeyeceğimiz şey yoktu. Yıllar geçti. Şimdi dağlar yok. Kollarımızı açıp koşacağımız yollar da. Ve feda edemeyeceğimiz şeylerin sayısı her gün biraz daha artıyor.

Gönlümüzde olan ne varsa dilimizde, dilimizde olan ne varsa önümüzde olurdu. Bahar önümüzde olurdu. Artık yok. Kırlangıç fırtınası, hidirellez, kazan kazan aşır aşır, çiğdem kökü, gelincikler yok.

Artık Ozan var. Anca vakfa gelirken üç beş saksı çiçek alıp mutlu oluyor.

Olanca ağırlığıyla nefes alıyoruz. Yorgunluklar soluklanmaya niyetleniyor ve bakıyor ki aynı satırların önüne getirmiş hayat: "Birden bakar ki insan/ Her şey karmakarışık/ Ayırmak olmaz artık/ Bir kalbi bir taraktan/ Ve kalp ağlayarak/ Çekilir geri geri/ Kaybeder bu mahşeri."

On iki yıllık bir dostum var, Süleyman. Mahalleden. Her yıl eylülde gelir, kasıma kadar kalır. Hemen hemen her akşam görüşürüz. Sonra gider Süleyman ve eylüle kadar gelmez. Bu arada hiç konuşmayız. Hiç. Bir kere bile. Vatsaptan yazma falan, asla.

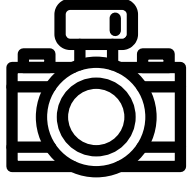
Böyle anlaşıyoruz. Ölüm haberi olsa ulaşır muhakkak. Geri kalan ne varsa kasımdan eylüle kalır.

Bayramı Sultan I. Mahmut ile karşıladık. O, Sebhati mahlasıyla ukdelerini yazmış, Bekir Sıdkı Sezgin Hoca, hüseyini makamında okumuş.

Yıllar geçse de sözler değişmiyor. 18. yüzyılda sultanın "Varalım kûy-i dilârâya gönül hû diyerek." demesi; 20. yüzyılda türküyü yazanın "ver elini karlı dağlar aşalım, bayramlaşalım." demesi ve Ozan'ın tambura dokunması arasında fark yok aslında. Dördünün de bayramı ayrı ayrı mübarek olsun.

Yer: İstanbul

Objektifimden Yansıyanlar

Feride Çatal

Gözlerimi uzaklardan
hayli zaman ayıramadım,
hemen arkalarında dünyanın
derin ve mavi bir güzelliğın
içine dalıp görünmez olduğu
en son nazlı ve narin tepelerin
ince ve nurlu sisine
bakıp durdum.

Hermann Hesse

Alnında Parlayan Secde: Harflerim

Esra Akgül

Sen Şu sinede bir nefes olursun
Harfler secdeye Şiir diye vurulsun.
Yürü, ayaklarında bilek hırsı
Harf harf gönlüm gönlüne dokunsun.
Şafakların alnında görülen sensin
Bahar faslında huzurlu bir nefes sensin
Hasret prangalarını kaç kez eskitti eskiler
Bir bedevi gözlerinde, dimdik gençliğim
Musa'yı bekleyen benim gözbebeklerim
Ey hitap! İçime Őavkıyan vahyin suları,
Dal dal, budak budak içimde yol alan
Mazinin akar suları
Seni söylerim kulaklarımın efkara çaldığı
akşamlarda,
İçimde yuvalanan hasretin, çığlığı
İşte bütün hikayesi ömrümün
Senin gözlerinden mahrum kalan
Bir vuslat kıtlığı
Sen, vay ki beni seven gençliğim
Vay ki ben senden caydım,
İşlediğim en güzel günah
Kalbindir, bir vakitler kapını çaldığım.
Sen Şu sinede bir nefes olursun
Harfler secdeye Şiir diye vurulsun.

Bir Gece Dağıldı Şehir

Begüm Kıtay

geceyi gözetleyendir kötü
gizlice iyiye gözünü diken
zaman kayıtsız bir sanrı
günah kazasıdır insanın
yadsınır hakikat dediklerimiz
implâsı bilinmez bir çift söz gibi
kıyamete mahkûmdur kavgamız
putperestler anlamadıkça put kırıcıların dilini
bir gece dağıldı şehir,
köşe başlarına birikti kan.
kubbeler ıslattı öfkeyi,
canhıraş ateş altında kalan.
hep bin selam gönderdiğim filistinli çocuktum ben,
kendi için küçük bombalar düşleyen çocuk.
çözdüm korkunun bana uğramaz sandığım sırrını,
duydum "bizi dünyaya geri gönder!" diyenlerin çığlığını,
ve gördüm, başı dik yürürken değil
burnu yerdeyken başlarmış insanın felâhı.

Tebdilimekân

Uğur Demirel

Su çekilmiş gibi rüya oldu..
Erdiler yolculuğun son demine;
Bir hayâl âlemi peydâ oldu
Göçtüler hep o hayâl âlemine
Mehlika Sultan, Yahya Kemal Beyatlı

Yahya Kemal Beyatlı

Bahar gelince bizi bir sıkıntı alır. Duvarlar üstümüze üstümüze gelir de yeri yatak, göğü yorgan yapana kadar sıkıntı geçmez. Mekana kazık çakarak yaşanmıyor. Tebdili mekândaki ferahlığı özlüyor insan.

Hemen toparlanıp haritayı seriyoruz önümüze. Torosların güney yamacında Mersin'in dağlarında bir dere yatağını gözümüze kestiriyoruz. Debisine henüz ulaşmamış. Kar suları da erimeye başladı. Çağıldayan derelerin kenarında bir yer beğeniyoruz. Şanslıyız. Mevsimin bu günlerinde Hacı leylekler Anadolu'ya göç eder. Bekleyelim, bugün olmazsa yarın gelirler...

Derin bir sessizliğin ortasındayız. Börtü böcek, dere den dereye koşan akıntı ve keklik sesleri... Gökyüzü aniden kül rengi bulutlarla kaplanıyor. E baharın kucağındayız. Sine sine yağmaya başladı yağmur. Allahtan yağmurluklarımızı almıştık. Allahuallem birazdan yağmur borana dönecek. Bizim cılız çadırlarımız dayanamaz buna. Son boran aşağıdaki derme çatma bahçenin çeperlerini yıkmıştı hatırlasanıza.

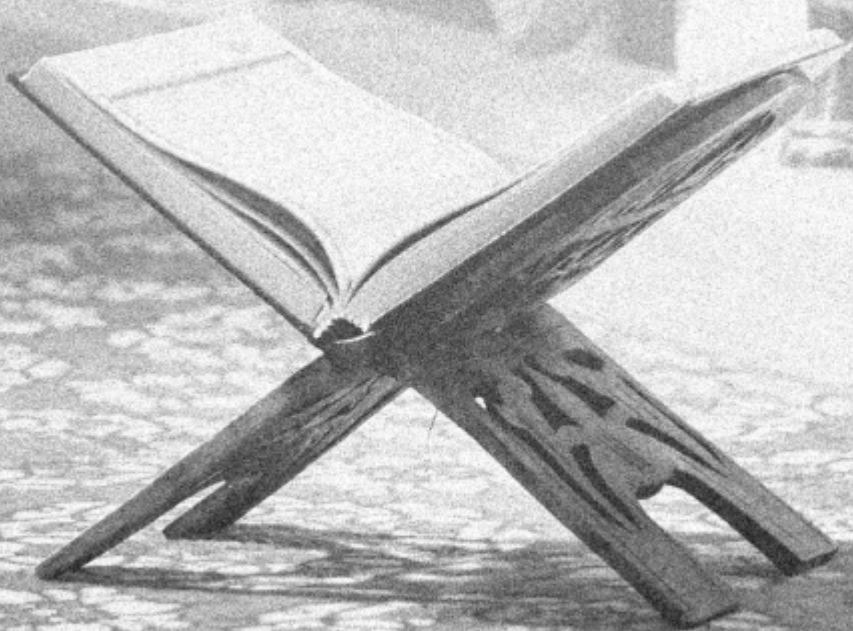
Geçen sene geldiğimizde yakınlarda bir mağara görmüştük oraya koşuyoruz. Çantamızda çıra ve üç beş odun da var. Ateşi yakıp çayı demliyoruz. Zaten hava karardı. Tulumları hazırlayalım...

Evet uyandım. Fatih'teyim. Hattat Hacı Arif Bey Konağı'nda. Matbaaya gidecek yazılar var; düzenleme yapıyorum. Bekir Sıdkı Bey, "geçip hicran zamanları" nı söylüyor.

Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan,
adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz,
sakın ha sizi adaletsizliğe itmesin. Âdil olun.
Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır.
Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah,
yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

Maide Suresi / 8. Ayet

İçimizde Dolaşan Yabancılar*

İsmail Kara

İnsanın hayatı sürekli olarak tanışık ve bilişik oldukları arasında geçen bir süreç değildir şüphesiz. Zaman olur gurbete düşersiniz; toprak, eşya ve insanlarla aranızdaki mesafeyi her an görür ve yaşarsınız. Zaman olur kendi iç dünyanızda yolculuğa çıkarsınız; etrafınız, tanıdıklarınız yakınınızda olmalarına rağmen gözünüzden ve gönlünüzden irak olurlar. Şair doğru söylemiştir: “Gâh olur gurbet vatan gâhî vatan gurbetlenir.”

Bunlar olur ve bu durumların hepsinde siz kendi konumunuzun, dışınızdakilerin, yabancıların farkındasınızdır. Yabancıların arasında olduğunuz halde onları sizin gibi biri olarak görüyorsanız, dostla düşman, yabancı ile yerli birbirine karışmışsa durum ne olacak? Sen kimsin, gurbet kim?

Bu soruya tekrar dönmek üzere Efgani-Abduh çizgisinin en önde gelen isimlerinden biri olan Reşit Rıza'nın uzunca sayılabilecek bir metnini size aktarmak istiyorum:

“İnsanlık hakkında cari olan ilâhî kanun, insan türünün de çocukluktan temyiz ve rüşt çağına tedricen ilerleyen insan fertleri gibi zamanla ilerlemesini gerektirdiği için Yüce Yaratıcı (...) bir devirde onlara hisleriyle idrak kabiliyetlerine uygun şeylerle hitap etti; onları ibadet ve itaate zorla sevketti, sonra ikna ile, misâller vererek çekti. İnsanlık bu şekilde tekâmül seyrinde devam ederek o dereceye geldi ki zamanın geçmesiyle akılları gelişti iç ve dış duygularıyla idrâklerinde akli hakem kılmaya istidat gösterdi. Bunun üzerine beşeriyete, dininin temeli düşünce ve istidlâl üzerine kurulmuş olan Peygamberlerin sonuncusu gönderildi. İşte bu şanlı Peygamber (...) nefsi arzu ve heveslerine uymaktan, taklitten meneden bir kitapla geldi. Akıl şanını yüceltti, nakli anlamak için yalnız onu muhatap kıldı (...) delil dini oldu”. (vurgular bizim)

Uğraştığım konular itibariyle bu tür metinlerle yani Pozitivizmin İlmihali'ni yazan A. Comte'un “üç hal kanunu”nu hemen hatırlatan yazılarla çok karşılaşırım. İtiraf etmeliyim ki talebelik yıllarımda bu metinleri anlaşılabilir, büyük ölçüde doğru olarak kabul ederdim. Şimdi ise bu cümleleri, bu cümlelerde geçen kelime ve kavramları, metne hükmeden mantığı içinde dolaşan yabancılar olarak görüyorum. Yabancı olduklarının farkında olmadığımız için bizden, bize ait şeylerden biri gibi ortalıkta dolaşiyor, zihnimizin bir yerlerinde ikamet ediyor, dilimize bulaşıyorlar..

Cami kürsüsündeki vaiz, minberdeki hatip bile, “İslam terakkiye mani değildir” diyor. Acaba ne demek istiyor? Birileri, “İslam akıl-mantık dinidir” dediği zaman bundan çokça kişi rahatsızlık duymuyor, dahası rahatsızlık duyması gerekenler de bunu söylüyor.

Ne demek akıl-mantık dini? Din tıpkı bir insan gibi doğru bir çizgi üzerinde çocukluk, temyiz ve rüşt çağları geçirdi mi? Yani Hz. Nuh döneminde yaşadığımız döneme kıyasla insanlığın çocukluk çağı mı? Biz rüşt asrını mı yaşıyoruz? Yüce Allah dinini insanlara aktarırken geçmiş zamanlardan günümüze doğru önce his, sonra zor, ardından ikna ve en nihayet akıl araçlarını mı kullandı?..

Bunların Müslüman mahallesinde işi ne?

Hem de yerli gibi dolaşıyorlar!

*İsmail Kara'nın *Şeyhendifinin Rüyasındaki Türkiye* kitabından alıntıdır. (Dergah Yayınları, 8. Baskı, Aralık 2016, s.175-176)